

گتپ روان کنت

ندکار اے آرداد

کتابِ عنام

گپ روان کنت

اے آرداد

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

کتاب عنانم	گپ روان کنت
بہشتہ کار	اے آرداد
سال	2008
کمپیوٹر کمپوزنگ	عزیز جمال دینی
ڈیزائننگ	الیاس بلوچ
پرنٹرز	ہائی ٹیک پرنٹرز
فنکار	بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
داغ	500
بہا	250/-

ISBN NO.978-969-8557- 38-6

نامدات

وتی دوستیگیں نو در برء گموار

شہید ندیم بزنجو ء نام ء

ط

کسہ ساز

5	1- منی کسہانی سرحال
10	2- مرگانی بال
14	3- منیر احمد بادیعی آ زمانک
24	4- مراد ساحر آ زمانک
27	5- گرمیں ساہگ
31	6- دار آ اسپ
37	7- زامریں زند
40	8- موتک آ سراجیڈگ
48	9- میر گند آ سراچندیں رھگوزی گپ
60	10- نازک آ مھر آ ہوشام
75	11- فرانز کانکا

کسہ ازم

84	12- دگر کلاھنیں بچنے
89	13- مئے آزمانک
91	14- مرچیکیں آزمانک
96	15- منی توء آزمانک
99	16- آزمانک ء تہی جنز
104	17- بلوچی آزمانک زیک ء مرچیک
129	18- تکنیک ء دروشم

کسے ساز

وانوکانی نامء

من وت ءلبر انک ءنودر برے سرپد باں۔ کے باز کہ ونگ ء بلوچی آزما نک ء آزما نک
ء ازم ء زانگ ء جھدے کنگ ہما شے دیم ء آ ورتگ انت، اشاں شما ہرچی گوش ات من ء
سر ء چمان انت۔

اے کتاب ء تہ ء چیزے ہما نبشتا نک انت کہ شما پیش ء ونگ انت ء چیزے
نوکیں انت۔ چندیں نبشتا نک ء گپ ء گالانی سراد نیکا اوشتا تگاں، ء چیزے کپاں ہما موسم
ء سالانی حساب ء چارگ بہ بیت۔ ہو دری نہ انت کہ کتہ ء فلکشن ء رد ء منی اے لیکہ دائمی
بہ بنت بلکیں وهد ء گوزگ ء گوں مردم ء پگر ءھیال مٹ بنت من ہم بدل بوہگ لوٹاں،
نوکیں گپ جنگ لوٹاں، نوک بلوچی ء کتہ ء آزما نک ء سیل ء درکپگ لوٹاں۔

چو کہ من وتی بازیں کوئیں چیزے ءچنگ ءنز آ رگ لوئاں ہمیشکا باید بیت کہ وتی
ستا ساچی سپر ءچندیں سستا ساچانی حال ءراست بکناں داں شما آھاں ہمے حساب ء
ہے وان ات۔

چندیں ہیشٹا تک انت کہ منی نام ءوانگ ءز انگ بنت آ اصل ءمنی رجا تک
کرتکین انت کہ اصل ندرکاری نام ءشنگ نہ بوتگ انت آ باید انت ہما و اہانی نام ءوانگ
ءز انگ بنت۔

ماہتاک بلوچی	سلیم اختر۔	مقصد ءافادہ۔
ماہتاک آساپ	روبینہ ترین	ازم کار ءانبار ملی
ماہتاک آساپ	سلام سندیلوی	ادب ءشرگداری
ماہتاک بلوچی	رضی علی	کلاسیک جی یے
ماہتاک بلوچی	سلیم اختر	انشائیہ ءآئی ءلوٹ

اے۔ آر۔ داد

منی قصہ ہانی سر حال

من انچو آراتی بدئے کہ دل گپ ء دتی جت بکناں اگاں من شمشت ء آ گہی ء
 نپادانی سر ء و اب کپتاں تہ اے چوشیں گپ یے نہ انت کہ منی محرم وتی پیشانی ء کر چکاں
 تاب ء ریس بدینت ء اگاں من شمشت ء و اب ء نپادانی سر ء آ گہی زرت ء نشتاں تہ منی سر
 سنگی نہ انت پرچہ کہ آزمانک نویس رنگ ء کشکانی دیوانگ انت ء رنگ ء کشک یک
 دگتے نہ بزنت ء نہ اشاں یک منز لے بیت منی اے گپ چوباگ ء پاتو ء مثال ء نمیران
 انت کہ وتی رنگاں منی دست ء دل ء شنزیت ء کسر بیت۔ ہے دانک ء چہ پد قصہ بجگ بیت
 ء ہے گپ ء من زیران ء آزمانک بٹشگ کناں۔

آزمانک نویس یک بندیں اوتاگے ء تہ ء نٹشگ کہ آئی ء نہ دریگ ہست ء نہ دروازگ
 آدینگا ہے تھاری ء تہ ء نٹشگ ء سیدگار کشگ ء انت آئی ء گس ء یک شے اول مان نیست
 کہ وتی دیتاں آزات بکنت دنیا دینگا اے گپ ء نہ بہمیت کہ اے ساہ دار چون اے
 بندیں زندان ء تہ ء زندگ انت بلے ہے کہ چڑ کہ یے بیت ء آوتی قصہ ء بٹشگ کنت تہ
 دنیا ہے ارمان ء کنت کہ اگاں قصہ ہے تھاری ء تہ ء و اب انت تہ تو مدام ہمے تھاری ء تہ ء
 بات ء۔

زیک ء مرچگیں قصہ ء نیام ء اے زنڈیں کشک رنگ بوتگ زیکیں قصہ رثنائی ء نرہاں
 چہ در کپتگ مرچگیں قصہ تھاری ء بیدہاں چہ ودی بیت۔

مرچگیں قصہ گندگ ء چیزے نہ انت پرچا کہ راستی آ نہ انت کہ گندگ ء کیت بلکیں ہما انت

کہ گندگ نہ بیت دیمتری کہاں من وتی گوں اے مثال ء سہرا کناں کہ تو سفر کن ءے ہما
 چیز ء کہ تو سوار ءے (چے چیزے بہ بیت) تو ایک انچیں کنجے ء نندے کہ اود ءے چہ سر جمیں
 چیز سہر ء انت روگ روگ ء ناگت ء تو ہے گندے کہ یک کوچکے یک پیر مردے آئی ء
 وتی گوک گوخت ء ریدگیں زمین ء سر ء ننگار کنگ ء انت ء کے آ دست ء یک کسانیں
 زھکے ء وتی اشتر گوخت آپ ء شوہاز ء در کچنگ دل ء ہے کیت کہ چون وش ات اگاں پیر
 مرد ء بدل ء تو ننگار کنگ ء بوتین ءے یا ہما کسانیں زھگ ء داب ء آپ ء شوہاز ء در
 کچتین ءے بلے ہے کہ تو ایر کپ ءے دیم پہ ہے کوچک ء گدان ء جنز ءے ء چیزے
 روج دارے تہ ترا سما کپ ایت کہ اد ء زندگی کنگ یا زند ء رو چانی گوازیگ چون گران
 انت چو پمشیکا بیت کہ مازنگا ایوکا وتی زاہر زیستگ ماوتی اندر ء در یگ پچ نہ کنگ ء چیریں
 ندرگ نہ چار اتگ انت شادیت کہ آدمی زات چچو بے وس ء لا چارنت کہ وتی تہ ء در یگ
 ء پچ کت نہ کت ہمچو آئی ء دست ء بیت آ ہے جہد ء کنت کہ من چہ اے در یگ ء بے
 ہیال ہاں۔

بلے ہر دیں در یگ ء پشت ء آبادیں دھ ء بلا ہاں کہ زور جنگ ات ء تا کے پچ کنگ ات
 تہ مادور تتلگیں مرچکیں آزمانک ء تہ ء دگہ چ نیست اے ایوک ہما در یگ ء پچ کنت کہ
 ہمچو وس شنگ ماٹھا تگ ء مھر کنگ داں دھ ء بلاہ در میا انت۔

تو اگاں ہے ارمان داشنگ کہ مرچکیں عہد ء قصہ ء بشتگ بکناں تہ بستگیں در یگ ء پشت ء
 آبادیں دھ ء بلا ہانی دیم ء ایریں آدینک ء وتی صورت ء یک رندے بچار داں ترا پدا
 پشومانی مہ بیت ہر دیں تو وتی صورت دیست تہ پدا وانوک ء چماں تہی بستار آ نہ بیت کہ
 گندگ ء کیت یک برے تہی قصہ پہمگ نہ بنت ہے گوشگ بیت کہ اے مرد سر ء سبک

انت اے نفسیاتی نادرا ہے ایشی ء باید تحلیل نفسی کنگ بہ بیت بے آوانوک کہ گوں تو بگجے ء
 مھر کنت تہ تئی قصہ ء آزمانک پہ آئی ء نشہ ء کیف ء بستار ء دار انت ء ہے دانوک یک
 روچے کیت تئی مستریں شرگدار بیت ء اے گپ ء گیشیت کہ ایشی ء جی ہشنگ ء ایشی ء
 بستار جی انت مرچگیں قصہ نویس و ش کد ء و ش بالادانہ انت بلکیں انجیں بدرنگ ء لگارے
 کہ آدمی زات ء رنگ ء چارگ ء نہ جنت ء آ کہ گپ ء بندات کنت تہ ہے گمان بیت کہ ما
 چوشیں گپ کدی نہ اشلنگ ء نہ مارا چوشیں گمان بوگ کہ روچے کیت ماوتی صورتاں دگہ
 دا بے ء گندیں۔

نی شامر پد بیت ات کہ اگاں مرچگیں قصہ نویس زیکیں مردنہ انت تہ پرچی مازیکیں قصہ ء
 امیت ء بداریں؟ ء پیرا اے زندمانی اوں انجو جیروہانی دیہان نہ بوگ ما اگاں زار کنگ
 تہ دمانے ء دشان بوتگیں؛ بے بیا کہ مرچاں من اگاں زار کناں تہ ہماست ء دشان نہ ہاں
 داں تو منی پاداں نہ کپ ءے زیک ء مے ارمان یکے بوگ ء ہمیشکا ماسردانگ اگاں
 مرگیں تہ غم نہ بوگ بے مرچی ہزار ارمان انت ء سر یکے ہزاریں ارمان یکیں دھد ء نہ
 سزانت تہ پرچی من یکیں سر ء وتی بہا بدیاں۔

ء اے گپ ء اوں بزانت کہ آزمانک نویس یک تپے نہ انت ما اگاں اے امیت ء شکیں
 کہ مے ہتاں دوا کنت تہ ماواب گندگایں من گشاں باید انت واد بہ شنزیت اشانی سر ء۔
 منی چماں مرچگیں آزمانک نویس یک تریاکی یے کہ دمانے اوں آئی ء جم تہ نہ بنت اگاں
 کدی واپ آئی ء سر ء ارش بکنت تہ ہما دمان ء چڑ کہ یے ء گوں پاد کیت ء نندیت ہے
 واپ ء آ گہی مرچگیں قصہ ء سپت انت۔

شمارا بلکیں یات بہ بیت کہ پیشی زمانگ ء زندمانی ء پاد پر شنگ ات انت آ یک در چکے ء

ساہگ ء فٹنگ ات روج کس ء دیست نہ کت ماتہاری ء تہ ء اتیں بنگاں کہ قصہ بنگی کنگ
 ات تہ ماوتی چماں واپ مرزاتگ ات ء دگوش بوتگیں بلے ہے کہ دیکھ ء بلاہانی بارگ
 اتنگ ات تہ چہ ترس ء ماہماست ء نپادانی تہ ء گوش کنگ ات بایدانہ ہمازیکیں دیکھ
 بلاہ اول مرچیکیں قصہ ء تہ ء گون بہ بنت داں ما بکندیں کہ اے بلاہانی صورت چراغ ء
 دیم ء چون گندگ بنت۔

زیکیں قصہ منی تب ء میل ء پدادیما جنزاتگ مرچی من ہے ارمان کناں کہ من ء قصہ
 وتی دامن ء بہ بندیت۔ مرچیکیں قصہ ء یک تکنیکے نہ انت کہ چچک ء چچک تو بگوش ء
 ”کمال نوں پیر بوتگ، آئی ء زہگ ورنا انت بلے آئی ء دپی جستہ نہ کن انت
 مرچیکیں قصہ ہزار تکنیک ء فارمانی تہ ء سر بوتگ چم پچی ء واپ گندگ یک تکنیکے ء
 واپ ء تہ ء آبی ء دستانی بوسگ دگہ تکنیکے ء منزل ء سر بوہگ ء پدوت ء گارنگ
 اوں تکنیکے زیکیں ہماگپ کہ پروفیسریں شرگنداراں آزما تک ء درگت ء پٹنگ انت
 مرچیکیں قصہ نویساں آگپ رد کرتگ نوکیں گپ ء رہبند دیما آورتگ کہ آہاں
 ایوک قصہ نویسانی جنذزانت ء سر پد بیت بس!

سرریلوم، تاثیرت، تجریدیت، مونولاگ، آزاد تلامہ خیال، اے ہما تکنیک انت کہ ایوک
 مارستانی بنزہاں چہ سر کشتت اے تکنیکانی تہ ء گواچن ء راستی ء بتار ء ارزشت نیست ء نہ
 کہ اے آدمی ذات ء زاہریں ہستی ء دلما نگ انت۔

مرچیکیں قصہ ہما دانک ء گوں بنگی بیت کہ آئی ء نہ سر پر نہ پاد جیروگ جیروگ ء تو آنچو دور دور
 کپ ءے کہ پدا گوں تو بیرہ کنگ نہ ایوک گران بیت بلکیں اے رنگ ء ندرگانی سیل
 کنان ء ترا اے سمانہ کپ ایت کہ توچی ء گوں سر پا دوارت ء کچازہمیگ بیت ءے

مرچیکیں قصہء پہ دل و جیرگ و آتی تمامیں در چنگ انت بلے اے درگت و ہما کس دیم
 و بہ جنزیت کہ و تی ساہ و سر و پرواہ و نہ داریت اگاں گندے آئی و گمان بوت کہ منی نفس
 پڑ بوہگ و نہ انت تہ باید انت ہمنچو زیت آئی و دست و بیت پشت و بہ کنزیت چومہ بیت
 کہ باندا اے زنگ و بہ جنت کہ من و مرچیکیں قصہ و زوال کنگ۔ من گیا بان و ہے
 دیست کہ سبزیں در چکے آئی و بانزلانی سر و زیبا زہیں کپوت نھنگ و نا لگ و انت بلے من
 کہ چم بندکت انت تہ نہ او د و در چک ہست ات نہ زیبا ہیں کپوت نا لگ و ات انت من
 و ہما سھت و سماکت کہ من تیرگاں۔

مرگانی بال

مرچکیں آزمانکی جنزء تہا چیزے انجیں نام ہست کہ چریشاں اے اوست
بندگ بیت کہ آدیترء جوانیں قصہ سازنت، اگاں ہے رنگ ء آہانی سستا ساچی سفر بہ
جنزیت چو کہ مرچی آئی ء بن ہشت اش ایر کرتگ۔

بلے ہے کہ مازیکیں آزمانکی پڑدرء چاراں تہ یک نامے گیش من ء وتی نیمگا ژ پیت، آمیر
بادینی ء نام انت منیر بادینی وتی عہد ء قصہ نویساں چہ یک جتا میں بستارے ء واجہ انت
آئی ء کارست اچ تہا پر شنگ ء بے تاہیریں ذاتے ء شبن ء انت چو فلسفی ء چماں چچ
کنت ء اجکہ بنت بند کنت ء معنائے بکش انت، منیر ء آزمانک دراج کشتیں بے
معنائیں ندرگ کشی ء صورت سازی ء منت وارانہ انت بلکیں کارست ء تہی عکسکانی یک
برمشے ء انت کہ وانوک ء سماوں نہ بیت کہ چی بوت، کجام درچک کپت، کے مرت۔
اگاں آئی ء آزمانکاں کلچر ء تہذیبی تک ء چارگ ء نیت ء بداریں تہ معنائے نہ بیت بلکیں
آیک آزاتیں چاگردے ء یا ہے بکش دنیا ء کنبے ء نشنگیں ہما کس ء بارواجیردگ ء انت کہ
آئی ء نزء زندء جوانیں سیالی اچ تہا بکج بیت ء دراکنیت، آئی ء گورء باز براں گوست یک
یا تگاریں موسمے ء چہ گیش تریں ارزشت ندرایت بلے باز برا ہے یا تگاریں موسم ء پشدرء
پشت کپتکیں گپ، نام آئی ء قصہ سازگ ء لاچار کنت تہ آ ”لفافہ ء ہمیں آزمانک نہیں
ایت کہ ہرچی ء نوبت ء جنگ کتاب کوہن بیگ انت سیالی ء نزکی کوہن بیگ انت بلکیں
اے خیال اوں آئی ء گور جنت کہ آئی ء جنداوں نوں کوہن بیگ ہے کوہن بوہگ ء
مارشت یک رندے پدا آئی ء حیردگ ء پر مایت چریشی ء ہے سہرا بیت زیک اگاں

گوستگ بلے آئی ء اندوہ ء غم پشت کچنگ انت۔ برزی سطرانی تہامن گپ ء اتاں کہ منیر ء قصہ چہ اجکھی ء گوں جنزراں بنت ء معنائے ء سربنت بلے اے معنا ”گڈینگ“ ء بزانت ء نہ گپت بلکیں ہما معنا ء گپت کہ آئی ء تہاد کہ ہزاراں معنا در کثیت۔ آئی ء آزمانک ”مرگانی بال“ کہ ”بلوچی“ ء آزمانک تاکے ء چھاپ بوتگ۔ اشی ء کارست اوں آئی ء گوستگیں کارستانی داب ء یک واب گندوکیں، جیزوکیں معنا بکشوکیں بے تاہیریں سرے۔ منیر ء قصہ کیشتر زند گوستیں (سوانچی) رنگ ء بنا بنت اشی ء تہا اوں کارست یک نہ یک رنگے ء گوں آئی ء جند ء جیزگ ء بکچ بیت۔

”من ہر دیں غسل خانہ ء تہا پتریں من ء بالی ایں مرگانی حیاں کیت“۔ ہے حیاں آئی ء شیزارگ ء اوں پر مائیت آئی ء دل ء کیت آ اوں ہے بالی مرگانی رم ء بال بکنت۔ یکے وایش انت کہ اد ء غسل خانہ ء لہز ء زبان ء سیالی ء پدا پچاریں تہ مرگانی بال ء قصہ مارادور نبارت بلے ہمیشی ء تہا بالی مرگانی حیاں یا گوں مرگانی لشکر ء بال کنگ گوں ہمایاں یک گٹ بوہگ ء شیزارگ غسل خانہ ء بر جائیں بزانت ء چہ دیمتر روگ ء پر مائیت پر چا کہ ہے غسل خانہ ء تہا کارست ء پدا چاتے ء تہا کپگ ء اوں حیاں کثیت۔ وھدے کارست شدیگ بیت زروام کنت ء نان وارت تہ دومی سہب ء آئی ء بالی مرگانی حیاں کثیت۔

”دومی سہب ء من غسل خانہ ء تہا پترتوں تو من ء حیرانگی بوت۔ کہ مرچی بالی مرگانی جاہ ء من ء وتی دست ء چہ وام کرنگیں ززانی حیاں آھگات من حیران بوتن کہ اے پرچے؟ بلے من کوشت کرت کہ من مرگانی حیاں ء پہ زوروتی دماغ ء تہا بیاریں ء وام ء حیاں ء دور بکشیں، من ء محسوس بوت چو کہ من یک چائے ء تہا کپتہ گن کہ اچ آئی ء در کپگ ء ہچ ہمیں توجیلے گوں من نیست وکسے اچ منی سرابز ء سردیں آپ مان گیجگ ء انت کہ منی

درائیں بدن ہیجگ ء انت یک ہشتگے من غسل نہ کرت من ء غسل خانہ ء تہا پترگ ء گوں
 وتی وامانی خیال آہگ ء ترس ات من شر ترز انت کہ غسل خانہ ء ہم یلہ بدیں مگر منی بدن ء
 سرا کا زگانی یک پڑے ء بست من خیال کت کہ چوش کار نہ چلیت من وتی دل مزن کت
 کہ چے فرقے کپیت کہ اگاں من ء وامانی خیال کیت بل کہ بیت مگر مرگانی خیال سبک ء
 وامانی خیال گران ات وہے گرانیں خیالانی گرانی من ء دوست ترانت۔ من وتی گھڑی
 بہا کرت واماں ہلاس کرت دومی روج ء وتی غسل خانہ ء تہا پترتوں تو یک واردوارگ
 مرگانی خیال منی کشادگیں ہجگ ء تہا بال بالک جناں بوت۔

ادء غسل خانہ ء تہا بالی مرگانی گپ بہ بیت تہ اولی جست ہے پادکنیت کہ بالی مرگ یک
 چہرے ء (استعارہ) بستار ء لیزانک ء جہان ء است یا ایشی ء ایمنی ء علامت کشت؟۔
 بالی مرگ استعارے بیت کنت علامتے اناں پمیشکا کہ علامت دومی چیز ء بدل نہ انت
 بلکیں ہما چیز ء درشان انت کہ ما آئی ء گوں چیزے ء ہمدپ کنگ ء خیال ء اوں ندریں
 مشتاق قمر وتی نبشتانکے ء تہا ”علامت نگاری کیا ہے“ ہے گپ ء بچار چون کیشیت ”باز
 کس یک چیزے ء بدل ء دومی چیز ء علامت کثیت چو کہ شپ ء سیاہی ء ”بیم ناکیں
 گراگ“ یا ”ہون واریں جاتیگ“ بلے اے علامت نہ انت اے زبان ء بنکی گرنچانی
 بستارے دارانت دگہ ہج نہ انت۔ یا ادء بچار کہ علامت ء درگت ء چی کثیت ”استعارہ
 سمائی چیز انت ء علامت بے سمائی ء وھدے ندکار نبشتہ کنگ ء سہت ء وتی ڈنی دراں
 بند کنت ء وتی سرا وجدانی تہ شکیںت ء تجربت ء چیزگ ء چچی ء لیزانک ساچیت تہ آئی ء
 تجربہ ء تہا چا گردی زمانی ء مکانی یا کر ء کش ء ہر چیزے کہ گون کپیت تہ آ علامتانی صورت
 ء سہرا بنت ”چناہا“ بالی مرگ“ وتی یکتا ہیں (انفرادی رنگ ء) یک یونیورسل علامتے بلے

ہے کہ غسل خانہ و کارست و ذہن و آئی و خیال خیال کیت تہ شاہگانیں معنائے نہ گیت اد
 و بالی مرگ ایمنی و آزاتی و بزانت و کارمرز بوتگ و حدے کہ علامت و یک گیش اتکلیں
 معنائے نہ بیت۔

ماگت دوگام بالی مرگ و معنا شاہگانی و گوں جیرا تک ات اگاں بالی مرگ و کارست و
 دل و وام زیرگ و پد ہے غسل خانہ و تھا چائے و تھا کپگ و خیال میا تکلیں چاہ زندان و
 بندگی و استعارہ انت۔ اگاں ماے آزما تک و تھا ایوک ہے معنا بہ کشیں کہ وام زیرگ
 وتی ہستی و قید کنگ انت تہ گیشی یے بیت و اے رنگیں سستا ساج سر و سوجی رم و کایت
 بلے ہے آزما تک و حدے کارست وتی ”گھڑی“ و بہا کنت تہ مارا و حد و سر جمیں
 خیال دل و کیت یا پدا ہے کارست و حدے کشگ و لکیت کہ ”چی بوتگ زاناں من و
 سبک بالیں مرگانی خیال نیت چاہ و کپگ و اوں گرانیں خیال و ش انت“ تہ یک رندے پدا
 منیر ”موجودیت“ و فلسفہ و گوں نزیک بیت۔

”مرگانی بال“ یک استعاراتی آزمائے بلے اے آزما تک و پڑور و دگہ اوں بازیں
 چیزے است چو کہ غسل خانہ و تھا بالی مرگانی خیال و چاہ و تھا کپگ و خیال گھڑی و بہا
 کنگ و پد پدا بالی مرگانی جچی و شیرازگ گوں ہمایاں بال کنگ جیرا گ و بازیں راہ و درے
 چچ کنت۔ منیر و آزما تک نوکیں آزما نکانی تھا شمار بیت ہمیشکا کہ اش و تھا مارشتانی گیا بے
 آبادانت و اش و کارست زند و یک تکلیں کشکے نزانت بلکیں چپ و چوٹیں راہانی، مسافر
 انت آئی و دل و خیالاتی و ابانی سفرے جنزگ و انت ہے جنز ”مرگانی بال و قصہ و ہزار
 معنا و تھا بہر کنت ہے کرد جوان تریں سستا ساج و نشان و چیدگ انت۔

منیر احمد بادینی ءِ آزما تک

باز براں دل ءِ اتلگ کہ منیر بادینی ءِ کسہانی سرا (تمہینچہ کہ منی دیم ءِ گوسگ) نبشنگ بکناں۔
ایوک یک وانو کے ءِ بتار ءِ کہ من آہاں چے سر پد باں یا آ مناداں کجا سر کشت۔ ہے
جیوگ جیوگ ءِ تہا من آئی ءِ ”لفافہ“ ءِ ”مرگانی بال“ ءِ سراوتی گپ ءِ گمان دیم ءِ آذرت
انت بے کشتے دینگا چیزے است کہ کشت نہ چنگ۔ یک روچے ہے نیت ءِ آئی ءِ ہمینچہ
کہ کہ منی گورا است اتنت کشت ءِ یکجاہ کرت انت بے ہے کہ نپسگ ءِ جیواتوں گڈا اے
ھیال ءِ سر کشت کہ پرچی ایند کہ آزمانکاراں پتے نہ چارے یاوتی آزما تک ءِ کسانیں
راجد پتر ءِ پرچی سیلے نہ کئے داں اے گپ بہ کیشیت کہ منیر احمد بادینی ءِ سیالی کجام
زما تک ءِ گوں است۔ ماوکتاں چہ ونگ ءِ پیدا کیں کہ بلوچی ءِ اولی آزما تک ”گنوک“
انت کہ شیر محمد مری ءِ نبشنگ بے بلوچی ءِ کماشیں کلمکار عبد اللہ جان جمال دینی آئی ءِ ایوک
بلوچی آزما تک ءِ بنکی جو انتریں آزما تک کشتیت آئی ءِ گوارا ماراوتی اے جست ءِ پسوند
ریت کہ اولی آزما تک کئے ءِ نبشنگ بے طاہر محمد خان اے درگت ءِ ہما کس انت کہ نہ
ایوک بلوچی آزما تک ءِ سے زما نکانی تہا بہر کنت بلکیں آئی ءِ تب ءِ میلانی سراواں جوانیں
رنگے ءِ نبشنگ کنت۔ عبد اللہ جان جمال دینی بلوچی آزما تک ءِ ہے شکل کہ گوں ما بنابیت
در آدیں آزما نکانی رنگ کشتگیں داب کشتیت بلکیں چواں کشتیت کہ اشی ءِ وتی گیدی
کسہاں گوں ہج سیالی یے نیست بے طاہر محمد خان ءِ کشت انت کہ اشی ءِ ردوم چہ وتی
کوہنیں کسہاں بوتگ۔ ءِ اے تب ءِ سپت ہمک راج ءِ تہا است کہ آ کہ بسازیت ءِ وتی

دل و گنگاں بہ بوجیت اے مڈی ہمک راج ازل و چہ رگ و ریشگاں است (بلوچی افسانہ ایک جائزہ) طاہر محمد خان بلوچی آزمانک و اشکی آزمانک چاگردی جاوراں گوں بندوکیں آزمانک دیرئی لیکہ و آزمانک و پدا بہر کنت۔ بلوچی آزمانک و ہنگی تب اشکی بوتگ۔ بیوفامی (1951) آزمانک نوراً 1951ء دل منی سلنگ کباب انت؛ اپریل 1952ء آزمانک مئی 1952ء پرشگیں دل دمبر 1952ء) یک روچے دمبر 1958ء) پل و گنگ (اگست 1959ء) نادان (اگست 1959) جان گل و شوہاز (اگست 1959) آئی و گنگ و ”گنوک“ چاگردی آزمانک لڑ و کیت کہ اگست 1956ء چاپ بوتگ۔ منیر احمد بادینی و نام ایوک غلام فاروق و ”لہز انک“ و آزمانک تاک و تہا ہنگیں دومی دور و (آزمانک و دومی دور) ”ہمل“ و نام گنگ و کیت بس؛ بازیں وانو کے اے گپ و زانت کہ منیر و تی بازیں آزمانکے ”حمل نوشکی“ و نام و چاپ کرتگ انت۔ اگاں اے دراہیں گپاں سرگوز بکنے و بہ جیرے گڈا اسل گپ لڑ و پشت و دیم و نہ بیت بلکیں ساساچ و بیت ما منیر احمد بادینی و آزمانک و بوتگ و بلوچی و دومی دور و گوں بندیں۔ اگاں چہ اے زمانگ و لڑ و تہا بازیں کہ سازے ہست ات و آخرد گہ نیمگے سر جتاں بوت انت چو کہ محمد بیگ نہ ایوک آزمانک و وانندگیں مردے ات بلکیں چیزے جوانیں آزمانک اش اوں ہنگ بے منیر احمد بادینی داں روچ و مرچی نیسگ و انت۔ نہ ایوک ہنگ کنت بلکیں آئی و آزمانک بلوچی و سر جمیں آزمانکی سپر و دگہ نیمگے جنزیت۔ اے نہ انت کہ آئی و آزمانک و تی زمین و ر بیدگ یا اے ہلکہ و سہب و بیگہانی رسکیں شدتاں چہ آجوانت بلکیں آئی و آزمانک تہ و اوں ہے صورت و عکس انت۔ ہے سہب و بیگہ انت کہ ازل و چہ گوں ماہست و پیداک انت۔ بے آئی و

چارگ و مارگ و لیکہ چہ وتی پشداں کے گستاخنت۔ آوتی آزمانکاں یاوتی کھن و تیکنیک و
 سرکت یا ٹمپت (مکالمہ) و موت گپی و یکیں حساب و کارگپت۔ منیر و وتی کسہانی تہ و نہ
 گچین کر تکیں کارستے گوں کہ آزمانک و سپر و بدل مہ بیت یاوتی لیکہاں چہ مہ بحیثیت و نہ چہ
 دیرئی لیکہ و جنز و کلم کاراں پشیں فارمولایے است کہ ادا "ایچو جہزگ آرگی انت ادا
 ایچو سوب مندی" بلکیں آئی و کہہ یک شل و روان انت۔ ناگت و تہا او شنتت و جیردگ و
 گنت۔ آئی و آزمانک "صاحب خان" سیاستکاریں کارست کہ ہتا دسال و عمر و رسگ
 بندگی و چہ آجو کنگ بوتگ بے دینگا آئی و پہ ہے حکم انت کہ چیزے ماہ وتی گس و چیرہ
 بیت۔ آزمانک و بندت و پولیس و گاڈی و سوار و روگ و انت (دیم پہ میتگ و)

"گاڈی و تہا پولیس و افسر و سپاہی چپ اتنت و صاحب خان اینگر آنگر چاران ات فکر
 جنان ات کہ ہتا دسال و تہا آئی و سیاسی کردار و چے ثمر در اھتنت؟ آئی و ہر مہمگا
 ہتکیں کوہ اتنت دور دور و کدی مالدارانی گدان جنوک نظر آھتنت کہ اچ آیاں دوت
 در آھگ و ات یا شہ سڑک و نر یک و مالدارانی قافلہ روان در ابوت کہ شہ سالانی سال
 آہانی ہشت و انچش اتنت صاحب خان و افسوس بوت کہ ہتا دسال و تہا نہ آئی و سیاسی
 حیثیت و ثمر در اھنت و نہ کہ اے مالدارانی امپ و لڈ و حیثیت بند بوتنت بلکیں آہر و وتی
 وتی جاہاں ناکام اتنت ہمیشکا آئی و وتی دیم گردینت و سگریٹ یے لکینت آراوتی
 ناکامیابیانی یک ترندیں احسا۔ ہر بوت" ہمے کسانیں بہر و تہا نہ ایوک زمانگ و نہ
 جنزگ و مارشت است بلکیں آئی و وتارا اوں پچے بے نہ کت۔ ہما گدان اتنت ہما
 مالدار اتنت کہ مدامی و است اتنت چچ پرک و پیرے نہ اتلگ پدا ہے سہت و آئی و
 سگریٹ و روک کنگ چونیں تہی جیرد ہے۔ بلکیں ہے سگریٹ آئی و بے سویانی چہرے

بوت۔ ہمدانہ ساز ۽ نیمگانہ بیان کنگ بیت کہ ”یک زمانگے ات کہ آورنات آئی ۽ لہڑگ چو ہارو ہیروپ ۽ اتنت آئی ۽ حوصلہ سک بلند اتنت آئی ۽ سیاسی سنگت زندگ اتنت کہ شپ روج یک زمینے، یک وطنے ۽ ہیالانی تہا سر ۽ چیر بوگ آراوش بوتگ ات کہ مزن مزین سکیاں گوں آ گوں بیل ۽ ہمراہاں برداشت کرت۔ مگہ فلک ۽ گردشت انچش بوتنت کہ آ یک تہنا وایوک بوت“ یک ملکہ ۽ یک زبانے ۽ ربیدگے ۽ ہاترا منیر ۽ اے سیاست کارایوک بوت نی ایشی ۽ ہچ سیاسی پشد پشت نہ کپت ۽ نہ ایشی ۽ سیاسی لیکہانی متو کے است ات ہمیشگانوں سگریٹ لکینگ ۽ وکت ۽ آئی ۽ دست لرز اتنت۔ ہمدانہ جیردگ ۽ لکیت ”بلکہ آئی ۽ سیاسی فیصلہانی تہاوت ہرابی یے ات کہ آنا کام بوت آئی ۽ ہیال کرت وتی سیاسی زند ۽ شروعاتاں وقتیکہ مردم پہ آئی سوج وصلہ ۽ احتنت ۽ جست کرتنت کہ آخر آچے لوٹیت کہ مہلوک آئی پد ابروت۔ گڈا آئی مہلوک ۽ گشت ”ما لوٹیں کہ مارا سڑک بہ رسیت، مئے گساں بجلی بھیت، پما ہسپتال ہچ بہ بنت پما سکول ہچ بہ بنت مئے زبان بہ بیت مئے وتی دودانی تہا زند کنگ بہ بیت۔ مارا نوکری دیگ بہ بیت و مئے تیاب مئے بہ بنت، مئے ما دن مئے بہ بنت“ بادینی ۽ بازیں کسہانی تہا مرگ چونہ کیشگیں زانشع ۽ سرکشیت آواں انچائیں مرک اناں کہ ہمک ۽ نصیب انت بلکیں ہما مرگ کہ نمیران بہ بیت۔ بیا چاریں آئی ۽ ہے سیاستکاراے گپاں کہ اے و ہدی پیر بوتگ ۽ ہپتا دسال ۽ عمر ۽ رستگ جیل ۽ چہ آرات بوتگ ۽ دیم پہ میتگ ۽ روگ ۽ انت نون سگریٹ اوں آئی ۽ دستاں چہ لرزیت ۽ سپاہیک آئی ۽ سرا کندانت آئی ۽ دم پہ بہت ہے ہیال گور جنت کہ نون من ہلاساں منی سیاسی لیکہ اے پد رتج ۽ ہچ دوست نہ بنت۔

”بانداتیں نسل منا چوں یات کنت وقتیکہ مروچی ایں نسل ۽ اے حال انت کہ منی زند ۽ تہا

آ منا چہ دل ء برگ ء انت، منی نعرہ، منی راہ ء منی سیاسی فیصلہ آ ہاں دوست نہ انت تو باندا
 آ و کیں نسل منایات ہم نہ کنت من ہج چوشیں چیزے نوشتہ ہم نہ کرتہ کہ کسے منایات
 بکنت۔ من کیز و بندو گریاں برداشت کرتہ۔ مزینس مچی آنی تہا گشتا تک دانتہ سیاسی گپ ء
 حمرانی تہا ہم نام کنتہ، سکتہ برداشت کرتہ۔ بین الاقوامی سیاست ء چست ء ایراں زانیں
 انسان ء بروبری ء راجی انصاف ء نظریاتاں چہ واقف اوں ولے اچ اش ابید زوت من
 شہ مہلوک ء دلاں چہ پرچے زیاں بوہگا اوں، منیر ء اے کارست نہ ایوک وتی ڈنی حیر
 ہاں دلگوش بیت بلکیں انا گاہ ہے جیرگ ء تہا ادا کیت ء سر بیت کہ آ مہلوک مرچی بجلی،
 آپ ء معدن نہ لوٹیت دگہ نادر اہیں چیزے لوٹیت، ہے ”نادر ائیں چیز“ چوتھو نے ء آئی ء
 درشان ء کیت ”بلکیں منا خبر نہ انت کہ مہلوک بجلی، اسپتال، اسکول، سڑک، کار جاہ ء
 معدن نہ لوٹیت آ دگہ چیزے لوٹیت کہ چرائی ء پوہ بیگ ء رند کار جاہ، معدن، اسکول، ہسپتال
 وروڈوتاں وت جوڑ بنت ولے ہما چہ چیزے بوت کنت کہ من اش نہ زانیں۔ اے نادر او
 نامعلو میں چیز چی یے؟ اگہ اے نادر ائیں چیز ء من زانتیں و باید انت کہ من اش بز انیں تو
 پدا من مہلوک ء کشیں کہ ابا بچارت من رزنہ بوتہ اگن مارا بجلی، روڈ، کار جاہ، اسکول، ہسپتال
 درکانہ انت بلکنہ اے چیز درکار انت کہ پیش ء اے نادر بوتہ ولے نوں دریافت بوتہ، ء پدا
 دیتری رداں آئی ء چہ وتی ہستی ء ہیال گور جنت ”بلکنہ ہما وقت ء مہلوک منا ایوک ء یکتا
 میلیت چو کہ نوں استتہ اگہ چوش گنما می ء تہا من مرتن تو منی زند بز اں پوچ بوت۔ منیر احمد
 بادینی ء کیشتریں کارست تہی جیرگ ء مارشتاں گوں سیادی کن انت آتری آزمانک ”
 ہزاریں پاسانی شپے“ ء کارست ماسٹر احمد بہ بیت و ہدے آئی ء سورکنگ ء پد ہے ہیال
 گور جنت کہ منی یک تہنائی زیان بوگ ء انت، اے سارتر ء گپ انت کہ اندگہ مردم پہ مارا

دوزک انت۔ ہمیشکا ماسٹر احمد وتی ایوکی عزیزانی عنیلت عوت ء دوریں کوچکے ء ثرانسفر کنت دومی آئی ء اے یکتہنائی ہمیشکا کہ آئی ء جنین گوں آئی ء باز نہ کرتگین کنت بلے ہے کہ دوریں کوچکے ء سر بیت گڈا چنچو آ ذات و تاھیال کنت۔

”نوں آپمشکا دور بیت کہ بزانت آئی ء یکتہنائی آئی ء چچی دنت اگاں دگہ ہچ چیزے منا بدنت بلے آنکس و منادات کنت کہ وہدے شپ ء استار جز شکنت تہ من گشت کنیں کہ او منی دل! اودا بچار کہ اے دنیا چنکس پراہ انت یا حمبریں روچانی ساہگ ء تہا وہدے من گواناتانی لوڈاں گندیں تہ گشت کنیں کہ اے لوڈے گواناتاں کہ من گندگا اوں ء اے ارمان کہ منی دل ء چست بو ان انت تہ اے دراہیں چیزانی حسن ء زیبائی چہ منی وجہ ء انت کہ من مہ ہاں تہ ہر چیز بے رنگ ء بے تام“ ہے مارشت ء درانگازی ء آوتی ناولٹ“ بلے ماہ بکپیت“ ء کارست بلال ء زبانی کنت ”آئی ء نزے زندہ حساب ء سوا لے نہ انت بلکیں یک احساس کہ احساس ء تہا مردم باید انت ایسی ء را بگوا زین ایت“ وہدے ہیال کہ انچو آئی پیریں کارست صاحب خان ء کہ وہدے بیت کہ نوں مردم دگہ چیزے لوٹیت، آپ لین اسکول نہ لوٹنت تہ ہے مارشت ء آوتی ناولٹ ء تہا چوش کشیت ”آئی ہیال ات کہ انسان وہدے وہدے زانت گڈا آہر چیز ء زانت و تنکہ انسان وہدے نہ انت گڈا آئی ء دنیا ء بارہ علم کمزور انت ء ہے رنگ ء انچو آئی ء صاحب خان ء کہ انچو ہشک ء مرگ نہ لوٹیت۔ اگاں چہ نوں آئی ء سرا یک حسابے چیر دیگ ء حکم اوں ہست ء دومی نیمگ ء نوں پیراوں بوتگ بلے لٹ ء زیریت راھے گپت ء ہمو د شہر ء سر بوہگ لوٹیت کہ جلسہ یے بوہگ ء انت ادے اوں دو فلسفیانہ رنگ دیم ء کیت یکے برگساں ء ہے گپ کہ ”بس یکوئی حرکت ء بدلی حقیقت انت ردوم ء کرد ء پشت ء جوش کارکنگان انت۔ مادہ اشی ء راہ ء اڈ پیدا کرت نہ کنت بلے

زندہ ء جوش ء آسہ کہ چہ مادہ ء گیش انت“ (بلے کہ بہ کپیت ء سراغنی پرواز ء
 ہمشا تک) حیسک ء نادراھی ء تہا کوہسراں کپان ء پرشان تن ء ہوشام ء چہ پر شکیمن
 صاحب خان آخر جلسہ ء سر بیت کہ اود ء دنیگا آئی ء تھکیں نعرہ آپ۔ بجلی، مادن اسکول
 جنگ بوہگ ء انت۔ دومی شوپن ہار ء ارادگ اد ء کارنگ ء انت۔ بلے اے ارادگ مدام
 زندگ بوہگ ء پہ سازگ بیت نہ ایوک یک بیگاھے ء ارادگ، یا صجے ء یا چیزے روج ء
 بلکین مرک ء پدھست بوہگ ء ارادگ کہ کپان ء پرشان آ اود ء سر بوہگ لوئیت نوکیں
 پدریچ ء دل ء ہست بوہگ لوئیت۔ باز براں ہے ہست بوہگ آئی ء کارستانی ایوکی ء
 رنگ ء لوئیت بلے ہے ایوکی آھاں تہ ء چہ کجیئت، ماسٹر احمد ء کارست دوریں ہلکے ء وتی
 ٹراسر ء کناہیئت ایوک ہے ہاترا کہ یک تھنا بہ بیت چیزے روج ء و آئی ء وتی ایوکی ء
 ترنا کی صج ہیال نہ بوت بلے یک شپے و ہدے آ و اب ات کہ آئی ء بان ء دروازگ ء
 کسے ٹکنگ ء ات۔ آپریشی ء دریبہ کرت دروازگ ء چچ کرت بلے اودا یک سیائیں شپے
 ء بگیرد کہ چچ چیزے نہ ات ء وتی چھاں مشان چارت کہ آ و ابے گندگ ء نہ انت بلے نہ
 آ گواچنی دروازگ ء دپ ء اوشتوک شپ ء سیاہی ء چاران ات و ہدے کہ چارمکنڈ
 دنیائی ء سراشپ چہ مرک ء گدان ء مان شانت دومی شپ ء پدا کسے ء دروازگ ٹک ات
 ماسٹر احمد گو سکیں شپ ء پیم ء سا کرت دروازگ ء چچ کرت کہ نوں آ را یکین بوت کہ آ
 و ابے گندگ ء نہ انت، بلکنا آ ر حیرانگی بوت کہ کسے گواچنی دروازگ ء ٹکنگ و آپہ وتی
 ہوش دروازگ چچ کرتگ ات بلے اودا کس نہ ات اے منی یکتنائی انت ماسٹر احمد ء ہیال
 کرت و آئی ء بدن ء پٹ چست بوتنت و آ ر حیرانگی بوت کہ آچہ وتی یکتنائیاں سرام
 پرچے کنت و ہدے کہ آ ہے یکتنائیاں لوئیت ”یا آئی ء اے دانک“ ہیراگاں من وتی

یکتائیاں گوں مہر؎ دوستی کرتی تہ اے دروازگ ؎ نک نک پرچے؟ باندانت من وتی
یکتائیاں بزائیں ؎ واچ اشاں مترسیں بلے ترسگا اوں..... نہ نہ من نہ ترسیں من آنکس گناہ
گار نہ اوں کہ آنکس من وتا راھیال کنیں، “منیر ؎ کارست ڈن ؎ چہ مدام تہا ایر کپنت وتی
پجارگ ؎ کشکے شوہازانت دومی منیر ؎ لیکہ اوں ہمیش انت غم براتے ؎ مرک ؎ بیت کہ ماتے
ء اگاں چہ موسم ؎ و ہد ؎ گوزگ ؎ پد چہ ترنت بلے ہلاس نہ بنت اے درگت ؎ آئی آزمانک
”پشیں چیزے بیت نہ کہ است“ ؎ کہ اے رنگ ؎ انت کہ کہہ بیان کنوک ؎ مزنیں
برات بیران بیت کہ آ اے و ہدی کسان انت، بلے مرک آئی ؎ سرجمیں لوگ ؎ سوگی کنت
آئی ؎ زانت کہ آئی ؎ ماس براس ؎ مرگ ؎ شپان و اب نہ کپت۔ کارست ؎ ہمے جیڑات کہ
بلکیں روچے بیٹ برات ؎ غم چیر ہتر انت ؎ ماس پدا گوں ایند کہ چکاں دشحال بہ بیت
برات ؎ مرک ؎ پانزدہ روچ نہ گوستگ ات کہ مزنیں ہو رآ بادی یے بوت بلے ہو نہ برت
، ایوک شپ ؎ روچ یک بوتنت کارست ؎ دیست کہ ”روچ ؎ یک کراریں ابرستکیں حمبر
شمان بوتنت تو منی امیت سرچست کنان بوت انت کہ آ و کیں ہو ر بلکنائے سوگی ایس گس
ء غماں کم بکنت اچ اے ہو ر ؎ آبادی ؎ ساری انچش کہ منی ماس بے و اب ات ہے ڈول
منی پس غمناک ؎ سوگی ات بلے آوتی ارساں چو ابرستکیں حمبراں دانتگ ات، چیا کہ آ ر
مے براس ؎ گہارانی ہوگی ؎ گڑوکیں چمانی سرا بلکنہ بزرگ آ ہگ ؎ ات۔ کارست ؎ پت
یک نہ یک رنگے ؎ و تا گوں مردمان دلگوش دات بلے آئی ؎ مات ہج رنگ ؎ نہ سہرگ ؎
ات، بلے کارست ؎ وتی پت ؎ اے رنگیں وت پر اموش کنگ دوست نہ ات۔ پرچا کہ ہر
دیں دیوان ہلت آئی ؎ وتی کوئی ؎ دراہیں شپ ال جت ؎ کارست ؎ اوں چمانی و اب
شت آئی ؎ ہے لوٹ کہ اے چیز ہلاس بہ بیت و ہدے ہو ر بوت تہ آئی ؎ سما بوت کہ نوں

ہر چیز پاک بیت بلے لٹاں چونہ بوت یکمے آئی دل ء اتک کہ ہورے گوں کہ ہیت شپ
 ء ہیت روج ء گورت آئی ء پت گوں بز گراں ملک ء ڈگاراں دلگوش بوت اے ہیت
 شپ ء ہیت روج ء ہورے کارست ء دل ء تر سے آورت وہدے یک شپے ہے آپ ء ہور
 ء گوں آئی ء پت ء داں دیر ء بیرہ نہ کت گڈ آئی ء ماس ء کاری ء گوں چہاگے ء دیم دات
 برو حالے بیار کہ چہی بوتگ۔ ادا کارست (کستریں برات) اوں چیر وکانی گوں کپیت ہمنچ
 آپ ات کہ آلتانی سرا کرار کرار ء رواں بوت آہانی ملک ء نزیک ء قبرستان ات آوہدے
 اود ء سر بوت تہ گندیت کاری ء گوں آئی ء پت گپ ء انت ”منا ملکانی پراہ نیست بلے
 آپ قبرستان ء مزوریت منا پمشکا دیر بوتگ“ ہما آئی ء سما بیت کہ اے ہور آبادی ء پس ء
 غماں کم نہ کرتگ بلکیں گیش کرتگ۔ منیر ء ہمک کہہ اگاں چہوتی بنکپ ء حساب ء جتا بلے
 آہانی جیزگ ء سپر تچک ء گوں تہا انت آئی ء ہر دیں کارست در ء چہ بے سوب بنت گڈ اتہا
 سر کشت بلکیں زند ء چو کر یگار ڈ ء پیم ء جیر نت کہ ”راستی ہمیش انت ایوک من اش زاناں
 کہ منی تہا انت ء ہر کس وتی رنگ ء زانت نئے“ منیر احمد بادی نی ء کہہانی تہا باز براں یکہیں
 گپ سے چار رند ء کشگ بیت۔ دومی ایش انت کہ زبان ء ہیال ء ندرایت ایوک وتی
 در شان ء کنگ لوٹیت۔ اود ء یک گپے ء گوں سر جمیں درانگازی دیم ء کیت اوداپور میں
 چار ء پنج ستر نیشگ کنت ء آہے گپ ء متوک انت کہ اصل زبان بن اصل ء زبان ء
 ردوم ء دارگ انت۔ ”لہز انک“ تاکے ء انٹرو یوے تہا ہے کشیت ”من کشگ لوٹاں
 آیش انت کہ زبانے ء تہا پیورٹی ء آرگ ایشی ء راجامد کنگ ء برابر انت۔ بلوچی زبان
 پاکستان ء زبانوں چہ یک انت، اداد کہ بازیں زبان ہم است انت چو کہ پنجابی، اردو
 ، فارسی، پشتو، سندھی، زاہریں ہبرے کہ بلوچی چہے زبانوں الم اسر زوریت ماد کہ جتا میں

جزیرھے ۽ تہا بند نہ آں اگن ایشی ۽ تہا انگریزی زبان ۽ لوز کیت اے ہر ایس ہبرے نہ
 انت بلکیس قدرتی عمل ایت“ بلے چواوں نہ انت کہ یک لہزے یا گال بندے تئی گورا است تو
 آئی ۽ سرگوز بکنے ۽ در آمدیں لہزے بیارے۔ دکہ گپے ایش انت کہ وجودیت ۽ فلسفہ ۽ سرا
 آساپ تاکے ۽ آئی ۽ دو بہرہ ۽ ہشنگلیں ہشتا تک ۽ آتری تجربی فلسفہ بہ بیت کہ عقلیت ۽ یا
 سارتر ۽ وجودیت یک نہ یک رنگے ۽ آئی ۽ کسہانی تہا گون کپنت ۽ باز براں ہے فلسفہانی
 سر ۽ ایراد ہم گپت بلے آئی ۽ کہہ وتی کارست ۽ پاد بند نہ کنت۔ انچو کہ آوت تہی آزاتی ۽
 متوک انت ہے رنگ ۽ آئی ۽ کارست ۽ یا چو ”صاحب خان“ باریں کجا برنت۔ گوں وتی
 ہیسک ۽ نادرا ہی ۽ یا ہے امیت ۽ کشت کہ موسم ۽ وہد ۽ بدل بیک ۽ غم اوں چیر ترنت یا
 آہانی یکتائی آہاں آزاتی بکشیت بلے چونہ بیت آوت چوزند ۽ سپر ۽ تجربت ۽ ہے
 فلسفہاں تجربتانی پدا چارنت ۽ بے معنا گزند نہ امیت ٹپاں وش کنت نہ یکتائی آہانی
 ترس ۽ بارت نہ دل ۽ تب ۽ آہاں ہست بوگ رسیت۔

مراد ساحرۂ آزمائک

مراد ساحرۂ آزمائک ”گر میں ساہگ“ ء سر اچندیں لہز پیش ء نبشتگ رند ء دل ء
 چنگ کہ آئی ء ہمچو آزمائک هست انت، آ اول چارگ بہ بنت داں مردم زانت بہ کنت کہ
 آئی ء آزمائک ء کمک ء چے گوشگ ء کنگ لوٹ اتگ۔ ہمے شوہاز ء آئی ء ”سیاہک ء
 واب“ ”گرند“ اول و نت انت بلے مرچی کہ یک برے پدا آئی ء سر انیسگ گوشگ بوتگ
 آئی ء درتیں آزمائک منی دیم ء نہ انت اگاں بہ لوٹاں اول دلجمیں گپے جت نہ کنناں۔
 مراد ساحر اول دنیا ء اند کہ دیروی پسندیں کلمکارانی پیم ء آزمائک ء یا کسھی ردا نک ء
 چہ چیزے کشگ ء ڈسگ لوٹیت : بلکیں بلوچی لہز انک ء بن ء چہ ہمے تب چنگ ء پیدا ک
 انت کہ آئی ء نز ء چیزے ء نیسگ یا سنا ساج ء کار ہمیش انت کہ آوتی دیم ء مردم ء
 بگوٹیت کہ من چی گندگ ء یاں چی دیتگ اگاں ہمے دگرے ء گوشگ ء بدل ء وت ء
 گوں ہمیشی ء معنا بہ کنت گز ازم ء سمرال سر بیت بلکیں وانوک ء پہ انچیں جھانے سا
 ساج بیت ء دیم ء کنیت کہ پہ آئی ء ہزار معنا ہانی ارزشت ء داریت، بلے ماگندیں کہ
 مے زکیں آزمائک نویس ایوک وتی تہ ء شور ء گوشگ لوٹیت ء بس یا آئی ء دل ء یک
 سو جے پنتے نشتگ یا گوشے آئی ء انچیں چیزے دیتگ کہ اگاں مہ گوٹیت ء بے
 بلا ترک ایت ہمیشکا تو گندے آواکیات ء کہ بوہگ ء نیلیت ء زیت گوشگ لوٹیت
 کہ بیات مے شہر ء شلک انت حنیفہ ہرا ہیں جینے شہناز ء دا ہیں دل پھاکیں جنکاں عیب
 دار کنت۔ مراد ساحر ء ”بے آبرو“ منی نز ء آئی ء زوریں آزمائکے یکے واے ہاترا کہ
 آوتی کارست حنیفہ ء بابت ء زورا کے بلے شہناز ء پہ سکیں رحم دلے۔ کے اے بزانت

کہ حنیفہ اوں ہمے رنگیں زندہ چا گردے ء اے رنگ ء آدرنگ ء سرکنگ، بچار آئی ء بے
 آبرو ء اے گپ ء رداں کہ نیلیت وانوک وت حنیفہ ء بارہ ء چیزے بہ گوشتیت، وت
 ساری ء گون کپیت ء وانوک ء حال دنت بچار رذنہ ورے ”مروچی آئی ء امبراہاں وت
 ء شرسلمھیٹنگ ات حنیفہ ودرستیں جنیناں چہ شرتہ ستمھیٹنگ ات۔ حنیفہ ء کارمدام ہمیش ات
 کہ آئی ء مرد ء کوٹ گوراکت دیم پہ کار ء شنگ ات حنیفہ ء چادر سرائنگ ات ء دیم پہ
 بازار ء شنگ ات ماہے کہ سی روج انت اے جنین ء یک روچے ہم بے بازار ء روگ ء
 لوگ ء آرام ء نہ اتنگ ات۔“

”اے جنین“ ء رد ء انچو گمان بیت کہ اے راست ء نزیک ء دیتگیں کارستے۔ آزمانک
 نویں آئی ء جند ء سراپیش ء چہ زار انت یا اے رد ء بکند ”خدا ء خبر کہ اے جنین ء ہمک روج
 بازار ء چہ کار هست ات، اے بلاہیں بازار ء ہمک دکاندار ء اے جنین پجاہ آدرنگ
 ات“ چو کہ من پیش ء گو شنگ ات کہ دیمروی پسندیں کلمکار چیزے گو شنگ ء دیگ لوٹیت
 ہمیشکا آوتی جند ء تب ء داشت نہ کنت آچک ء پد نہ بیت ء گوشتیت کہ حنیفہ شریں جنینے نہ
 انت، ہمے رنگ ء آئی ء ”جنکانی زان پہ زانی ء“ آزمانک کہ آئی ء لوکیل ء چاگردشت ء
 کوچک انت گنگزار ایوک اے ہاترا گندلانی باھوٹ بیت کہ حامل سیر کنت ء دگرے ء
 بیت، سکیں کسانیں اشکی بچکتے کہ دنیا ء، لہزانک ء ہزاراں اے رنگیں بکپت ء سراکتہ
 نویسگ بوتگ (من نہ گوشاں کہ کونھیں بکپت نوک بیت نہ کنت یا آئی ء سراپدا آزمانک
 نویسگ جوان نہ انت بلکیں ہمے گوشاں کہ بنشہ کار چو مزن انت آچو سستا ساچی مردے
 آگاں بہ لوٹیت ہمے کونھیں بچکتے ء اوں پدازندگ کرت کنت) البت مراد ساحر ء ”دگر میں
 ساہگ“ ء ”گرد“ آئی ء دو جوانیں راست کشی (بیانیہ) تکنیک ء آزمانک انت یکے

و اشانی کینوس ء چاگردوشت ء کوچک انت کہ بلوچی ء اے زند ء سرکم آزما تک نویسگ
 بوتگ دومی اد ء آئی ء ردانک ء زبان اول شیر کن ء معنا دار انت بلکیں اے آزما نکانی تہ ء
 شور کم انت۔ چوکہ ”گر میں ساہگ“ ء کینگی انت کہ ماہان ء سیر کنگ ء پد نہ وت کشی کنت
 نہ کہ ماہان ء زور کنت کہ تو من ء بز ان بلکیں انچیں دل پہکیں کارستے کہ وتی زیکیں
 اشک ء ماہان ء سیر بوہگ ء پداوں مردم گرمی ء بستار ء بر جاہ دارگ لوٹیت بلے ماہان
 وتی زند دودانی پد ء کینگی ء زانت ہم بلے گوٹیت اناں من ترانہ زاناں دوہینانی سپر بے
 تواری ء گوں مجزان کنت نیام ء نہ آزما تک نویس کارستانی دیم ء آنت بیت نہ وانوک
 پیش ء چہ آہانی تب ء میلاں سر پد انت دومی آزما تک آئی ء کہ ماوتی زیکیں آزما تکی سپر ء
 شر تریں آزما تک اش گوشیں ”گرند“ انت کہ بلوچی زند ء مھیتا لوجی ء رد ء سازگ بوتگ کہ
 اے رنگین تو ہم پرستی یا اے تب مے پیشی ء نیکیں آزما نکانی تہ ء در ء نہ انت۔
 مراد ساحر ء ہما آزما تک کہ دشت ء کوچکانی چاگرد ء نیسگ بوتگ انت آہانی زبان ء کتہ
 دویم مے زیکیں زند ء تہی در شان ء رد ء وانگی سستا ساج انت۔

☆☆☆

”گر میں ساہگ“

مراد ساحرۂ مرچی یک لپہ کارے بستارۂ دراہ زامت۔ بلے چیزے کس ہست
کہ آئی آزمائک نویسی ۽ اوں حال ۽ سہیگ انت بلکیں ہے بگوش کہ آئی عہد ۽ کلمکار
زامت کہ ساحرۂ آزمائک اوں بھتہ کنگ دری زبانی سستا ساچ ماں بلوچی ۽ ترینگ
انت ہم، بلے آئی ۽ شاہگان تریں تک لپہ کاری بوتگ داں گڈی ساہ ۽ آئی دلگوش ہے
بہگ ۽ بوتگ۔

ساحرۂ آزمائک نویسی گوں بلوچی لہزائک ۽ بنگی سفرۂ بندوک انت، اے ہما
باریگ انت کہ سید ظہور شاہ ہاشمی ۽ آزاد جمال دینی ۽ ہم آزمائک بھتہ کنگ مراد ساحرۂ
آزمائک نویسی ۽ چک ۽ ہما و ہدی سرجم بھتہ کنگ بیت کہ ہمنچو آزمائک آئی ۽ بھتہ کنگ
چنگ ۽ نزارگ بہ بنت۔

من وتی اے بھنائک ۽ تہا ساحرۂ ”گر میں ساہگ“ ۽ چک ۽ ایوک گپ جناں
”گر میں ساہگ“ اولی رندۂ ”بلوچی“ ۽ نومبر ۱۹۵۶ء چاپ بوت، دومی رندۂ
لہزائک ۽ آزمائک تاکے ۱۹۹۳ء شنگ بوت۔

”گر میں ساہگ“ بیانہ تکنیک ۽ بھتگیں آزمائکے۔ کارست ۽ (کردار) جنزۂ
کرداں آزمائک نویسی ردوم دنت۔ ایوک یگ دو جاہ ۽ کارست گوں وت ۽ جیریت ۽
بخت کنت۔

”گر میں ساہگ“ ۽ بجاہی کارست کینگی دشت پہنات ۽ نندو کے وتی اُشترۂ
سرابار بندیت ۽ بندناں بارت ۽ بہاش کنت چوداں، ماہگ ۽ شکر، روگن زوریت ۽

میتگاں بیرہ کنت، اے یک انچیں روج غوشے ء کہ انت کہ کینگی وتی اشرے بارے پہ ہشاد
 کلدارے بہا کنت پہ وت ء سامان غتوہلے گپت غ پرتریت۔ وھد مگر بہا رانت کہ
 رھا دگ بیت اشرے سفر، چیزگ ء واب گندگ، تنہا ہیں کینگی، چپ غ چونیں راہ گلاٹ
 بران غ روگ ء انت کہہ باید انت کہ چہ ہد فلش بیک بوتیں چوشیں آزاتیں راہ دران
 اگن ساحرے کینگی ء را بہ اشتیں کہ گوں وت ء حیران ء شتیں تہ کارست ء وتی تہی جوزھانی
 ہجیک ء آدمی زات ء اوں درشانی کرنگ ات۔ شپ ء استار آئی ء چیزگ ء پر ما
 انت۔ بے آئی دل ء تہا چے ہست وانوک سھیک نہ بیت، چون زانت کہ تہاری،
 ساہیں ڈن کینگی ء دگہ نیمگے برگ لوئیت بے وتی دل ء رازانی رچک ء جہنا ہی ء ترس ء
 کیش کنگ نہ لوئیت۔

کیمں دور چہ ہے راہ ء گلگے پیداک ات چہ گلک ء تہا یک سگہ دلے ء
 شعرے البان کت۔

”بیا کہ زحیر منایلتیں“

رُمب رُمب ء جنک کاینت آپ ء

چوسل صبا ء سارتیں گوات ء

مناکس نہ دنت تہی شوندا ت ء

بیا کہ زحیر منایلتیں“

کینگی ء ہیال پرشت ء دیم پہ ہما شور ء کوکار ء نیمگ ء شت، کینگی اوں وتی ترس ء کم کنگ ء
 پہ شعرے پتو اے رنگ ء دات۔

”باگانی کپوت وش آوازیں“

بے تواری و توی روچاں گوازیں

امروزه و فانیست بازیں

بیا کہ زهیر منایلتنیں

پُر در دیں اے چاریں گال شپ چادرے چانک کنان ء شت ہما گلگ ء سار بانانی گوشاں
کپت انت گشے شوہازے ات گلگ کینگی ء شوہازات ء کینگی وتی.....

بُخت ء پُرس ء پدا آھاں (سار بان نزیک ء آتک ء سر بوت) چہ کینگی ء

ماہیگ لوٹ ات، ء کلونٹ ء نیاد بُخت کت۔ آھاں ماہیگ زرت ء وتی راہ گپت بلے
کینگی ء وتی الہان کر تگیں شعراں آئی دل چہ بندوکاں سستگ ات۔ یکمرے پدا آوتی

گوست ء ترانگ ء کپت ہما ماہان ء کہ کسانئی ء ہر دوہیناں یکجاہ لئیب کرتگ ء مزن یو
تکنت بلے ماہان ء سیر گول مالدارے ء بوت ء دگہ بازارے ء برگ بوت۔

بلے راہ ہمیش ات چہ ہما ماہان ء میگ اتگ ات آہگ ء وهد ء کینگی ء دل ء ات کہ

ماہان ء بُخت ء بکنت آئی ء در بچیت، بلے آئی دل ء نہ من ات نون کہ بیر ونگ ء میگ
ء روگ ء ات آئی دل ء نہ مزینت پدا ہم یکمرے دل ء بُخت کتے۔

”باریں ماہان چون انت، آئی دل ء باریں انگت پمن ء واہگ است اکس ناں؟“

”ماہان کدی منابے ہیال نہ کنت من آئی چارگ ء المارواں.....“

نون وهد گور بام بوہگی انت بُخت ء پُرس ء پدا ماہان ء لوگ دپ ء سر بیت تہ

روح در کپتگ ات ناری ء وهدات ماہان اے وهدی شیر متگ ء ات گون کینگی ء گندگ

ء پاد کثیت روت نگر دے کاریت چچ کنت جوڑی ء در ہبات ء پدا آئی ء ناری کاریت ء

دنت دپارے ناہ ء شیر ء گلاٹے ء گرگ ء پد چماں چست کنت ”تومن ء ہچہ کارے

؟“ ماہان گشے چہ داب ء جھ سرات۔ شریں ساعتے پہ بے تواری گوست ماہان ء پسودات

”لناں“ ہے اناں، پہ کینگی ء شل سریں کار پے بوت لہ ماں سینگ ء لگ ات ناہ آئی ء
 ماں دپ ء جور بوت، زیت پادا تک سواس نئے پادا کنت اشرے بوتک لہ رھا دک بوت
 بلے نوں آئی پاداں جواب داتگ ات آئی روح چو بریں آ ہوگ ء ہے ڈل ء دیماوتی جتا
 بوتگیں سہمبل ء شوہاز ء پریات کنان ء سر بندان ء روگ ء ات اے یک سر جنیں شے ء
 کہ انت گوں روزدگ ء ایردیگ ء بندات بیت ء روج ء سرپگ ء آسر۔

”گر میں ساہگ“ ء ہیال ء مارشٹانی درا نگازی ء لہزانی کار مردی ہے گپ ء کیشیت کہ
 اگاں ساحر ء آزمانک ء راوہد داتیں تہ بلوچی ء تہا یک جوانیں آزمانک نویسے ء کیشی
 بوتگ ات اے آزمانک ء پڑدر ساحر ء پت لہ پیر کی نند جاہ انت پمیشکا انچو وھد گوزگ ء
 رند، یا کراچی ء وڑیں شھرے ء چمان بچ کنگ ء رند ہم آئی نکلی سما سر سبز ء آباد انت مرچی
 اے رنگیں اسلوب کز ایکے کار مرد بکت مرچیکیں بھتہ کار ء باتن ء اے کلچر کہ ساحر ء ساز
 انگ کوردم بوتگ۔ یک ہسابے ء بچارے تہ اے آزمانک یک عہدے ء راجد پتر انت
 ہما عہد کہ دشت ء مکران ء نندو کیس مردم اشرانی سراناہ ء کلونٹ زینت ء بدن ء کارنت لہ
 بہا کن انت چمدال وتی زند ء اے دگہ آسراتیان پیلہ کن انت۔ بلوچی ء بنگی آزمانکانی
 تہا اے آزمانک ء بستار ہمچک انت کہ انچو وھد گوزگ ء رند ہم مرچیکیں پڑدر ء بھشکیں
 آزمانکے زانگ بیت، اگاں گندے کینگی ء راہما جاہ ء کہ استاراں گندیت ء دل ء ہیال
 کنت آرات کنگ بوتیں تہ آزمانک چو وھد ء سیراں پٹ اتگ ات، چریشی ء کہ تہا
 کیشتر شھگانی اتلگ ات۔

کلگی زند ء سرا بھشکیں جوانیں آزمانکے۔ یکیں شپ ء کتہ ء تہا بلوچانی سر جمین زند ء
 مہانداری آہم جنیادے ء دروشم ء یاشپ ء ڈیک ورگ ء نہ زانگ ء ابید کسے ء کمک
 کنگ زیکیں ایمنیں زند ء نشانی انت۔

دارِ اَسپ

ناگمانِ آ زمانِ کانی سرءِ دگر برے عیشہ کنناں لی ایوک آئی ء "دارِ اَسپ" ء
 "گڈی تران" ء گپ ء کنناں اگاں دیتر ء شتاں گڑا ہکدے نے یک ء دود کہ آ زمانِ کانی اوں
 گپ بہ بیت چہ "گڈی تران" ء واگک ء پدھے سمایت کہ ناگمان زیکیں روحانی عویم ء
 مرچاں وتی زبان ء لہزانی سرا انچو واری نہ کشویت کہ پیش ء کشک نے ہکدے نے ڈاکڑی ء
 آئی ء آ سودگی ء راہل ایگ کہ شریں دمانے بہ نمدیت وتی اردو لہزاں بہ کشویت ۔ وانوک
 ہکدے سبگ انت کہ یک زمانے ناگمان ء ہے زبان ء در آمدی ء جہڑوہانی سرا ایہد کہ
 واجہانی سرا ایراد کپتگ بلے مروچاں آئی ء وتی ہے کرد پر اموش کر تگ ۔ اے راست انت
 کہ بلوچی لہزاک ء تہا بازیں بنکپانی سرانیسگ گران انت کہ آہانی گالہند ء درشان یار
 ساک اے رنگ ء بوت نہ کنت داں ما آہانی اصل گالہند ء نرماں میاریں پمیشکا مئے
 زبان ء نیسوک نہ ایوک نویسیت بلکیں وتی زبان ء مھر ء اوں کور انت کہ وتی درشان ء
 رساک ء حاتر بازیں گالہندے ء ترینیت اوں ۔ اے دگر گپے کہ آچھو زیرگ بیت ء وتی
 معتا ء گپت بلے چریشی بلوچی پونگ ونہ بیت ، اگاں چو بہ بیت گڑا ہرہا کس گوشت من
 نویس ات کنناں بلے زبان ء زاناں ایٹی ء بزانت ء گالہند اں سر پدناں ، مرچی پہ آھی
 ء گرانی نہ بیت پر چا کہ آگندگ ء انت کہ آئی ء مستریں چنچو آزاتی ء گوں در آمدی
 زبانانی لہزاں کار مرد کمت ۔ یکمرے پدا من وتی برز ء گپانی کیشینگ ء جہدے کنناں
 آچوش کہ وحدے ماتب زانت (نفسیات) ہب زانش (فلسفہ) یا ایند کہ چاگردی
 زانتانی سرانیسگ بہ لوٹیں گڑا نیس ات نہ کنیں پر چا کہ اے زانتانی وتی جتاہیں ٹرم ء

گالبنہ ہست انت کہ داں اے بلوچی ء بدل کنگ نہ بنت داں اے وڑیں زانشی زبانی ماد
 یما نیاریں ماوتی رسا تک ء کت نہ کنیں۔ رسا تک ء گپ من ہمیشکا کرت کہ اے رنگیں
 زانت کہ اشانی سیادی گوں سسا ساچی لہز انک (تخلیقی ادب) ء گوں نہ انت اشانی نیسگ
 ء لیکہ ء مراد ایوک وتی وانوک ء ہما زانت ء سر کنگ انت کہ تو آئی ء ارزشت ء بستار ء
 ڈسگ لوٹ ءے۔ اشی ء ہما سسا ساچی زبان باز کم کار مرد بیت۔ تب زانت (نفسیات) ء
 پچار کنگ ء پہ ماے رنگیں زبان کار مرد نہ کنیں چونکہ ”فر اینڈ سماء ہنر ہاں چہ پادا تلکیں ہما
 چول کہ مے تہاریں اندر ء ایرختگ ہائی ء بنی آدم ء راستی گوشت“ اے سسا ساچی
 زبانی اے رنگیں زبان لپہ ء فکشن ء (آزما تک، گدار، کہ، داستان) ء کار مرد بیت کنت
 پہ رسا کی زانتاں نہ بیت۔ اے رنگیں زبان ء تہا بتل ء گالوار، چہر ء شین ء جوازت نیست
 ۔ بلے ناگمان آزما تک نیسگ ء انت وتی ”گڈی تران“ ء نیسگ ء انت (ہدامہ کنت
 آئی ء صوڈی تران بہ بیت) اگاں ناگمان ”مکمل عمل“، ”مکمل طاقت“، ”یا“، ”ہمیں کامیابی“ ء
 بلوچی لہزاں نیس ات نہ کنت ”اولی نظر“، ”ناممکن“، ”واہگ ء رابدل کرت و کنت اد ء چو
 کہ ناگمان انسان ء لوٹ ء آزاتی ء گپ ء انت اگاں ہے جیرہ آھی ء بلوچی ء تہا بہ جیرہ
 تین انت تہ آھی ء مکمل عمل، مکمل طاقت، ہمیں کامیابی شریں رنگے ء درشان کرتگ
 اتنت۔ اگاں وانگ ء زانگ ء بزانت ہمیش بہ بیت کہ اصل زبان ء تب مے تب ء گوں
 ہمگر نچ مہ بیت تہ بلوچی باندا کہ نوکیں ہنکپاں گوں درچار بیت گڑا آچٹ وتی اصل ڈب ء
 (ساخت ء) یلہ کنت۔

اگاں ناگمان ء اسلامی اصطلاح“ ء بدل ء نیکراھی گالبنہ کار مرد کتین ء آئی ء کش
 ء اسلامی اصطلاح بہ ہشتیں گڑا زاناں بلوچی ء وانوکاں پہ آھی ء اے گپ رسا تک نہ بوتگ

ات؟ من ہے سر پد ہاں کہ اے دوئیں لہز (ہے نیکر اھی گال بند) چہ دیراں کار مرد بوہگ ء انت
ہما کہ بلوچی و انت (سگینیں وانوک) ہما دمان ء سر پد بنت کہ ناگمان ء لیکہ چہ انت بکند ء
ناگمان ء اے و ہدی ہما وانوک دیرا بوتگ کہ آ بلوچی ء انجو بلد نہ انت یا آئی ء وتی اے گڈی
تران ء تہا ہرچی گوہگ لوٹگ بکند ء چندے پہ انچیں وانوکاں کہ آ وتی زبان ء لہز انک ء
گوں چوشیں سیادی مدارنت (بلے مارا وتی درشان ء زبان ء قربانی وتی سسا ساج ء قربانی پہ
آہاں دیگ نہ لوٹیت کہ آہاں زبان ء لہز انک ء گوں سیادی نیست یا پہ کلما ء باید نہ انت کہ
ایوک دگرے ء سر پد کنگ ء پہ وتی نیسگ ء ہستی ء بہا بدنت)

”گستاخی کنوکانی خلاف ء“ یا ”لاشوری طور“ ء اگاں کے ناگمان ء گڈی تران ء زانگ ء
جہدے بہ کنت گڑاز انت کہ اشی ء نیسگ ء و ہد ء آھی ء انچیں گے چندے مردماں
گوں کنگ بوتگ کہ آچٹ ء بلوچی ء وانوک نہ انت داں آہاں تچک ء رسا تک بہ بیت
کہ ناگمان چہ گوہگ ء انت (انسان ء ہدا ء زانش ء درگت ء) باریں آہاں ناگمان ء
گپ سر بوتگ انت کہ ناں؟

باز ء بخت ء جنگ ء داوا اول نیست ممتاز مفتی ء اول جنسی جیر دھانی سرا آزما تک
نیس ات بلے آھی ء بخت ء آمید گس نیست ات اے نام کشی منو ء بخت ء ات ہمائی
رست۔ حنیف شریف انگت گیش بوت کہ ملا ہاں ”گواتانی دست ء کا گدے“ ء سرا آہاں
نزیکیں یک ء دو دیوال سیاہ کرت۔ ناگمان ء اگاں وتی ”گڈی تران“ ء تہا انسان ء ہدا ء
گپ ء رایلہ کرتیں ء وتی آزما کی سپرے یا آئی ء نز ء آزما تک چونیں از مے ہشگ بہ کرتیں گڑا
جوان ات ”موت ء قابو“ کنگ ناگمان ء جیر دھ نہ انت آھی ء کار آزما تک ہشتہ کنگ انت وتی
ء انسان ء تجربتاں از می رنگے دیگی ات ہے آئی ء کار ات ”ہدا ء انسان“ ء تران اول نوں
چچو کوہن بوتگ کہ چہ اشانی وانگ ء زانگ ء آدمی زات ء وتی اسل رہبند ء چا گردی زند ء

بزانت شمشگ ماہمی لوئیس کہ ازم کار ازم ء پڑ ء بہ گپت ء گپے بہ جنت ہمد درمی نہ انت
آ کارستانی نیام ء ترک بہ کنت ء تواریکنت ”ماہد ء کشنده ایس“

ہے ”گڈی تران“ ء آہر ء ناگمان ہے گوشت کہ منی ”دار اسپ“ (اے کتاب ء
گڈی قصہ انسانی تاریخ ء چہ درستاں اہم ترین سوال ء زانگ ء کسانیں کوششے) وانوکاناں
رہینگ کہ بابامنی گڈی قصہ ء انسانی تاریخ ء بنگپ ء حساب ء بو ان ات ء اشی ء وانگ ء پد
ہر جاہ ء کہ تران کن ات گڑا ہے بگوش ات کہ بچار ناگمان ء آزمانک ء تھا انسانی تاریخ بیان
کرتگ۔ اے ناگمان ء گپ انت کہ آہی ء ”دار اسپ ء“ (آہری قصہ) تھا ”انسانی
تاریخ بیان کرتگ۔ من ء بس ہے (آہری قصہ ء چہ) گمان بوتگ کہ ناگمان ء ”گڈی
تران ء اسل گپ ایوک جبرگی رنگ ء ہما سادگیں بچک ء دپ ء دانگ کہ بہہ بالی گراب ء
سپر نہ کرتگ ء ہے سادگ آہر ء چونٹھے ء کارست زردشت ء پیم ء پادکیت ء مردماں
گوشت ”آئی دل ء لوٹ ات کہ کوکار بہ کنان ء بگوشاں کہ او دنیا ء مردماں من خد ء
زاناں شری ء پچاہ ء کاراں وتی دوستیں ہد ء وتی مہر بانیں ہد ء ہدا یک وابے کہ
انسان ء دل ء آگہیں چماں دیتگ۔

(”دنیا وابے“ ”دنیا ہیال ء ساچ اتگ“)

”ہرچی اد ء ہست نیست انت“ (اے دوست میں تجھ سے اپنی عزت آبرو کی قسم کھا کر کہتا
ہوں کہ جن چیزوں کا تو زکر رہا ہے انکی کچھ اصلیت نہیں نہ تو شیطان کا وجود ہے اور نہ دوزخ
کا تیری روح تیرے بدن سے پہلے ہی مردہ ہو جائے گی تجھے کسی چیز سے ڈرنا نہیں چاہیے۔

زردشت نے کہا تا کدیم ۶۷

نطشے رجانک: ابوالحسن منصور احمد

اگاں ناگمان ہے کوہنیں کہہ پڑورے مرچیکیں انسانی چیزھ دیما بیار تین انتے آزمائک
 ہشتہ بہ کرتیں گڈا بکندے دارے اسپ "دوئیں گوشان کار بہ کتیں ناگمان اول سوب مند
 بوتیں۔ آزمائک زیاتیں زانشی بار سگ ات نہ کنت۔ ازمے زانش (فلسفہ) نیام دگری
 یے ہست۔ اے نہ انت کہ ماہر کجا اول بہ لوئیں کدی سارترے لیکھاں وتی کارستانی دپے
 بدیں یا نطشے کر کیگا رڈے مازمے را آئی (بزاں ازمے) کیلوہانی پدے چاریں ما اے نہ
 چاریں کہ ادے کئی زانشے تب زانت پترنگ گوں۔ منیر احمد بادینی آزمائک اول زانشے
 گوں بندوک انت۔ بلے آھیے گور زانش وتی ڈلگیں لیکہ پدا دیمانیت نے کہ آ اے
 رنگیں زانکاری یے ڈسگ لوئیت آھیے کارست بلکیں ہے رنگین چیزھاں گوں دوچار
 بنت وتی ایبے زوریاں ہے لیکھانی پدا چیر دیگ لوئیت۔ آھیے کارست زانشے تب
 زانتیے جارے نہ جھت۔ دومی ناگمانے آمانکانی تھا (ایند کہ آزمائکانی سرا من دگہ برے
 گپ جناں) مسکراوں گندگ بیت۔ وھدے آئیے کارست (نزیکے ایریں اخبار
 دستے کتے چارگے لگاتے اخبارے شہ سرخی ات امریکہ مسافر جہاز کچنگے سواریں
 درائیں مردم مرتگ انت چہ ترسے گٹھے آئیے دل سرے چیر بوت چدے دیم آئیے ونت نہ
 کت دنیاے سپر پاورے نوکیں جہاز کپنت پاکستان اے کٹارہے حال باریں چے بیت) ادے
 کٹارہے سپر پاورے بالی گرابانی گپ نہ انت۔ کارست اندری ترس درشان نہ بوتگ ایوک
 آھیے دستے روتا کے کپگے آئیے ترسے سھر انہ کنت بلکیں ہے تب مرگے ترسے
 چہ آھیے عھیدے سرکتیں (اے رنگیں نگدے داب ناگمانے وتیگ انت کہ زیات غنی
 پروازے کھانی سرا کار مرداش کنت) انسان ابرمی تب کہ مرگے حالے گوں آئیے چچی
 حال بیت ہمیشیے گوشگے سھرا کنگ ازے کہ ادے اول ناگمانے کارستے ترسے بدلے

مسکراہی تے گون وھدے ملاء شکر کنگ ء اشکنت تہ آچونیس مسکراہے کنت (گشے پہ ملاء
مرگ چوشیں معنایے ندریت) لکھ شکر.....؟ یکے ناں..... دونوں..... پورا لکھ شکر
؟ ناگمان! مرگ ء گپ بوھگ ء انت ادء مسکراہی ء جاگاہ نہ انت۔

ناگمان ء ”نابود“ ء گپ ء کنان ء وتی نبشتا نک ء آسرکناں ”من زانت نہ کت
آچوشیں مردے باریں نابودے ء گپ نہ زانت یا بلاہیں دانایے ء مئے گپ ء ہبرئے مان
نیابت پدامن چارات کہ نابودیں مردم ء دپ نہ اوشتیت آ کیشتر رپیت بلے دانائیں
مردم زیادہ گپ نہ جنت بلے وھدے گپ جنت تہ آہی ء ہرگپ طلاہے۔“

لازم انت دانائی ء پوکی ء ہمے حال اداگون بوتیں چہ بیسی ء آزما نک ء تہا
چی جوانی ء شری کیت؟ اشی ء ماھر روج چکانی ”پھول“ ء ”نوبہال“ ء تہا وانیں ء ہر
روتاک ء چکانی تاکدیم ء ہے گپ ہست کہ ”دانائیں مردم کم گپ جنت“ ہمے
ناگمان ”داراسپ“ ء تہا انسان ء چہ وتی ہد ء رھبند اں دیمتر بارت ء مزنیں تہردے
سہرا کنت ادء ہے گوشگ لوہیت کہ وجہ دانائیں مردم بازگپ نہ جنت، دانائی چوشر رنگی
ء (جمالیات) نہ کیشنگیں جیڑھے بکندے نابودیں مردم کم گپ بہ جنت بلے لازم نہ
انت کہ دانائیں مردم اوں کم گپ بہ جنت ادء منی ہیال ء مسال دیگ نہ لوہیت ماوتی
نزیک گوراں یا ہا مردمانی بابت ء کہ کتاباں ونگ انت ہما گپاں دل ء بیاریں گڑاچھو
دانائیں مردم ء گپ ء سیر نہ کنگ۔

”زامریں زندہ کتہ“

آزما نکاری ء جوانتریں ازم ایش نہ انت کہ مردم ہا ہنکپانی سرا بہ نہیں ایت کہ مہلوک ء دل
ء مزنیں ارزشتے دارنت یا آھاں اے اُ میت نیست چہ ریشی چواوں بیت کنت۔ مزنیں
ہنکپ پیش ء ازم ء برزی ء سر بوتکت ہمنچو آھانی گیگان گرگ بوتگ کہ چہ ریشی نوکیں
چیزے ء کشگ پدا یک انچیں ازم کارے ء لوٹ ء کنت کہ آئی ء تھا ہمنچو بودشت بہ بیت
کہ چہ ریشی یک دگہ معنائے بہ رندیت۔

آزما نک کسانیں جیزوھے ء چہ بنا بیت، بلے ہے کسانیں جیزوھ وتی اندر ء
فتناسی ء ہیال ء اول بہر ء ونڈ ء لوٹیت ہے آزما نکار ء ہا ازمی بودشت انت کہ زندہ
تجربت ء سستا ساج ء ہد ء سمرال سر کنت۔

فرانز کافکا یا اردو ء نیر مسعود ء کتہ زندہ کسانیں گپاں چہ پادا کینت ء مزنیں
تجربت جوڑ بنت، اشانی گورا زندہ سھرائیں صورت ء ندرگ ہم ذرا بنت چو کہ ایندگہ
آزما نکاری گورا گندگ بنت، بلکیں اشانی گورا تو ہے گندے کہ ہچکے مزنیں مدتے ء پد
مات ء وتی نزیکیں ہجہ آروکے ء گس ء دیم داگ برودپلاں کار ء بکن، ہے کارست وتی
روگ ء سپر ء سھت ء ایوک وتی اندر ء جیزوھانی گرپتا بیت، آئی ء وتی رنگ ء صورت، ہند
ء پادا مردم گری یا ذیم ء مردمانی ہجہ نیا رگ آزما نک ء ہنپد ء ایر کنت پدا کہ ہے کارست
بیرہ کنت تہ آئی ء وتی گپ نہ کرتگ ء پیدا ک انت۔ نہ کتہ ء تہ ء آزما نکار ء نیمگ ء چہ
ایندگہ مردم ء زندہ جاوراں پہ زہری یے دیم ء کیت نہ وتی نیمگ ء آدگہ چیزے ء چہ بیر

گرگ لوہیت۔ اے اوں یک تجربے بیت آزما نکاروتی جنده یادگہ مردے ۽ کتہ ۽
 زیریت پداشی ۽ تہ ۽ زبان ۽ خیال ۽ دراجیس بہرے گون کنت اگاں ما یوک ہما کتہ کہ
 دگرے ۽ تجربت انت اشلرنگ ۽ پدا ہمارنگ ۽ بیان اش بہ کنیس تہ اشی ۽ تہ ۽ ہما چیز کہ
 آزما کی ازم اش گوشت گجا بیت؟۔

چوش کہ من رزاق نادر ۽ کسہاں واناں تہ آئی ۽ تجربت پہ آئی ۽ ہمنچ جہل انت کہ آہر کجاوتی
 پد کرد ۽ مان کنت گوں۔ چوش آئی ۽ آزما تک ”واتری“ انت۔ واتری ۽ سر حال اوں آئی
 ۽ ہے ہاترا ایر کرنگ کہ اشی ۽ تہ ۽ ہما کارست کہ وانگ ۽ زما نگ ۽ چوتی تک ۽ بوگی نام ۽
 چوش نہ بیت ہے گوشت کہ من ۽ بلوچ ۽ نام ۽ توار بکن ات بلے وحدے ولجہ کار ۽ صا ہے
 بیت تہ پداوتی نام ۽ پشت ۽ وتی ٹکی پتام ۽ ایر کنت۔ بلوچانی تب زانتی (نفسیات) ۽
 پڑور ۽ اے بدیں آزما کے نہ انت بلے ہمے آہر ۽ رزاق نادر کہ وتی گپ ۽ مان دنت اے
 وانوک ۽ چہ آئی ۽ بہر ۽ ز بہر کنت نیلیت کہ آ (وانوک) وتی نیمگ ۽ چہ چیزے بگوشت نادر
 پیسہ ۽ چہ ورت کنت ۽ گوشت ”چہ ماروچ ۽ من پوہ بوتان کہ مردم چیا جمع ۽ تفریق بنت“۔
 رزاق نادر ۽ کسہانی پڑور بلوچ وانندہ گل، بلوچ جنز ۽ سیاست ۽ پد کرد ۽ پد ۽ ساچک
 بوتکنت چہ لیشی ہما مردم کہ دل پہک ۽ راجی جنز ۽ اسل مردم بوتگ انت آچہ وانگ ۽ زند ۽
 ایندگہ آسراتیاں چہ ز بہر بوتگ انت ۽ مرچی چاگرد آہاں جتاہیں ناماں توار کنت دگہ
 یک نزوری یے آئی ۽ کسہانی ہمیش انت کہ آہی ۽ ہر سرہال پیش ۽ چہ ہے آلم ۽
 (جھنڈی) دنت کہ منی اندر ۽ ایش ہست یا من اشاں۔ اگاں چہ اندر ۽ کتہ از می رنگے ۽
 گوں ساچک بوتگ بلے آئی ۽ سرہال ۽ آہر ۽ یا نیام ۽ وتی نیمگ ۽ کپ جنگ آئی ۽ بیانیہ
 ۽ از می بستار ۽ ہلاس کنت چو کہ آئی ۽ ”کلا شگوف، قلم ۽ زمین“ انت شریں آزما کے اشی ۽

کارست وتی سیا سی جاور ء وتی زمینے ء نہ بوہگ ء مارشت ء گورجنگ ، دور جنگے گوں وتی
 پنکاں گدانے جنت ء وتی زند ء روچاں تیلانک دیگ لوہیت بلے آئی ء اد ء اوں ہے ترس
 انت کہ چومہ بیت اد ء اوں من پادنگ بہاں بلے سرہال ”کلاشکوف قلم ء زمین“
 آزمانک ء چچک ء بارت ء پروپیگنڈہ ء سرکنت ۔ یا آئی ء ”بنی آدم“ تب زانتی ء رد ء
 شریں آزمانکے اگاں اشی ء سرہال ”بنی آدم“ مہ بوتیں پرچا کہ اد ء ہے گپ دل ء کیت
 ”ہواڑے انسان باریں تو کجا دلجم بہ ءے“ یا ”ہواڑے انسان تو زانگ نہ بے“ اے
 آزمانک کراچی ء جاہ ء پڑور ء نیسگ بوتگ زبان ء درا نگازی ء رد ء اوں ہمانگر ء زبان
 کار مردنگ بوتگ اشی ء کارست ء وتی شھر (کراچی) ء شور ء سلوات جنگ ء دڑی ، انچو
 دوست بنت ء اے آئی ء تب ء گوں انچو کچنگ انت کہ دہی ء رنگیں ملکے ء کہ آئی ء اد ء
 گاڑی ء زند ء ایند کہ آسراتی اوں نصیب انت بلے آئی ء ایوک ہے ہاتراوش نہ بیت کہ
 اد ء دڑی ، جنگ ء کوکار ، شور ء شار نیست ۔ بندات ء بکندے اشی ء وانگ لے کے دھکندی ء
 مارشت گور بہ جنت بلے ایرتی ء گوں بچارے تہ چکس مزنیں حمرے ”بیرک“ اوں آئی ء
 شریں آزمانکے بلے نادر ء کے بازوتی ہے سرہال ء نیام ء وتی نیمگ ء گپ ء شوق در بہ کرتیں
 تہ آئی ء آزمانکاں دگہ معنائے کچنگ ات ۔ اے تب کہ آزمانک گوں وتی سرہال ء سیادی
 بکنت اسل ء دیرئی لوٹیں ہشتہ کارانی دودے بوتگ ۔ نادر ء کسہانی پڑور ہائی ء وتی دمگ
 ، آئی ء نور بری ء زمانگ ، ء نوک پادا تلگیں سرکار ء نیمگ ء جار کہ ”سادگی“ بیارات ، یا اد ء
 اشک کہ جنیادم اگاں باہند بکنت تہ چی کت کنت آھر آئی ء لیویز ء سپاہیگ گرنٹ پدا ۔ رزاق
 نادر بایدانت آزمانک ہشتہ بکنت وتی زہریاں از می رنگ ء دیم ء بیاریت اے آئی ء وانوک ء
 کار انت چہ آئی ء کارستاں زہر گپت یاوش بیت ۔ اگاں آوتی تجربتاں ازم ء بدل ء وتی دل ء
 زہراں بہ چاڑینیت تہ آ آرٹ ء ازم ء سمرال چہ دور کیت ء اوشتیت

”موتک“ ءِ سرءِ جیڑگ

مرچیکیں پدریچ پنجاہ ءِ یک ءِ رداکی راجد پترءِ پوھ نہ انت۔ اگاں چیزے بزانت تہ ہے کہ پلاں پلاں کس ءِ نبشنگ کرتگ۔ چے نبشنگ کرتگ؟ آھانی لہز انکی ارزشت ءِ بتار چی انت؟ اشی ءِ نزانت، پرچا کہ زیکیں لہز انک ءِ سرجمیں گچینے ءِ صورت نہ کپتگ ءِ نہ چوشیں زبریں رسا نکے هست ات ءِ نہ هست انت۔ ما اے گپ ءِ نزانیں کہ ”اومان“ ”زمانہ“ ”بلوچی“ ءِ اولس ءِ بنگی ءِ آسری دوراں چونیں لہز انک ساچک بوتگ۔ اگاں اے درگت ءِ پٹ ءِ پول بوتیں یا سرجمیں گچین یے چاپ ءِ شنک بوتیں تہ ماوتی مرچیکیں لہز انک ءِ رنگے بکشا تگ ات لچھی صورت ءِ و چیزے کتاب چاپ ءِ شنک بوت، بے رداکی صورت ءِ ما و اجہانی کہ وتی عہد ءِ زٹڈیں نام انت تھج چوشیں چیزے دیمانہ اتلگ کہ سرجم ءِ گپ یے بہ بیت اگاں زیکیں لہز انک ءِ پو در ہے رنگ ءِ سیہ ءِ بز بہ بیت تہ ما وتی مرچیکیں رداک ءِ آسری گپ ءِ جت نہ کنیں، باید انت اے درگت ءِ ہے گل ءِ اکیڈمی یا حما و لہجہ کہ آھانی دست گوراں زیکیں ریکارڈ هست چیزے بکشت زیکیں گپ ءِ گال پشکچنگ انت، نہ گپ ءِ گال سازوک، اگاں یک ءِ دو پشکچنگ تہ آھانی هست بوہگ اے جا و رانی تہ ءِ مزنیں اپار کشی یے، ہے سستکیں کاروان ءِ پشکچنگیں و اجہانی تہ ءِ یکے ولجہ محمد بیک بیگل انت کہ دنیکت دم نہ برتگ آ اوں چوشیں چاگردے ءِ تہ کہ لہز انک نویسگ یک وھد زوالی یے گمان کنگ بہ بیت ءِ نبشتہ کار ءِ لپہ کاراں اگول ءِ دیوانگ زانگ بہ بیت تہ اے گپ شری ءِ گیشیت کہ اود ءِ لہز انک چی بزانت ءِ مانا یے

داریت۔ ہمچو کتاب کہ زیک ء مرچیک چاپ ء شنک بوتکت مااگاں تھوری یے دیم ء نہ
آورتگا ات تہ حمشائکے وداتگ ات ء ماہے کلیں حمشائک ء تبھرہ یکجاہ بکرتیناں تہ ماہ
وت ء شریں نگدی وژن یے کیشینگ ات۔

چوشیں بازیں جیزہ ہست کہ بلوچی لہزائک ء دیروی ء راہ اش بستگ، گپ اے نہ انت
کہ بلوچی زبان ء سرکاری رسائک ء تہ بہرے نہ رستگ بلکیں گپ ایشنت کہ ماوتی زبان
ء لہزائک ء درگت ء چچو شیوار ء چالاکیں؟

مادینگا ہے واب ء گندگ ء ایں کہ لہکاری انقلاب کاریت۔ لہکاری ء تہ ء ہمچو زکت
ہست کہ بلوچستان ء آزات بکنت؟ یاچہ آزمائک ء ماہے امیت ء بداریں کہ مئے چاگرد
ء کرپشناں ہلاس کنت؟ اگاں مئے نیت ہمیش انت تہ مارا انقلابی پارٹیانی ممبر ء لیڈر
بوہگ لوہیت۔ وتی کلم ایرکنگ ء کلانشکوف دستاں رگرگ لوہیت۔ مرچی و سرجمیں دنیا ء
لہزائکی تھیوری بدل بوتگ۔ زی کہ گوشنگ اش لہزائک زند ء آدینک انت، یا زند ء
جیزہاں نویسیت تہ مرچی اش ء دروگے زان انت۔ زی کہ ساساچ ہشتہ کار ء زند جا
ورہال ء پد ء چارگ بوتگ مرچی منگ نہ بیت۔

داں چو گوشنت کہ ہشتہ کار مرنگ ”زبان گپ جنت ہشتہ کاراناں“ فرایسی لہکار
ملارے ء اے گپ اسکلچر ازم ء بکنی ہزہ ء کشک انت۔ زی لہز ء رائیک مانایے ء پڑور
چارگ بوتگ چریشی ء دیم گوزگ گناہے ہیال کنگ بوتگ یازی نگد ء کار ہے بوتگ کہ
ساساچ ء تہ مانا ء بہ ڈسیت۔ مرچی اے شوہازانت کہ سیاہگ ء ہزہ (متن) ہمچو پراہ ء
شھگان بیت کنت ء آئی ء تہ ء چچو مانا درکپت کنت۔ آلہزائک کہ یک نیمگے سفر بکنت یک
ھیال ء مارشتے درانگاز بہ کنت تہ آیک پوچے ہیال کنگ بیت۔ ساختیات ء تھیوری ء تہ

نشستہ کارے بستار آسر بوتگ۔ اگاں راست بزانتے تہ وانوک زی کہ چہ نشستہ کارے نگد کارے
 جھل تریں کے بوتگ، مرچی اچ دوہیناں مستریں بستارے ۽ ولچہ انت۔ ساختیات
 مزنیں بچکے اے درگت ۽ باز نویسگ بیت کنت بلے چو کہ منی بنکپ اے نہ انت بلکیں محمد
 بیک ۽ سرگوتیں ”موتگ“ انت۔ بیک ۽ ردا نک آئی ۽ عہد ۽ مزن ناماں گلا تک ۽ ساڑ
 اتگ، چہ ”موتگ“ ۽ سرے گپ ۽ پیش بیک ۽ سر جمیں ردا نک ۽ بارو ۽ یک ۽ دو گپ کناں
 ۔ بیک بلوچی لہز انک ۽ مزنیں مزاح نویسے، اے درگت ۽ آئی ۽ دو کتاب ”شکل ۽
 “ماجین“ زنڈیں دپار“ جو انیں دروشے ۽ شنک بوتگنت۔ اگاں بلوچی مزاح ۽ سر جمیں
 سفر ۽ گپ بہ بیت تہ اے کتاب بن ہشتے ۽ بستار ۽ دارنت مزاح و شکندی ۽ چپورتی نہ انت
 بلکیں مزاح نو سیک یک سنگین ایں کرد ۽ کارے۔ مزاح آتزی لچہ ۽ صورت ۽ بہ بیت یا
 ردا نک ۽ ایشی نیسوک اچ تہ ۽ پڑشتہ دل ۽ زدگیں مردم بنت۔

چا گرد ۽ کارست اشی ۽ جونتریں بنکپ بنت۔ بیک ۽ مزاح ۽ مزرو کیشتر کارستانی نیمگ ۽
 انت ۽ اے کارست کیشتر لثریری انت۔ آسید بیت کہ عطا، قاضی بیت یا اشرف سر بازی
 بلکیں باز برے من ۽ ہے گمان بیت کہ بیک بلوچی ۽ جونتریں شخصی خاکہ نویسے پر چا کہ شخصی
 خاکہ ۽ لوٹانی تہ ۽ یک مستریں لوٹے ہے بے ریائی انت کہ بیک ۽ مزاحانی مستریں سپت
 انت۔ نہ ایوک ۽ پہ دگراں بے ریایے بلکیں وتی جند ۽ اوں نہ بکشیت، اگاں کسے ہے
 دوئیں کتاباں بو انیت تہ آئی ۽ اشانی تہ نہ ایوک ایراد ۽ نگد کاری ۽ چہر ۽ شہین گندگ ۽ کانیت
 ، بلکیں چہ مئے چا گرد ۽ سر جمیں چست ۽ ایراں ہم آشنابیت۔

(ہاس لہز انک ۽ زبان، ۽ کارستانی درگت ۽).....

نون دیمتر ۽ من اے گپ ۽ کناں کہ بلوچی فلکشن ۽ بہر ۽ بیک ۽ بستار چچی انت؟ پر چا کہ منی

جندہ آئی و باز کم آزما تک و تنگ، یک آزمانکے و ”انعام“ انت کہ ”زندیس دپار“ و تہ مان
 انت و ”ادبیات اسلام آباد“ و بلوچی تاک و نیشہ کار و جندہ رجا تک کر تک و چاپ کنگ
 و ہے انعام ”امبرئیل“ و گچین تاکے و اول چاپ بوتگ، ہے ”انعام“ و داد بیگ و ہے
 رتگ کہ پنجاب و انٹر میڈیٹ کورس و تہ و آئی و آزمانک ہوار کنگ بوتگ۔ من و ہمے
 ”انعام“ و سر و گپ کنگی نہ انت کہ بیگ و نزیک و آزمانکے من و بلکیس آئی و ”موتک“ و
 تہ و آزمانک و صورت گندگ و کیت۔ آدگہ گتے کہ نیشہ کار و جنداشی و یک سر گوتے
 سر پد بیت۔ آزمانک و بار و و گیشتر ہے گوشت کہ آئی و یک پلاٹے بیت تکلکے بیت
 ، اسلو بے بیت و یک بنگ و آسرے بیت یک چا گرد و بنگے بیت۔ منی ہیال و پہ آزمانک و
 اے یک کونہیں ہیالے، پر چا کہ یورپ و تکنیکی سفر و یا انٹی ناول و آزمانک و زیکیں بخت
 و طالع و رابدل کر تک مر چکیس آزمانک و پوکانی وانگ و چیزے نہ انت و نہ راہ روا جی
 دست دنت انت، بلکیس مارگ و مارستانی یک شہ کورے کہ تچک و سفر نہ کنت۔ زی ہے
 گوشتک اش کہ آزمانک و باید انت یک آسرے بہ بیت بلے مرچی ہے گوشت کہ زندہ
 آسرے نیست، کدی، کجا اول آسر بیت کنت آزمانک و چی بستار؟ آزمانک و لوٹ کو
 چک و جنگلانی تندو کیس آدمی زات و آس بوتگ، یا فیکٹریانی کارکنو کیس مزدور و دل و توار
 بوتگ۔ بلے مرچی مچی و تہ و شہر و مزن بان و کلاتانی نشکیس و لہجہ و تہائی و کتہ انت، یا ہما
 اکس و صورت انت کہ مئے ہمراہ انت بلے اچ ماچیر انت۔

مر چکیس آزمانک چہ و حد و موسم، جاہ و زمین و ہم آرات انت، نوں کہ
 و حدے پلاٹ و گپ کیت تہ اے درگت و فرانسسی ناول نویس فلا بیر ہے گوشت کہ دنیا
 نوں بدرنگ بوتگ شرنگی و آخیال پشت نہ کچنگ کہ ما بہ نندیس پلاٹ بہ سازیں، بلکیس ہر چیز

۽ توت یک اندری سیالی یے حسـت۔

پلاٹ جی یے؟..... اے وحدی من ۽ حسن عسکری ۽ مثال یات کیت آہے گوشت کہ
پلاٹ سیالی یے۔ اشی ۽ چو کیشیت.....

”اسلم شش روج بیت سربنگ ۽ حیران انت کہ چے بکنت، نہ آپسری روچانی
داب ۽ آفس ۽ روگ ۽ حُوب ناک انت نہ گوں وتی دوستاں گند ۽ گدار کنت۔ آئی ۽ سیر ۽
ماھے سرجم نہ بوت کہ آئی ۽ شر رنگیں لوگ بانک دردے ۽ گپت ۽ وتی مال کت، ہمیشکا
کشت کہ آزماک زیک ۽ مرچیک ۽ آوکیں روچانی غم ۽ آزات انت اے هیال یو
رپی ناولانی ہما سرشون کہ من اردو ۽ تہ ۽ ونگ انت گندگ ۽ کثیت یکیں وحد ۽ کارست
(کردار) پیر انت اول۔ ۽ ورنانت اول۔ آجاہ ۽ کہ نختگ ۽ گپ ۽ انت۔ پداہے دمان
۽ گندے دگہ شھرے ۽ سرکشگ ئے ہے زھنی سفر مرچیکیں آزماک ۽ لوٹ ۽ گز رانت
۔ اے رنگیں آزماک ۽ بلوچی ۽ تہا باز کم تجربہ بوتگ کے باز منیر بادیخی ۽ قصہ ہانی تہ ۽ مار
شت ۽ خیال ۽ جوانیں صورتے گندگ ۽ کثیت..... تکنیک ۽ باندا تہ ۽ مئے آزماک
دنیگاچہ ”بیانیہ“ ۽ دیمتر نہ گوستگ محمد بیگ ۽ ”موتک“، بلکیں وانوکانی نزیک ۽ راستیں سرگو
تہ بہ بیت بلے من اشی ۽ رایک جوانیں آزماکے کشاں، تکنیک ۽ انچاھیں لس بزانت ۽
واے یک بیانیہ قصہ یے (اد ۽ قصہ ۽ بزانت ایوک قصہ نہ انت) بلے اشی ۽ اسلوب بیانیہ
یے نہ انت، بلکیں باز وانوک ۽ زھن ۽ اے گپ بہ بیت کہ بیانیہ قصہ سمبالک بیت نہ کنت
، بلے چونہ انت مرچی بیانیہ تکنیک ۽ تہ ۽ سمبالک تجربہ کنگ بوہگ ۽ انت محمد بیگ ۽
”موتک“ ہیریک سمبالک تجربہ یے نہ انت بلکیں استعاراتی آزماکے اے آزماک ۽
پلاٹ ۽ اگاں صورت بچارئے تہ چہ قصہ ۽ ڈن آزاتیں صورت ۽ ترگ ۽ انت۔

”آئی ء پل سک دوست انتت، آدمام رنگ رنگیں پانی شوہاز ء ماں کھر ء
 باگاں سرگردان ات۔ یک روچے ہے شوہاز ء سرے دورشت ء کپت..... ء تاں روچ
 ء مرچی آپدانہ اُتک ”موتک ء اے ستر ء نکس ء ٹھنا ککے ء تہ ء دل پدردیں مات ء پتے
 ء چھال انت ہے کپ قصہ ء وانگ ء پیش آئی ء پدرد ء سھرا کنت کہ ”موتک“ ء تہ ء
 چئی ہست۔

”موتک“ ء بندات گوں اے دانکاں بیت

”رمضان ء گڈی ہچک ات یک روچے دب بوج ء رند، من وتی کوئی ء ٹھنگ اتاں کہ چو
 مدامی وڑ ء منی نماسگ ”صنم“ نرم نرم ء من ء توار پر جنان ء کوئی ء داخل بوت کہ ”ابامن
 آتاں..... ابامن آتاں!“.....

”موتک“ ء دنیا ”پیر مرد“ ہما کہ ”کوئی“ ء تہ ء ٹھنگ ”صنم“ کہ آئی ء نماسگ انت ”بالو
 “ کہ بال کنان ء ”کوئی“ ء کیت ء ”دریگ“ کہ بالو پدایرہ کنت ء روت انت۔ ہمیشاں
 سینگار انگ۔

”صنم“ ء ”بالو“ یکیں بزانت ء کارمرز بوتکنت۔ انچو کہ بالو پہ زھگاں دکشی یے داریت
 دراہ آئی ء گرگ لوٹت۔ گوں آئی ء لیب کنگ لوٹت۔ ہے رنگ ء صنم“ اوں دستاں بہر
 نہ بیت ”بالو“ سرجمیں آدمی زات ء وشی ء استعارہ انت۔ ”صنم“ وتی گس ء ”گس“ اوں
 دنیا یے۔ بلے ہز ابانی دنیا نیستی ء بزرگی مرگ ء زند ء نیام ء مدامی جھگ کنگ ء نام انت
 ۔ ء پیر مرد ہز ابانی ستلکس صورت کہ پرشتہ دلی ء بے سوبی ء رنداں چم اش سک انت
 دریگ ء دپ ء کہ کدی وشی یے بال کنان ء کیت ء منی سر ء نندیت۔ بلے ہے وشی کہ
 سھتے مہ جلیت پدایرہ بکنت ء بروت تہ ہے ”موتک“ مارا مرگ ء زند ء ہز ابانی آسری ء

شبین ء دنت ء ”کوئی“ اوں درد ء غمانی سیہ شپے ء نام انت۔ ء درگ وشی ء آہگ ء
 دروازگ انت بلے چہ وشی ء غم مدامی تر انت۔ وشی ایوک پہ دمانے ء کیت ء پر تریت۔ ء
 کوئی ء ”پیر مرد“ پد اہز ابانی سیہ شپ ء شکون دیم بنت۔ بلکیں چیزے ولجہ منی اے گپاں
 ایراد بگرت ء ہے بگوشت کہ پیر مرد ء کوئی پر چچی غم ء استعارہ انت یا صنم ء بالو وشی ء چہر ء
 شبین پر چچی؟ آہاں ہے کشاں کہ یک ساسا چے ء یک بزانتے دیگ ء بچگ زیکیں
 نگد کاری ء لوٹ ء گرز بیت کنت۔ بلے مر چچی اناں۔ ہر وانوک ہر ساسا چے ء وتی
 نیمگ ء وت مانا ء بزانتے بکش ات کنت اے سنج نہ ایوک ساسا چے ء بستار ء برز کنت
 بلکیں مارا ہما جیر و ہانی نیمگ ء جیر گ ء پر مایت کہ مے ہمراہ انت بلے ماچ آہاں بے
 ترا نکلیں۔ اچ بیگ ء موتک ء وانگ ء رند من ء کافکا ء اے گپ بات کیت ”وشی مارا ہما
 وھدی نصیب بیت وھدے مے جم بند بنت“ داں جہان ہست پیر مرد ء ہزاب آسر نہ
 بنت۔ اگاں کدی وشی یے کیت تہ آچو بالو ء پیم ء کہ ما آئی ء پشت ء تچیں بلے مارا
 آدست نہ دنت۔ پد اچے ہما ”درگ“ ء در کپیت ء روت کہ مارا در اھیناں چہ ہے درگ ء
 در کپگ ء روگی انت ادے ”پیر مرد بے زکت ء سستہ جانیں سرے نہ انت بلکیں ہما زھگ
 انت کہ اچ مات ء لاپ ء لکشیت ء بالو ء شوہاز ء در کپیت۔ ہے کہ آزند ء گڈ سری پند ء
 سر بیت تہ بالو بے توار ء اچ درگ ء کیت ء آئی ء دیوالاں مرزیت ء بیرہ کنت۔ ماد
 مانے گوں ہمیشی ء دلگوش بے ایں، بلے مدامی اناں آخر پد اے بخت ء ہما ہزاب کانیت کہ
 آدمی زات ء مدامی ہمراہ انت۔

”موتک“ ء پو در ء یک جہانے ء اکس سھرا انت۔ دنیا یک باگے (ہما باگ
 کہ اودے چہ پھاں کیش کنڈگانی حاکی انت) ء مادراہ چو صنم ء بالو ء (وشی) پشت ء تچیں

تچک تچک ء تہ ء کٹنگانی سرء کپیں ہوز چچ بیس، مئے واپ پر ہنت ء بے مانا پوت
 ماہے ودار ء نندیں کدی پدا در یک پچ بہ بیت ء ما اچ اے ہز اب ء آ ذات بیس۔ بیک
 ء ”موتک“ اچ بزانت ء بستار ء باز شاہگانیں خیالے داریت۔ مز نہیں سسا ساچ کدی
 یک عہدے ء چیزے نہ بیت۔ بلکیس ہرز ماگ ء کرن ء وتی تہ ء نوکیس مانا ء بزانت
 ودی کنت۔

”پیر مرد“ صنم ”بالو“ کوئی ”ہا نمیر انیں استعارہ انت کہ اشاں ماگوں یک عہدے ء
 ہمد پ کت نہ کنیں۔ پرچا کہ استعارہ اچ سہل ء نزیکیں چیزے، آد کہ گتے کہ سہل اچ
 استعارہ ء باز پراہ ء مانا کشیں شکلے۔ بلے انچیں حد ء سمر ہست کہ اود ء اے باز بر ء
 نزیک کا ینت ء او شنتت بلے یکجاہ نہ بنت۔

”میرگند“ ء سر اچندیں رھگوزی گپ

”میرگند“ سید ہاشمی ء ہما کتاب انت کہ 1969 ء ندکار ہنکار ء نمک ء چاپ ء ہنک بوتگ۔ سید ء اے کتاب ء نوکیں پد رتج ء ندکار چو آئی ء بنگیجی لچہ کاری ء دپترال آشنا ء سھیک نہ انت یکے ء ایش انت سید ء زیکیں بازین کتابے مرچاں دست نہ کپت دونی مارا اے شوہاز ء اوں نہ کچگ کہ بچاریں 1951 یا اشی ء چہ رند ء زمانگ ء مردماں چے ہنک۔ داں زیکیں لہز انک ء راجد پتر راست ء ہنک نہ بیت نوکیں لہز انک (بزاں مرچکیں لہز انک) ء ارزشت ء بتار نہ کیش ایت ہمیشکا مادام اشکر تگیں ء رھگوزی گپانی سراوشتا تگیں۔ چندیں سال پیش من وا جھیں نویندھے ء چہ کہ آئی ء سید ء چندیں شعر تاک ء ماہتا کاں چہ دستگ ات ء آئی ء ازم ء لچہ کاری ء سراوتی آہری گپ جنگ ات من آئی ء دیم ء وھدے اے شعرونت

داں کہ جل ماں تئی دریاھیں دل ء آج نہ بیت

پہ تئی بانوراں گلیں تنگھتیں پرداچ نہ بیت

ابکہ بیت ء پرس اتے ”اے کئی شعر انت“ ”من گشت“ اے ہما شاعر ء شعر انت کہ تونہ دستگ ء آئی ء بارہ ء چوھد ء ہکم ء وتی آہری گپ جنگ باید ء ایش انت کہ یک مردے ء ما بازیں رنگے ء بہ چارن ء بہ وانیں نی وتی گپ ء بہ جنیں چہ لشی نہ ایوک مانپسگ ء ہکت ء ادا کنیں (بزاں نپسگ ء لونناں پورا کنیں) بلکیں ہما کس کہ آئی ء سرا نپسگ ء ایں پہ آئی نوکیں گپ ء جست دیم ء کاہنت۔ لہز انک زہر ء حسد، بے بنیں کسھانی نام نہ انت بلکیں گوں مسال ء دلیل گپ ء کیشنگ ء نام انت، دلیل ء گوں گپ ہما وھدی بیت کہ نبشتہ

کارِ گورا پہ نپسگ ء چیزے بہ بیت۔ در جنگ ء پر پچگ نزارگ ء معنا بکشگ مشکلیں کا رانت ہمیشہ کا بلوچی لہز انک ء کے ء سرا اوں تو اے رنگیں نبشتا نکلے دیت نہ کن ءے بلکیں ایوک ہما تہی گپت ء در شان انت کہ کے اوں بہ لوئیت اے کار ء کت کنت منی گپتانی راست کنگ ء نوکیں شاعرانی ہما پیشگالاں بو ان ات کہ شعر ء سرا شعر نو سگ پچگ انت

”پلانی ء (وانوک اِد ء کے ء نام ء اوں بیارایت با کے نیست) شاعری وتی عہد ء رتگیں کل اتانی ہما چراگ انت کہ زوریں چم اش چارات نہ کنت“ اے مسال من چہ وتی نیمگ ء دات ہمیشہ کا کہ اے رنگیں پیشگال ہم نچو نپسگ پچگ کے کجام و ہد ء بہ لوئیت نام ء بدل بکت پدا ہما گپتاں بہ نپس ایت کہ دگرے ء بابت ء نبشتگ انت ءے اوں ر دنہ بنت پدا رذ انک چد ء مستریں کہے، آئی ء بابت ء کیشینگلیں گتے ء بیت نہ کنت یکے وایش انت ما اے زانت نہ کنیں کے مئے ردا نک ء دود ء رسم کجا بنا بنت ء گجا آسر بنت۔ ء شر ء ہراہیں ردا نک ء ہد ء سیر کجا جتا بنت ء کجا یکجاہ بنت پر چا کہ ردا نک ء دینگا مئے گورا وتی پاد میھ نہ کرتگ انت کہ ماچہ ہمیشاں اے گپت ء بہ کیشینیں کہ اے شریں ردا نکلے ء آہراہیں۔

روا یرندی نگد ء رہبنداں بہ زیراں ء ماگاں وتی ردا نک ء تھریا فلکش ء بہ چکاسیں بکندے گتے جت بہ کنیں بلے اے گپت ہمارا یا مئے ردا نک ء پہ اوں راستیں گتے بہ بیت بیت نہ کنت چو کہ محمد بیگ بیگل ”میر گند“ ء اے ہاترا کتابے سر پد نہ بیت کہ اشی ء تہ ء ”ہرچ نبشتا نکلے کہ تو آرگ بوتہ آ واقعاتی و پدمہ پدی اتبار ء ہمگر نچ ء ہم سنگ نہ انت انچو مالوم بیت کہ ولجہ ہاشمی ء اے نبشتا نک و ہد پہ و ہد برے چا گرد ء تاژ و تیلانکاں برے چہ ہمدل وہم تگیں دز برادرانی بے کماری ء، برے چہ وتن ء دوری ء احساس، برے راج ء تاپا کی ء راجوا جھانی راجکواری ء، برے نہ کٹوکیں وشیانی امبازاں گرگ ء بے تاہیری ء نبشتگ

انت“ (زمانہ کراچی نومبر 1971)

محمد بیگ ء گپانی تہ ء فلشن ء ایراد ء برد ء یک ء دو حست هست انت کہ ہمیشانی نہ بوہگ ء
 آئی ء نزہ ء سنا ساج ء ارزشت پشت نہ کپیت ۔ یکے ہمیش داں و اکیات وت ماوت ء
 ہمگرنج ء بندوک نہ بنت ۔ اد ء و اکیاتانی وت ماوت ء بندوک نہ بوہگ ء یک بزانتے
 ہمیش بیت کہ پلاٹ نیست ، بزوں اولی و اکیات ء گوں دومی و اکیات ء گوں سیادی
 نیست ۔ اے گپت زیکیں کلاسیک فلشن ء برد ء ارزشتے داریت بلے نوکیں فلشن کہ آئی ء
 سیادی گوں ہب زانش ء انت ء ہب زانش ء انسان ء بارہ ء نوکیں جست دیم ء آوریگ
 یکے ہمیش کہ انسان ء ساڑا گیشینگ نہ بیت بزوں نیکراہ نہ انت کہ تو بگوشتے انسان ایش
 انت ء آہر ء چوش بیت بلکیں انسان یک سپرے کدی چے رنگ ء بیت ایشی ء آوت
 گیشیت یا چوالہیئر کامیو ء ساڑا ء کہ آئی ء وس ہج جاہ ء نہ روت انچو آئی ء پیداگ بوہگ
 ء وس ء واک گوں نہ بوتگ انت انچومرگ ء بابت ء اول نہ زانت ۔ گڈا چتور آوتی وس
 ء واکانی ہد ء سمرال بہ گیشین ایت ۔ ہمیشکا نوکیں فلشن ء تہ ء ما نکیشتمیں (اد ء پیچیدہ ء
 معنا ء کارمرد بوتگ) پلاٹ ء بدل ء تچک ء سادگیں پلاٹ کارمرد بوت ۔ تچک ء
 ما نکیشتمیں پلاٹ ء ہجرا اولی بر ء ارسطو ء کنگ آئی ء تہ ء ما نکیشتمیں پلاٹ ہما انت کہ اولی
 و اکیات ء گوں دومی و اکیات ء محکمیں سیادی یے بیت ء تچکیں پلاٹ ہما انت اولی
 و اکیات ء گوں دومی و اکیات ء سیادی نہ بیت ۔ بزوں ما اے زانت مہ کنیں کہ بچک اے
 آزمانک ء تہ ء گنوک انت پرچی گنوک انت ؟ بلے ما نکیشتمیں پلاٹ ء تہ ء مازانت کنیں
 کہ بچک کجام جاوراں یا چونیں گپتے ء گنوک کرتگ ۔ ”میرگند“ ء تہ ء ہما سادگیں پلاٹ
 کارمرد بوتگ بلکیں ما ایشی ء سرجم ء سادگیں پلاٹ ء اول نام ء ندیں پرچا کہ اشی ء

کارست میرگند کہ اول باب ء چہ درابیت کہ نامیت انت، دلپروش انت پیشکا کہ آئی ء
 دیم ء بازیں جسے ء سرکش اتگ یکے و دراں ڈبھ انت، چہ وتی ملک ء مردماں چہ دیر انت
 دومی آئی ء دز برادر ء ہمراہ آئی ء سر اشکی انت سیسی آئی ء راجو بھوتی جنہ ء مردماں وت
 پلگ ء ورگ ء انت۔ اے جاوراں آئی ء را یک نیمگے نیکراھی مردے کنگ دومی ہھے
 دلپروشیاں آئی ء راے جیرگ ء لاچار کنگ کہ آوت ء ء وتی اندر ء راستی ء
 بزانت۔ اگاں میرگند ء کارست ء بجیگ ء اے درائیں باباں یکجاہ بوان ءے گڈازانگ
 بیت ”میرگند“ یک سرجمیں کتابے کہ مردے ء تہی ء ڈنی، ملکی، زبانی، رسم ء راہانی ء نیکراہ ء
 رد ء یک رو دپترے (ڈازی) بلے اے رو دپترے ء ایوک ہماروچ ء کتہ نہ انت بلکلیں
 گوٹگیں زمانگ ء آئی ء تھل ء شیرکنیں دمان گون انت کہ برے برے آئی ء دلپروش کن
 انت کہ آواب گج (گولی) بہ وارت ء وتی کتہ ء آسر بکت ء برے برے آئی ء دل ء
 کیت کہ ہھے ہز باباں چہ نوکیں رکشکے بہ رندایت ء سپر بکت دومی گپ کہ محمد بیگ ء ہبشٹانک
 ء چہ درابیت آیش انت کہ اے کتاب سید ء وتی زند ء بے (عکسے)۔ محمد بیگ اے گپ ء
 اے ہاترا جنت کہ آئی ء سیدز یک ء دستگ آئی ء زمانگ ء لہز انکی چست ء ایرنہ وشی ء
 دلگرا نیاں سر پد انت پیشکا آئی ء میرگند ء بت ء سید یکیں مردم گمان بیت ء آئی ء ہیال ء
 اے درائیں واکیات سید ء وتیگ انت میرگند ہماوت انت بلے آکس ء کہ سید نہ دستگ
 آئی ء زمانگ ء زند ء کسھاں سر پد نہ انت آ میرگند ء اے حساب ء نہ وانیت کہ بیگ اش
 سر پد انت۔ زاناں اے الی انت کہ فلشن ء تہ ء کسے وت ء میاریت ء بیان مہ کنت یادنیا
 ء مزنیں فلشن ء آزمانکانی تہ ء کارست ء واکیات ندکار ء وتی چم دیت ء سرگوست نہ بنت
 ؟ یا آئی ء ایوک دور ء اوشٹانگ ء اے چیز نیشگ انت ؟ یا آوت گون بوتگ ؟ آوت ہھے

کارستانی چارگ ء نہ جنت؟۔

دنیا ء فکشن ء رد ء دوئیں جستانی پتو دست کپنت۔ کے ء وت ء گستاکنگ ء نبشنگ کے
وت گون پیگ ء چیزے بٹنگ ءے بکنڈے آوں وتی نزیکیں مردماں زانتگ انت کہ
پلاں گداریا آزما تک ء تہ ء ہمے نویسندہ ء جندانٹ۔ شولو خوف ء دستو فسکی ء بارہ ء گوشنگ
ایشی ء گدارانی بامرداے وت انت بلکیں تب زانتانی گورا چونا ہالہز انک تہی چیزے،
بیشہ کار ء اگاں بت گون نہ انت، آئی ء تب ء میل، آئی ء دوست ء نادوستی، آئی ء نادراہی
ء بیماری الہم گون کپنت۔ چو کہ ”میرگند“ ء وانگ ء زانگ ء وڑ ء پیم بازانت کے اگاں ایشی
ء سیدہاشمی ء زندہ حال ء جلسکے سر پد بہ بیت ء بہ وانیت یا گدار کے ء (ناولٹ) بستار ء بہ
وانیت پر چا کہ ایشی ء تہ ء ہج جاہ ء سیدہاشمی وتی نام ء بستار ء بنجاشی ء جھلی کارستے ء بستار ء
گون نہ انت ایوک یک جاہے ء میرگند ء دیم ء آئی ء دستو نکلے کپیت

گروپ ء بے جُو ء کلن ء دپ ء شہم ات دو بردوشی

پد ء کرت ءے منی پر مھنیں دل چیر ء سردوشی

بلے آہاں کہ سیدنزیک ء دستگ ء زان انت ءے بکنڈے آہانی دل ء میرگند سید ء
چارگ ء بہ جنت۔ دنیا ء فکشن ء رد ء اے رنگیں مسال بازانت چو کہ صادق ہدایت ء
”بوف کور“ سلیم اختر ء تہ ء آئی ء زندہ حال انت بلے دنیا ء بازیں مردے آئی ء مرچیکیں
نویں فکشن ء شریں وانگی یے سر پد بیت ء وانیت۔ اسل ء بازیر ء ”من“ یا کیشکیں
کارست ہمے رنگیں شک پیداگ کن انت۔

چو ”نازک“ ء رنگ ء سیدہاشمی ”میرگند“ ء اول نامے دات کنگ ء نہ انت آاے گپ ء
وانوکانی سرایلہ کنت کہ آایشی ء وت چیزے ء نام ء بدنت البت آئی ء دل ء گلھے اے

گپت ۽ گمان هست کہ آاشی ۽ رم ۽ (ردانک) یکشلیں کتابے سرپد بیت۔ اِد۽ اگاں
 آئی ۽ یکشلی ۽ سراگپت بہ کنیں گڈاھمے گپت دیم ۽ کیت کہ سید ”میرگند“ ۽ سرہالاں جتا ۽
 گستانہ کنت بلکیں اشاں یک سرہالے ۽ بیچتے سرپد بیت پرچا کہ زیکیں فلشن ۽ دود۽
 باب درباب ۽ گدارک ۽ گدار باز انت ۽ دومی آئی ۽ دل ۽ اے گپت اوں هست کہ
 چرے آزمانک ۽ وقت ۽ بلکیں اے دگہ سکین بزیرنت ۽ اے نیمگ ۽ بیانت بزواں
 آوتی ”میرگند“ ۽ سراپھر نہ بندیت بلکیں آئی ۽ تر۽ اے کارپہ دگراں سکینے ۽ ہاترا
 نیسگ بوتگ۔

مالشی ۽ ناولا (ہما تھر کہ اشی ۽ باز بر۽ دراجیں آزمانک گوشت) اوں گشت کنیں بے
 چو کہ اشی ۽ تہ ۽ واکیات باز انت تہی ۽ دری بازیں چست ۽ ایرے ۽ سراجیڈگ اوں باز
 انت دومی وانوک ۽ نہ اشی ۽ تہ ۽ بنداتے هست نہ آسرے، کتہ انچونیا م ۽ بندات بیت
 کہ میرگند بزگی ۽ سراگپت ۽ انت ۽ آسرہمو دا بیت کہ کارست ۽ نوک جیردگی انت کہ منی ۽
 بھاو لپور ۽ مردک ۽ نیام ۽ دگری چچی انت؟ ۽ انسان ۽ پرچی وتی واہگانی منزل نصیب نہ
 بیت؟ سکی ایش انت کہ کارست بازیں جستے ۽ گوں دیم پہ دیم انت یکے لہز ۽ آئی ۽ پڑور ۽
 کتہ، یکے ہدا ۽ آئی ۽ باگیں بھشت، یکے راج ۽ آئی ۽ راجو لہ، یکے کا زماس ۽ انسان ۽
 سپر، آئی ۽ بوجگ ۽ معنا کنگ، زند ۽ آئی ۽ رنج، ۽ بازیں کسانیں کتہ ہمے یکیں کتہ ۽ تہ ۽
 سرکشت بلکیں میرگند نہ کیتھکیں مردے یک نیمگے آئی ۽ وتی مرچیک ۽ گم ۽ اوں کچتگ
 دومی آئی ۽ گوست اوں پہ آئی ۽ نہ شمشیں کتہ ۽۔

بیانوں ہمے گدارک ۽ میل ۽ کنیں۔ یک چیزے اشی ۽ تہ ۽ دم پہ سھت گمان بیت کہ میرگند
 وتی لہز ۽ معنا ۽ بستار ۽ باز شاہگان انت کہ یک نیمگے ایرت چاریں مردے ۽ معنا ۽ اوں

دنت کس ملیکے ء اوں معناء دنت ء ووش ء شرگندگ ء اوں معناء دنت بلے کتہ ء اندر ء میر
گند کس ملیکے نہ انت بلکیں شرگند ء ایرت چاریں کارستے ہے ایرت چاری ء چہ آہر
واکیاتے ء پڑر ء آزگ سمائے بیت۔ میرگند و اب اوں گندایت، بے سوب اوں بیت
، نیکراہ ء اوں ہمراہ انت راج ء وورناہانی بے سمائی ء گلگ ء اوں کنت ”وانندگ درآمدیں
زند آدینکے ء مہراں گرتپارانت“۔

کارست ء چندوتی راج ء باز دوست داریت اشی ء آچہ ہماپیر مرد ء زبان ء درانگازیت کہ
یک ہسابے ء گوشے چہ درنکیب ء آوکیں بزرگے کہ آئی ء کلوہے گون انت ”بے
واجہیں راج ء بے راجہیں و لہجہ ہر دو تاہاپ ء کپ انت“

میرگند ء بنداتی سرہال ”اشکندیں ارمان“ انت کہ اشی ء تہ ء میرگند چہ وتی ملک ء چہ
دورنہنگ ء گوں وت ء گپ ء انت یا گوشے تا کے بنشنگ ء آئی ء دیم ء انت ہمائی ء وانگ
ء انت یکے ایش کہ ”گم جتیں کھانی تہ ء وژدلی پہ اے ترس ء سرے ہم نہ جنت کہ بناپونگی
یے بہ چنت“ دومی ایش ”وژدلیں چارکھلاں گوں تھاری ء مانشاگ ء یک مزنیں بے
تاہیریں جاگ ء جیک ء چست ء ایرے بیکجے بوگ ات کہ گوں سرشپ ء گلگ ء اول پاس
ء بیکجے ء ایر ماد بیان ات“ ہمے بھر ء تہ ء چندیں انجیں نشانی ہست انت کہ باز بر ء آئی ء
نزیکیں مردماں میرگند سیدگمان بیت یکے و ہمیشکا کہ میرگند چوسید ء داب ء بازیں چیزے
ء ہب ء شوک ء داریت چو کہ زیر، دست چاری، لہز ء آہانی معناء ء گیشینگ ء شوہاز، ء
آئی ء بے سوبی ء نادراہمی، ”پہ آئی ء مرچی زندمانی ء وژ ء دوستی ء بور ء پد ء دست پروشے
وارنگ ات چوناہیگا آئی ء سرجمیں گوسگیں زندمانی چہ اے رنگیں دل پروشیاں سرچج انت
بلے بزاں اے چہ درستاں تا جگ تریں پنے ات کہ اے دمان ء ہج چوشیں چیزے نیست

آت کہ آئی ء کد اٹگیں زرد ء کے بہ ترہین ایت۔۔۔ "اشکندیں ارمان" ء تہ ء کامکار
 بندات ء میرگند ء جیزگ ء بیان کنت کہ آوتی ملک ء مردماں یات کنگ ء انت آہانی
 بزگی ء شدلاپی آئی ء توریت۔ ہمے تورینگ ء کجستی بازین نیمکے ء سرکش انت چند ء نادر اسی
 ، ملک ء یات، ء آئی ء بازار ء نندوکیں مردمانی شب ء روج، آئی ء وتی ہب ء چا زانی نہ
 سرجمی ء گم کہ ہج سھتے ء اوں ترہ ات نہ کنت ہمے ناتاہیری ء گوں سکتے ء نمدی نیسگ ء
 تاجردیگ لوٹیت۔

"محمدی" ء تہ ء نیس ایت کہ منی ء منی نیام ء اے تھاری ء کہ سرکشنگ نہ ایسی ء تووت ء
 میاریگ کن ء نہ من وت ء "من ترا میاریگ کت نہ کنناں پرچا کہ اگاں من اے رتلیں
 کارے بہ کنناں منی دل ترگیت وت ء میاریگ کنت۔۔۔ پدا میرگند ہمے کاگد ء تہ ء
 سنگت ء وتی ٹکٹ چاگرد، راج ء ہمیشانی سر ء گپت جنت، وتی زیکیں دودانی گپت ء جنت
 کہ پیش ء زمانگ ء مردمانی گورا میارجلی، مہمانداری ہمدلی، ہمپتا کی، پھکدلی مزینیں
 چیزے بوتگ بلے مرچی زڑ ء آہانی جاگاہ کپنگ۔ یکے آئی ء (میرگند) وتی پشت کپگ ء
 گم ء دومی سرجمیں راج ء ڈبہ گوشے آئی ء کوپگان انت ہمیشکا داں مرچیک ء سھتے وشی اوں
 نہ دیتگ ء۔ نمدی ء ہلاں بوہگ ء پدہم آوتی اسل گپت ء زاہر نہ کنت آ بازیں جسے
 ء گوں اڈاتگ۔ اے نمدی ء تہ ء آ اے گپت ء اوں جنت کہ آئی ء ورنہمی ء لہر ہلاں
 بوتگ ہما کہ (سنگت ء گوش ایت) تیزی دیتگ۔

میرگند ء ہمے "اشکندیں ارمان" ء چیزیں رداں چہ سہرا بیت یا دانوک زانت کنت کہ
 میرگند چونیں مردے۔ وانوک ء دیم ء میرگند ء بت ء سپا (شخصیت) یا بگوش آئی ء عکس
 درابیت کہ آ چونیں جاورانی دیمپان انت اے گپت پہ فلکشن ء ازم ء وت جو انیں گپتے کہ

کلمکار ۽ دوئیں رداں چه کارست ۽ تب ۽ سورت درابیت (بزاں وانوک همے دوئیں
گپاں چه سرپد بیت کہ میرگندچی یے)

همے اولی سرهاں ۽ پد آؤ کیں در ۽ باب میرگند ۽ هماز انگ ۽ سرپد بوہگ ۽ شوہاز انت کہ
برے مرگ ۽ مٹاں گرگ لوئیت برے نیک راہ ۽ نیمگ ۽ سرکشیت ۽ برے وتی ہستی ۽
معنا کنگ ۽ ہاتر ادانائی ۽ زانہکاری گشتن نیسی ۽ گوں دزگٹ انت همے سھتاں برے
برے انچو بے وت بیت کہ آئی ۽ سما نہ بیت کہ کسے آئی ۽ دیم ۽ نٹگ ۽ آئی ۽ گپاں
گوشدارگ ۽ انت۔

”لوئگ“ اے در ۽ تہ ۽ آوا بے ۽ تہ ۽ سپر کنت آباگیں بھشت ۽ چہ رند وتی زند ۽ ہدا ۽ چہ
پریات کنت ۽ ”دوشی“ دوئیں نیکراھی باب انت کہ گوں ہدا رسیں مردم، پاکسمائی ۽ بابت
۽ انت ”شانزدہ“ ۽ تہ ۽ میرگند جیزان جیزان ۽ شیمبے، شوم ۽ شانزدہ ۽ کتہ ۽ کنت کہ آئی ۽ تہ
۽ مردم چه شکپال ۽ کدی جتانہ بنت دومی نیمگ ۽ آئی ۽ وت جیزگی همے گوش ایت کہ روتج یا
لبروت ہیج شوم نہ انت بلکیں ہماواکیات اشاں پونگ کنت (میرگند ۽ همے یکیں گپ وت
مزنیں بچتے) ادا ۽ چہ پد آھی ۽ وت جیزگی ہلاس بیت کہ بیان کنوک دیم ۽ کنزیت ۽
درابیت کہ میرگند پد ۽ وتی جند ۽ ترانگ ۽ کپت کہ چہ گتے ۽ شوہاز ۽ سرے ماں گال روتج
۽ ماہانی شر ۽ گندگی ۽ پٹ ۽ پول ۽ کچنگ ہدا کتہ نولیس ”شانزدہ“ ۽ تلازمہ ہیال ۽ گوں
میرگند ۽ شانزدہ سال پیسر ۽ کتہ یات کیت۔ میرگند ۽ ہر بابے ۽ ہلاس بوہگ ۽ پداوں
بازیں چیزے پشت کپیت۔ اے رنگیں گوئد گرگ اگاں چه آزمانک ۽ تب ۽ سھرا کنت
بلے آئی ۽ ہر بابے ۽ تہ ۽ ہر واکیاتے ۽ پشت ۽ بازیں واکیاتے درابیت کہ لاچار کنت
وانوک ۽ کہ آولی در ۽ گوں دومی در ۽ همگر نچ بکنت ۽ بوانیت

”راجوہجہ“

بیان کنوک گوش ایت کہ میرگندء چہ و اب ء بست کت۔ دریکتیں آئی ء و پتکیں
بھت ء بھرگ ء بست بوتیں، آئی ء ملک ء ملک ء راج ء بست کرتیں کہ پہ سرجمیں مسکیں
ڈگار ء نوکیں متاگے ات راجوہجہ ء تہ ء میرگندء یکمرے پداگوست یات کیت کہ تلی
کندیلے ء دیم ء نھنگ ات گوں وتی برات ء بنگی دربری ء وتی درونت ء وانگ ء ات
بچار کہ ہمے سھت ء چون ندارہ کشی ء کنت۔

”ھردوینیاں گوشوئیں کلاہ سرء ات زمستان ء سارت ات ہمے گوشوئیں کلاہ چہ سندء پہ
اشاں سوگاتی دیم دیگ بوتگ ات انت اشانی سربرء یلن ء جا کہ ء چاریں کاشاں ء
گوشانی جا کہ ء سیاھیں پڑمی یلن ہم پر ات۔ جنداش گدات بلے چو کہ نپادء تہ ء پڑم مان
ات کہ زمستان ء باپ بنت۔“ میرگندمدام وتی کوئیں ترانگاں کاریت ء راج ء بے سو بی ء
گوں ھمدپ کنت ہمے ھیال ء جیدگانی تہ ء بچار آ وتی ملک ء جاہ ء واجہ نہ بوھگ ء چوشیں
وابے ء درانگازیت۔

”یک برے جھدے کرت کہ و اب بہ کپ ایت بلے آئی ء وی گتے نہ ات اے پھنات
ء آ پھنات ء لیٹ پہ لیٹ ء رندادار کے اُپنگ بوت، ہمے گوئیں اُپنگ ء آئی ء دیست
کہ آ انچیں ملکہ ء انت کہ گوشے زاناں دیستگے بلے پداہم آئی ء نہ انت ہمے ملک
آئی ء وتیگ انت بلے زاناں اش وتیگ نہ انت واجہ چوشیں کپاں ادء مجن کہ جندات
جنگ بیت اے ورنہاں ہمے درآ مدانی زبان وتیگ ء اشانی ہر چیزے ء پہوت ء پھرزان
انت تو پرچاوت ء گوں اے بداں روک کنے؟۔“

”آء ھمراہ“

اے بھرے تہے ہستی ء جوہر ء گپ ء جنت۔ اے درے تہے آوتی کوئیں دتیراں پٹ ایت کہ
جوانیں گپ اش بھنگ کہ آئی ء نوز ء داں تو اندر ء سیل ء در نیائے تو زند ء معنا کت نہ کن

ئے ”اگاں تو بام ء آسگ ء گنداں نے براں تئی زندمانی ء پلن آس ء کچنگ“
اد ء میر گندگوں وتی سنگت ء نھنگ کہ آئی ء کپاں گوشدارگ ء انت ہمیشی ء اندر ء میر گند ء
ھیال ہمیش انت کہ آئی ء ہمراہ آئی ء کپاں چومریدے ء گوشدارگ ء انت ء سچ نہ گوش
ایت پرچی، لوٹ ات نے جسٹ بکت کہ ہمراہ ء جسٹ کت۔

”ترامرچی چون انت۔“

آئی ء ہمراہ ء اے یک انا گاہ ء بے گتیں جسٹ ء میر گندگوں وت دلگوش کرت ء
گوشت نے

”من ء سچ نہ انت بلے تو اے جسٹ ء پرچا کنگ ء نے“ ترازاں وت سما نہ انت کہ
انوں یک شریں دمانے بیت کہ تو پھک بے توارے؟ آئی ء ہمراہ ء گوشت۔ بلے میر گند
وتی دل ء گوں وت ء ہمراہ ء گپ ء چنگ۔

اے تاکدیم سکیں دانا ئیں تران ء کپاں چہ چکار انت، ہمراہ ء میر گند دوئیں بے وتی ء تہے ء
کچنگ انت بلے گوشے آیک ء دو میگ ء چہ آشنا انت ء یک دو میگ ء نہ زان انت، بکند
اد ء اوں میر گند وت انت گوں وت ء گپ ء انت نہ آئی ء دیم ء کے نھنگ نہ ہمراہ
بلے وانوک ء دم پہ سھت سما بیت کہ میر گندگوں کے ء نھنگ ء گپ ء انت

”در دانت ہچوں نہ گشت۔“

اشی ء تہے میر گند در کپ ایت گاڑی ء سوار بیت دگہ نمگے روگ ء انت کہ پاکستانی مردے
گندایت کہ آئی ء کش ء نندایت آئی ء باز جسٹ کنت بلے میر گند ایوک سر ء سرینیت بلے

وہدے آمدرد گوش ایت ”چوناہیگا ہدء باز مہر بانی کہ من ء ہج رنگیں دکہ سکی سوری یے
نیست بلے بس منی دل ء ہمے یکیں مراد دنیا چہ من ء سک دیر انت کہ پہ ہمے مراد ء رسک
ء من وتی ہر یک چیزے ء کولیک کنگ ء اوشتا تگان“

میرگند ء وہدے کہ دل ء مراد ء نام اشکت وتی دل ء ءے گشت کہ باریں اے نہ ٹلو کیس
امروز ء تہ ء چنت ہزار دل پہ ہمے رنگیں بے آسریں دادانی رسک ء بے تاثیر انت۔

اگان ”میرگند“ ء جتا آزمانکانی رنگ ء بوان ءے بکند ءے ”درد انت ہچوں نہ گشت“ ء
”شانزدہ“ جتا ء گستاہیں آزمانک گوشگ بہ بنت بلے نیام ء کجا کن ءے یا میرگند ء جند ء
کجا برے کہ سر جمیں کتاب ء با مرد انت کہ برے برے وت جیر دیت ء وت گپی کنت ء
برے برے کتہ بیان کنوک آئی ء دیم ء بران کنت۔

میرگند تکنیک ء حساب ء اے رنگ ء انت کہ یکے کتہ ء بیان کنگ ء انت بلے نیام ء
میرگند ء وت جیر دگی اوں کتہ ء دیم ء بارت۔ میرگند باز جاہ ء سکیں دلپرو شیں کارستے بیت
ء وت ء ہلا س کنگ ء اوں واب ء گندایت بلے آئی ء گم ہمنچو باز انت کہ بکنج ء بنت بلے
آسرنہ بنت ”میرگند“ اسل ء نوکیں روانک ء درانگازی ء درانی بوجگ ء ہما زبان ء کہ
کارگت چریشی ما اے پوہ بیت کنیں کہ بلوچی ء تہ ء مرگ ء زند، لونگ ء دیگ، اشک ء
یا تانی رد ء زبان چون کارمرز کنگ بیت بلکیں ”نازک“ ء ”میرگند“ آئی ء دوہما کتاب انت
کہ ایوک زبان ء درشان ء بلوچی ء زند گوازیگ ء مسال ء زندگ بیت کن انت۔ باید
نوکیں فکشن نویسے یک برے اے دوئیں کتاباں دیم ء ایر بکنت ء وتی نویسگ ء سپر ء بکنج
بکنت ائم آپرے ء سر بیت۔

نازک ء مہر ء ہوشام

باز تہراں ماتہی حساب ء چہ سر پد ء پوہ بہ ایں۔ اگاں چہ یک زمانگے ء پہ آہاں چیزے لوٹ
 الم ایر کنگ بیت بلے و ہد ء گوزگ ء ہر اہی ء آہاں پہ کوہنیں لوٹ پشت کپنت۔ دور مرد
 آزمانک ء بکندزی کجا بیتگ ء مرچی کجا انت۔ مرچی آئی ء تہا سہرا میں پڑ در سازی ہلاں
 بوتگ نوکیں و ہد ء نوکیں لوٹاں آزمانک نہیں ء دگر رنگے ء جیر دگا پر مات ہے دگر رنگیں جیر
 گا آئی ء لاچار کت کہ پہ وتی در شان ء نوکیں تکنیک بہ سازیت یک حسابے ء تب زانشت
 ء آدمی زات ء وتی تہا سُرک کنگ ء چارگ ء سکیں دات ہے زانشت ء ہزاراں داب ء
 تکنیک پہ در شان ء سازات ”خیال ریچ“ ء آزمانک ء را و ہد ء پاساں چہ دور کشت ء
 آرات تلازمہ ء کارست ء پلاٹ ء بستار ہلینت اے تہی ج۔ ء نوکیں رپک ء راہاں
 (تکنیک) نہ ایوک آزمانک ء زکیں شکل ء رابدل کرت بلکیں اے رنگ ء داب گیش
 ناول ء تہا سہرا بوت انت۔ اے نوکیں گئے نہ بیت اگاں من بگوشاں کہ نوکیں تہر ء نوکیں
 میل بندات ء پہ ہر کس ء اجکھی یے بیت بلے اے گپ راست انت اوں پر چا کہ ہر چیز
 بناہی ء ہمک کس ء اجکھی یے بوتگ آدر چک بہ بیت کہ دریا یا آدمی زات ء وتی جند، ہے
 رنگ ء مرچی آرات لپہ ء ردانکی لپہ ء نیام ء پمارا کٹکے رنگ گران انت یکے وایش انت
 کہ ردانکی لپہ ء چوشیں جوانیں تجربتے نہ بوتگ اگاں چہ آرات لپہ ء چندے جوانین نمونگ
 مے گورا است آنوں مے وانوک ء زانندگاں پہ دل زرنگ انت بلے ردانکی لپہ دنیگا آ شکل
 ء مے گورانیمت کہ ما پتے جت بہ کنیں یکبرے تجربت بہ بیت پداایشانی نیام ء کٹکے ء رند
 گ انچو مشکل نہ بیت کہ مرچیگ انت پر چا کہ بازیں تہر چہ وتی فارم ء شکل ء منت ء

زائگ نہ بنت بلکیں نکان غ آئی ء پڑ در ء منت ء زائگ بنت انچو کہ دراجیس آزائگ
 (طویل مختصر افسانہ) ناولٹ ء ناول ء چیز دھ انت۔ زلیکیں ناول ء پہ مستریں سپت آئی ء
 پڑوری بوتگ۔ انتظار حسین ء اے گپ مناد دست بیت کہ مئے ذہین ء ہے نادینگ بوت
 کہ ناول چو ”وار اینڈ پیس“ ء پیما پڑور ء دانائیں گپاں چہ چکار بہ بیت۔ بلے منا ”آب
 حیات“ ء مرزا غالب ء نمدیانی تہ اول ناول گندگایت (ماہتا کہ علامت لاہور ء شو نگال ء
 چہ انتظار حسین ء جست کنگ بوت کہ چندے جوانیں ناوالانی نام ء بہ گپت) ہے رنگ ء
 ولجہ غنی پرواز ء وتی ہے گپ دوست بیت ء ایشی ء نوکیں تجربے گوشت کہ منی ”مہر ء
 ہوشام“ کارست ناول ء نیام ء قول نہیں ایت

جست: تو ایشی ء تہا نوکیں تجربہ چے کنگ؟

پسہ:- منی جند ء ہیال ء من ”مہر ء ہوشام“ ء تو کا چیزے تجربہ یا نوکیں چیز دیم آ ورتگ
 مثال حمر ء اولی چیز نوکیں تکنیک ء تجربہ انت منی زانت ء اولی رند ء ناول ء نو کا نوکیں تکنیکے
 دیم آ رگ بوتگ آ نوکیں طرز یا اشائل (style) انت اے ناول ء من اولی رند ء چہ ہیرو
 ء میمگا چہ دگہ بنگپانی سرا بازیں قولے کار مرز کنگ کہ آیش ماں مکالمہاں کار مرز نہ کنت
 بلکیں نوٹ بک ء تہا بشتہ کنت۔

(سے ماہی چمگ اگست تا دسمبر 2001 گند و نندے گوں غنی پرواز ء)

☆۔ بیانی چاریں اسد اللہ ء کارست ء تہا پرواز وتی تب ء چوں گوں کنت

☆۔ زیاتیں جوش ہوش ء گار کنت

☆۔ زند ء ہر کترہ یک چکا سے

☆۔ شررنگی دراہیں حاصیانی یک ہوریں تاثیرے

☆۔ مہر دل و چمانی یک ہوار و دشمن لپے۔ بلے ہمے لیب برے برے زندہ گراں تریں
چکاس ہم جوڑ بیت۔

اے قولانی تہا و لہجہ پرواز و سرجم و وتی لہز انکی لیکہ و را پیش داشنگ۔ آشر رنگی و چہ اول نپ
کشنگ لوہیت آ ایوک لزت پرستے نہ انت ہمیشکا آئی و کارست وتی جنیں و ہمے ہاترانہ
لوہیت کہنا و اندگے۔ بلے شر رنگے و است انت۔

ہمے کارست اسد اللہ یک نیمگے شاہد و بچی و جنینانی آزاتی و ہاترا شیوار و چالاک انت بلے
دومی نیمگاتی آسہ کہ چہ آئی و چارزہگ کشنگ یے نگا ہے جست نہ کنت و وتا ہے گپ و
میاریگ نہ کنت کہ آئی و دراہیں آسراتی اش داتگ انت بلے پروین شا کر و شعرزاناں
آئی و دیمانہ گوستگ:

من ہما جنکاں کہ اولی شپ و

کے آئی و سرگ و

چست بکنت و چو بگو شیت

منی دراہ تہگ انت

بیدے دل و

”جنگ“ و گلدار و تہا پرواز چواوں گو شیت کہ اے ناول و تہا من سفر نامہ و تکنیک کارمرز
کشگ۔ مناہج گمان نہ بیت کہ ایشی و تہا سفر نامہ و تکنیک دیما آرگ بوتگ۔ اے یک
بیانیہ تکنیکے ندر کار و نیمگا چہ کہ گوں کارستاں دیما جنزان انت۔ اگاں پرواز ہمیشی و سفر نامہ
و تکنیک گو شیت کہ ناول بندات چہ گوادر و کرنگ یے و آسر کچ و گڑا اے گپے نہ
بوت۔ تکنیک و شکل و نکان و زبان و دیما برگ و نام انت۔ اگاں ایشی و تہا بنجا ہی کارست

وقت کلمہ کار و چند بوتلیں بگدے مائیشی و سفر نامہ و تکنیک بگوشیوں "مہر و ہوشام" و سراسر جمعی
ترانہ کنگا پیسر کے "نازک" و ہمدگار و نمیں درستاں چہ سر ہے زانگ و جہد و کنیں بلوچی و
ایند کہ کلمہ کاراں اے ناول و درکت و چہ کھنگ۔

"بلوچی لہز انک و وتی جاو رانی حساب و شاعری کے دیما شنگ بلے ردا نک و
حاصیں صورت و ناول پشت و انت پور ہیں ناول و وتی و ہدی فچ جہتہ کنگ نہ بوتگ البت
چہ ریشی و پیسر لہتیں ناولٹ جہتہ کنگ بوتگ کہ آہانی تو کا سید ہاشمی و "نازک" فقیر محمد عنبر و
"تل و توار" ستار پردلی و "سوب" محمد جان رضاء "جہد و کاردان" ہوار انت

(منیر احمد بادینی و ازم غنی پرواز، آساپ مارچ 1994)

غنی پرواز نازک و ناولے سر پد بیت۔ آئی و اے گپ جتا میں جہتا نک و
گلکد ارانی تہا جگ بلے اے گپ دیما نیا ورتگ یے کہ ماچہ رنگ و ایشی و ناولے سر پد بہ
بیس پیسہ کا ۴۷ تاکد میما سر انت؟ چو کو نہیں ناول کہ پہ آئی و پزوری ہر دری بوتگ اے
نہ انت؟ یا پیسہ کا کہ فارم و لوٹ پورا کنگ نہ چنگ انت؟ اے گپ پرواز و دیما
نیا ورتگ۔ البت ہمے گو شیت "سید و ناول نازک ماں بلوچی زبان و ناول نیسی و اولی و
بنداتی کو شستے و اولی کو شست ردی صورت و زیات سوب مند نہ بنت، نازک و چیزے
بابانی تکنیک ناول و تکنیک انت۔ چہ ریشی ظاہر بیت کہ سید ہاشمی ناول نیسی و لوٹ و
غرضان و ناسر پد نہ بوتگ بلے دیما ترا کہ بو ان و گندگ بیت کہ آئی و ناول و تکنیک یلہ
دا تک و انچیں تلکے کار مرز سنگ کہ آگول آزما تک و تکنیک و نزیک تر انت۔ انچہ معلوم
بیت کہ ناول و اے بہرانی جہتہ کنگ و و ہد آسک اشتاپی بوتگ یا گڑا آسک نادراہ بوتگ
چوشیں کہ ناول و ہیر و ن "نازک" سیسی مرد و دیما سور و داستا ہمے شرط و ایر کنت کہ دریا و

کارِ یلہ بدئے تاکہ تو منی پیسری دوئیں مردانی ڈول ء دریا ء طوفانی آماج مہ بے غمہ
 مرے۔ اگاں ترا منی شرط قبول انت گڑامن گوں تو سورکناں گوں۔ وہدے ماگندیں کہ
 بندی ہند ء جاہانی مستریں کسب دریا ء کارانت ء سیدایشی ء یلہ دیگ ء سکیں ء دنت۔ گڑا
 ماراے بنجاہی خیال یا ہلاسی پہ ناول ء سک نزورگندگایت مجموعی صورت ء من ہے زاناں
 کہ اے چواید کہ بازیں تخلیقانی ڈول ء یک ناولے۔“

(سے ماہی چمگ اگست تا دسمبر 2001 گند وندے گوں غنی پرواز ء)

بیانی چاریں سیدنازک ء چچی یے سرپد بیت

”ماں رم امبار ء یکے نازک ات اے پست تاکدی آزمانک یاد استانے ات
 کہ 1958 یا 1959 ء نبشنگ ات ء انوں 1969 ات چہدہ سال ء دراجیس مدت ء
 رند کہ من پدا یک حے چارت گوش ء زاناں دل ء یک نوکیں دوستی یے پہایشی ء چست
 بوت لوٹ اتوں کہ کمیں ایشی ء دراج تر ء مستر بکناں ندوں دست ء ات ء ایشی ء در ء بہر ء
 بہرگاں ردوم زیر اں کت رندا کہ پہک نیسوں کرت چاراں دانکہ جہدوں بے مزنہ انت“
 (سید ماں وتی سیاہگاں)

آدینگا دلجم نہ ات کہ چچی یے۔ ہے کہ کریم دشتی ء دیما آئی ء دنت گڑا آئی ء
 ایشی ء ناولے لگشت وہدے کریم ء محمد بیگ ء چیزے نبشہ کنگا وتی واہگ سہراکت گڑا سید
 دلجم بوت کہ اے ناولے۔ نازک ء بابت ء چوگو شیت:

”نازک چہ مے تیاب کر ء گونڈ گونڈیں بندناں یک بندنے ء ہزار بو میں زند
 مان ء گوناب ء یک کسانیں برمشے یک پتلا یے یک گدارے“ دگہ جا ہے چواں گو شیت
 ”منی دل ء ات کہ اے“ گدار ء انگت ہم مستر بکناں ء ایشی ء ہما پہنات کہ روا جی زیرگ

بوٹگ انت کیشتر پدرا بکناں ء ہما کہ آیانی بارہ ء من ء بیک ء کوشنگ ات کہ من چہ یک
یک ندرے ء رندریمینگ انت آیاں ہم چواید کہ باجکاراں جوان ترین رنگے ء کارمرز
بکناں بلے چوش کنگ نہ بوت۔ زندمانی نہ دروہ ایت اے تکتست ء دگر رندے سرجم کنگ
ء جہد ء کناں“ (سیدماں وتی سیاہگاں)۔

بیک ء دل ء اول ہے گپ بوٹگ چہ نیشی ء ناول ء دراہیں لوٹ چہ رابت بلے
سید ء آستا ساچی تب پدانہ بوٹگ۔ غنی پرواز ء نازک ء ناولٹ کشگ ہے گپ ء سراہی
انت کہ اے ناول ء تہانیاں ء آزمانکی تکلکیے کار مرد بیت۔ زانندگیں وانوک زانت کہ
تکلنیک نکان ء دیما برگ ء پہ کمکے ء آزمانک ء ناول ء جتاہیں تکلنیک نہ بنت ہے تکلنیک
انت کہ آزمانک ء تہا کار مرد بنت ء ناول ء تہا ہم۔ اگاں پرواز تکلنیک ء چہ فارم ء (بزاں
ناول تہر ء از می لوٹ) لوٹانی گپ ء انت گڑا بکندے آئی ء گپ ء معنایے بہ بیت۔ نہ کہ
نازک ء ناول نہ بوگا اے جواز کہ نازک سیسی مرد (عومر) ء پہ ہے شرط ء ایرکت کہ تراگوں
ہا وہدی سور کناں تو دریا مکنے۔ اے ناول نی ہما جاہ ء رستگ کہ باید انت کارستانی تب
بدل بہ بنت، پہ وتاد کہ کشلے بگرنٹ ء دومی نازک ء چہ وتی پت ء نیمکا مزنیں رکت ء
سامانے اول رستگ۔ آئی ء گوا انچواست کہ عومر ہشک ء روزگارے بکنت۔ بندناں
بازیں کسے حشکی ء سراوتی زند ء روچاں تیلانک دنت۔ بکندے نازک ء پہ سیسی مرد ء اے
شرط ایرمہ کتیں اگاں آئی ء مرد کش ء بہتام سرا بوتیں۔ ہے گپ آئی ء کجینیت کہ سے
کس ء خون آئی ء سرا انت ”وتی دل ء تلاریں اراد ہے بست یے کہ دگر کیشیں خون وتی
سرا نہ زیرایت“۔ غنی پرواز ء ”مہر ہوشام“ ء کارست شاہدہ ء گوں سیر کنگا پد وتا باتیل ء سرا
چہ دور دنت ء موت کشی ہے ہا تراکت کہ داں آئی ء مہر ء ہوشام بہ مانیت۔ اگاں من گپ ء

بکناں کہ چتور منزل ۽ رسگا پد کے پشت ۽ بیرہ بکنت بلے من سر پد باں کہ پرواز ۽ ناول ۽
 آس ۽ ہے مرگ اے ناول ۽ و شتریں ندرگ انت پر چا کہ ناول زندانت زند ۽ ہر کترہ ۽
 ساعتاں چست و ایر کا بنت تب بدل بنت کسب ۽ کار بدل بنت چوشیں دیوانگی اول کنگ
 بیت کہ ہما سیر آئی ۽ ہاترا کے وتی جنین ۽ چکاں یلہ بکنت ۽ وشیا نی زیر گا پیسروت کشی بکنت
 زند ۽ کہ یے ہے ”مہر ۽ ہوشام“ و شتریں در انت مہر ۽ ہوشام ۽ نازک دوئیں گوادر ۽ دو تیا
 بانی نیام ۽ سازگ بوتگ انت غنی پرواز ۽ ناول پدی زر ۽ پڑور ۽ نیسگ بوتگ ۽ سید ۽ دینی
 زر ۽ پڑور ۽۔ نازک گوادر ۽ کوئیں دو دور بیدگ ۽ رہندانی سرا انت ۽ مہر ۽ ہوشام گوادر ۽
 نوکیں زما نگ انت کہ ”برگاہ ۽ وہد ۽ وانندگیں بچک ۽ جنک دست مادست تیا ب ۽ سیل ۽
 در کا بنت“ (پرواز ۽ کشگا) اسد اللہ کہ ناول ۽ بنجا ہی کارست انت آئی لوگ تیا ب دپ ۽
 انت ہر برگاہ ۽ گور بچانی نیمگی در یگ ۽ کرسی ۽ جنت ۽ تیا ب ۽ ندرہ ۽ کنت ، نازک دریا
 وردانی زند ۽ ہما تک انت کہ دنیگا آیانی نشان ۽ چیدگ گندگ بنت۔

نی کے ”نازک“ ۽ تکنیک ۽ کہ ۽ بابت ۽ گپ جنیں۔ نازک گوادر ۽ تیا ب
 دپ ۽ آبادیں ہما جنین ۽ کہ انت کہ آئی ۽ چہ وتی پت ۽ مرگ ۽ پد مزنیں رکت ۽ سامانے
 مال ۽ ملکتے نصیب بوتگ بلے مردی بخت آئی ۽ نام ۽ نیست۔ جاہ ۽ ندرگ تیا ب ۽ دامن
 ۽ آبادیں میگلے کہ اے وہدی نازک میرین ۽ لوگی انت۔ ایسی ۽ چہ پد جامی ۽ گپت ۽ آخر ۽
 عومر ۽ گوں سیر ۽ چیزے شرط ایر کنت ہے بازار ۽ گز ابیک نامیں واجہے است زاہر ۽ گر
 یہیں دریا وردانی مہروانے بلے تہا سکیں حرا ہیں مردے۔ نہ ایوک ایسانی جنیا دماں حرا ہیں نگا
 ہے ۽ چاریت بلکیں مدام نازک ۽ پاس ۽ انت بازیں کا سد ۽ مردم دیم دنت بلے آئی ۽
 واہشت پیلہ نہ بیت آخریک روچے عومر نازک ۽ دوئیں مردانی مرگ ۽ پد چہ کراچی ۽ بیرہ

کنت ء کیت گڑا مردم آئی ء سر بیٹ کہ (عومر نازک ء پت ء براز تکے) وتی حقاں چه نازک ء چکر ہے گلگ ء آگزا بیک ء سر کنت گزا بیک نازک ء لوٹا نینت بے ادا گزا بیک نازک ء بدل ء بیت آخر عومر قاضی ء گوراروت بے قاضی نہ لوٹیت منی ء گزا بیک ء نزکی ہلاس بہ بیت چدا چه عومر شزار بیت ء ملک ء چه درروت چیزے مدت ء پد کیت وت ء نازک و شان بنت۔

”نازک“ اوں بیانیہ تکنیک ء سازگ بوتگ بے نیام ء فچر ء کسما نکی تکنیک اوں کار مرد بیت ”راستی نیمگ ء تگردی ہوئل ء پائینی سر ء بازیں مردے خشگ ء چاہ ورگ ء گپ ء تران ء انت بے چه ایشاں کمیں یکر ء دگہ لہتیں مردم انت کہ برز ء گشادین مردے ء چپ ء چاگرد ء خشگ ء آئی ء گپاں لگگ ء انت بیا کہ نزیک تر برویں اے وناھدانا گمان انت کہ چانگودست ءے رونت ء چینگودپ“ بے اے نزوری یے نہ انت یک کہ ءے ء بازیں تکنیکے کار مرد بیت کنت۔ بیانی کے نازک ء پزور ء سازا تگلیں زندوڑ ء گپ ء کنیں۔

”گوں روج ء نک ء ماہل ء شت ء سپوری ء گوراشش تنیگ ء چار پیسہ ء بانکلینک گپت ء آورت ادار کے پیرل ء چه لالو ء ہوئل ء سے کوپ چاہ ہم گپت ء آورت“ اے سطر ناول ء پہ سازا تگلیں حیالی زندے نہ انت بلکلیں گوادر ء تیاب دپ ء آبادیں دریا دردانی زندے ہمار نیل عکس انت کہ دنیگا ایشی ء رنگ ء نشان است انت، نازک ناول ء بارہ ء اگاں چه سید ء گوشتگ کہ من کسانیں برمشے پشدارگ ء جہدے کرتگ بے من سر پد باں کہ برمش ناوے ء لوٹاں پورا کنت۔ من اشی ء ناوے سر پد باں ہمیشکا کہ ایشی ء تہا زندے کسان ء مزنیں تمایں عکس ء ندارگ است انت۔ اگاں چه گزا بیک ء کارست ء گوں ہے زانگ

بیت کہ نارواھیانی اے چیدگ تیا ب دپ ۽ راجد پتری کہہ یے۔ ”ابدک ۽ از مک ۽ الوو
تا چوں رکین انت و ہد ۽ شہما تاں پیرداد ۽ جسی شکنجنگ“ مرچی و گز ابیک ۽ نشان پشت نہ
کچنگ انت بلے ایشانی زند۽ (دریاوردانی) چیریں بازیں گز ابیک است، نازک ۽ تہا دریا
وردانی ۽ کیش نا حدایانی سرجمیں تے دیمآرگ بوتگ۔

”نازک ۽ اے گپ ہم اشکت کہ جانثواں گشت کہ مرچی سک سارت انت ۽
گواتے ۽ سرنگ اگاں مرچی زر۽ نہ رویں شرتر انت ایشانی گپ ۽ جامی زھر گیت ۽
گوشت یے“ نا حد ایشات کہ من؟ آکے ۽ کہ آگی نہ انت گڈا حج برمئیت زاناں من ۽
وتی ساہ دوست نہ انت چوشیں گوات ہر شپ کش ایت زمستان ۽ بے گوات ۽ گورم ۽ حور۽
بیت؟ نازک ۽ ہے رنگیں نہ منگ ۽ آئی ۽ میرین ۽ جامی ۽ مزن مردی ۽ وتی نا حدائی ۽ سرا
پہر بندگ سرجمیں تیا ب دپی زند۽ شاہگانیں عکسے۔ نہ ایوک میرین ۽ جامی ۽ گوں بندو کھور
انت بلکیں دراکیں نا حدایانی تہا است ۽ آے گپ ۽ پھر ۽ شانے گوشت کہ
چریشاں جوانتر دریا ۽ راز ۽ کس نزانت اے ناول ۽ تہا یک عچے ہمیش انت کہ سید باز
جاہاں کارستانی بدل ۽ وت گپ جنگ ۽ جہد کنت۔ اگاں ہے گیت (مکالمہ) کارستاں
وتی یمگا بیان کرتین انت عچے نہ بوتگ ات چوکہ ”دریا ۽ مرد ۽ کار چہ دو ۽ در نہ بیت یا کہ
ماہیگ کش ایت ۽ یا کہ ماں سپری بوجیگاں پر جنت۔ اے گپ ۽ ہر کس متوک انت کہ
چہ دنیا ۽ نامدار تریں ۽ جواں تریں کاراں یکے ہمیش انت ہے پر جنگ ۽ سپری بوجیگانی
برکت انت کہ مرچی مردم ماہ ۽ سر ۽ ایر کچنگ“

”اے گپ ۽ ہر کس متوک کہ چہ دنیا ۽ نامدار تریں ۽ جواں تریں کاراں یکے
ہمیش انت“ اے سطر ۽ چہ ہے سما بیت گشے نبشٹانکے نیسگ ۽ انت کہ باید انت ہے

رنگ ء دیمما جنزان بہ بیت کہ چہ آئی ء وانوک وت ہما زمین ء زند؄ وشبو، چست ایر؄ تب
 ء آشنا بہ بیت نہ کہ کلمکا رتہا دور بکنت ء نقشہ ئے بہ کشیت۔ یا اے بہر ء بکند ”تیاب ء سرا
 نغن، بانکلینکی، بیٹی تجگی ء آپی درستاں پہ میداں گوانک پہ گوانک ات پرچا کہ اے زان
 انت کہ مید چہ دریا ء کیت آشد ء چنگ انت ء او پارکت نہ کنت کہ لوگ ء بروت ء ورگے
 بوارت۔ باز مردم ایشاں میار گیگ کنت بلے اگاں ہے مردم کہ میداں پہ اے رنگ ء تیاب
 ء سراورگ ء میار گیگ کن انت چو کہ ہے میداں گوں یک ناری یے ء ماں دریا ء گوات ء
 گورم ء وتی دل ء دانکہ بیگاہ ء داشت یکن انت گڈامن اش مناں“

”مئے گور ایوک یک ناو لے کہ سید ء نبشہ کتہ آ نازک انت۔ ء نازک ایوکا بلوچی
 ء اولی ناول انت چد ء دیم دگہ سچے نہ انت آ ایوک سید ء ذہن ء پیدا اور انت آئی ء گوں
 دری ہستی ء ہج تعلق نیست آئی ء تہا زمان اوشتا تک راوی ء نقال کہ عقل ء کل انت آچہ
 تیوگیں ناول ء کیریکٹر ء دانا تر انت ء ہر کسی دل ء حمرے ہم معلوم انت نازک ء دنیا ء تہا
 کسے زاناں دراہیں مصیبتانی سبب یک مردے۔ اگاں ولجہ گز ابیک بہ مرتیں یا آئی ء جا کہ
 ء شریں مردے بوتیں تاچا گرد ء ہج جنجال نیست ات بلے حقیقی دنیا ء کیریکٹر اے پیم سیاہ ء
 اسپت بنت اے وڑا تو کسے زاناں نبشہ کنوک ء اے کس وتی ذہن ء تہا پیرا جوڑ کتہ آئی
 ء گوں معاشرہ گوں حقیقت ء تعلق نیست۔

(کریم باشندہ گلگد ار نومبر 1992 آ ساپ)

کریم باشندہ ء اے کیا نیسیگ ء چہ منا ایوک یک معنا یے رسیت بلے
 باید انت من اے کیا نیسیگ کے گپ بجاں یکے ایش کہ ”نازک ایوک سید ء ذہن ء پیدا اور
 انت آئی ء گوں دری ہستی ء ہج تعلق نیست“ اے گپ ء جنگ ء پیش باید انت ولجہ ء تیاب

دپی زندہ بارو ۽ پٹ ۽ پول کتیں بکندے پدا آئی ۽ اے گپ مہ کتین انت ۽ دومی ایٹی ۽ تھا
 زمان اوشتا تک نہ کہ ایٹی ۽ تھا راستی یے است، لہذا نک مدام راستی ۽ اب ۽ ہمراہی ۽ جنز
 بیت ریل ۽ تھا داں و اب ۽ خیال نہ بیت ساسا چے چوں بیت؟ سید ۽ اے ناول سلا متیں
 زندمانی یے ۽ سیادی کنت ایٹی ۽ تھا و ہد سہرائیں رنگے ۽ جنز گانت تہی حساب ۽ ہر کترہ
 چست و ایرانی تھا انت البت اے گپ راست انت کہ چندیں کارستاں گوں سیدوتی ہمگا
 کست ۽ کینگ داریت کہ فلشن ۽ پہ جوانیں گپے نہ انت بلے ہدا چہ گمان بیت کہ اے کار
 ست ریل اس رنگے ۽ آئی ۽ دیم انت۔ ۽ آ کارستانی باپشت ۽ وتی بیر ۽ گرگ لوٹیت۔
 گز ایک تیاب دپ ۽ آبادیں کہد ایانی نک ۽ زور اکیں سہلے۔ بلے
 کلمکار ۽ باید نہ بیت وتی ہمگا چہ ہر کترہ ۽ سہت ۽ بدیں واہش بداریت گز ایک ۽ کرد
 سازی ۽ بچار چون کنت۔

”تھت ۽ سرائنگ جنین درست آئی ۽ دیم ۽ بن ۽ دیوان انت، سرجمیں گپ ۽
 حالانی گوشدارگ ۽ انت برے لنکاں لتارایت دمپسا چومار از بانک دنت ۽ چو کہ منڈی
 اس کچک ۽ چماں زیت زیت ۽ چک ۽ بند کنت انا کہ پہ دز چمی نکلیں جنیناں چاران انت
 سبک سبک ۽ شہکارایت کہ گوش ۽ زاناں ہبرے ماں گٹ ۽ بند انت“ بچار قاضی ۽ پہ
 وتی ہمگا چونیں دوا ۽ بد کنت ”شوم ۽ زاناں ناس سک شو تک اتگ انت گٹ ۽ بے ڈول
 ۽ ٹش بوت“ نازک ۽ جوانتریں بہر آئی ۽ زبان انت ۽ ہے غنی پرواز ۽ ناول ۽ نہ بہتوئیں
 تجربے ”چوشیں دہ مردمن سرگ ۽ لمب ۽ بدان ۽ کور ۽ ہما دست باں“۔ اے سیہ دی
 جت و مردم ۽ وازگ ۽ ہم نیل انت تو بچار ناہد ۽ رشت ۽ پر وشت“۔

”ہو تو بچار مردم ۽ نیل ایت دمپسات دیم ۽ آ ژو بیت“ سید ۽ دریاوردانی ہیل ۽

تہانی بچی ء آہانی اسلیں گالوار غلمز گنج اوں دیما آؤرنگ۔ ”ہشکلیں ء ارزمنیں ریکانی دامن
 ء یدار ء راجن برز ء انت دریا ء کمانیں تیاب ء اے انچوش پہردانت کہ گوش نے زاناں پہ
 گر وھتاچی ء سواراں وتی بور ء مھری صمرد ء داشنگ انت“ سید ء کارست گم ء وشیانی سھت
 ، انچیں زبانیے کار مرد کھت کہ چریشی حج گمان نہ بیت کہ گم ء مارشت دگہ جائے ء
 انت۔ ء گپت (مکالمہ) دگہ جائے بلے پرواز ء گپتاں بکند ہے وہد ء کہ شاہدہ کراچی ء
 روت ء گوں اسد اللہ ء فون ء سراگپ جنت۔ اے موسم ء بچک ناو لے اوں نیسگ ء انت
 جنک جسٹ کنت کہ تو کجا سرچنگ ء آہے کشیت شمنے لوگ دپ ء گڑا شاہدہ گڑیت۔
 ”گڑا مے لوگ ء ہما مجلس ء نام ء ہم گرنے گوں؟ آئی ء پہ لپرزگ جسٹ کت
 ”توت ء مزنیں آزاتی پسندی ء جنینانی آزاتی ء بیرک دارے کھنے گڑا ہے ہبر ء
 پریشان ء؟“ اسد اللہ ء پہ تھون ء مسکرا درائینت۔ ”اگس ترا اے ہبر ناپسند نہ انت گڑا
 منام ناپسند نہ انت ہرچی مناسب زانے نشتہ بکن۔ ترا اجازت انت آئی ء وتی دل
 ڈوکت ء گشت ”شباباش ہنچیں زالے بی مناں ہے ہبر ء امیت است انت“ اداچ سترے
 ء تہا بلوچی زبان ء وشی گندگ نہ بیت انچو گمان بیت ولجہ ء کارستانی گوراگپ بازانت بلے
 زبان آئی ء دسترس ء نہ انت۔ اے گپ ء ہیال کن ات وہدے آشک وتی دوستدار ء
 بگوش ایت ”شباباش ہنچیں زالے بی“ انچو گمان بیت کہ عاشق پیر مردے ء آئی ء تران
 اے وہدی وتی چکے ء گوں بوگا انت۔

”مہر ء ہوشام“ ء کہہ اے رنگ ء انت اسد اللہ نامیں مردے کہ ماہیگ ء پپار
 کنت آئی ء جنین ء چک اوں ہست وت وانند گے ایم اے بلوچی ء کرتگ ء بلے آئی
 ء لوگی ناوانند گے کہ دوست اش نہ بیت آئی ء عادت انت کہ ہمک جہل بیگاہ ء گور بچانی

ہیکلی دریگ ء وتی کرسی ء جنت ء تیب ء ندرہ ء کنت ہے موسم ء آہانی نریک ء نوگ
کہ برے آئی ء تہا مردم ہست ء برے نیست شاہدہ نامیں ایس ایس ٹی ء کثیت ء وتی
لسانیں برات ء کماشیں پانپاھے ء ہمراہی ء ہدا آباد بیت۔ ہدا اسد اللہ ء گوں آئی ء
مہر بیت۔ بلے جنک آئی ء ایوک وتی دوستے سر پد بیت بلے؛ سد چہ آئی ء زانندگی ء اثر
مند بیت ء گوں آئی ء سیر کنگ لوٹیت بلے جنک اے گپ ء تیار نہ انت پر چا کہ آئی ء
ساری ء دشتارے بوتگ کہ کراچی ء جنگانی آماج بوتگ ء مرنگ۔ اسد اللہ ء شاہدہ
سر جمیں گواد ء جاہ ء بازاراں، کوہ ء میل جاہاں ترانت ء گپ و تران کنت۔ شاہدہ
وتاجینانی آزاتی ء بیر کدارے کشیت اے درگت ء آگوادر کلب ء کسمانکے اول کنت
۔ جنینانی جیر ہاں خاکہانی ککمک ء پیشدارگ ء جہد ء کنت آخر ء اسد اللہ شاہدہ ء راضی
کنت ء آئی ء سبر کنت بلے سیر ء دومی شپ ء پدا ء وتا باتیل ء سراچہ دوؤر دنت ء وت کشی
کنت داں آئی ء مہر ابد بہ بیت۔

اے ناول ء آخر ء کارست ء ہے وت کشی پرواز ء رنگیں لیکھی نویسندگے ء چہ
اے امیت بنگ نہ بیت کہ آ اول و اب گندگ زانت۔ بلے ہے کرد ناول ء پہ جوانی یے
یک انچیں بے تواریں راستی یے کہ ناول ء وانگ ء سھت ء کدی اے گمان بنگ نہ بیت
کہ اسد اللہ وتا کشیت ہے رنگ ء ”نازک“ ء شرط، بلے پرواز ء زبان ہج ندرگ ء
کارستانی بے تاہیری ء لمزی صورت ء درانگاز کنگا سوب مند نہ انت۔

”اسد اللہ ء جنیں گوں آئی ء گلگ کنت کہ چرے جنین ء (شاہدہ ء) گوں چومہ
بیت تہی زند ء لوگ تباہ برباد بنت“ بلے اسد اللہ پسو ء بدل ء چو کشیت ”شرانت تہی نصیحت
من اشکلاں نی وتی مگیگ ء چاراں“ انچو کہ اے کسہ ء تہا دلپدر دیں سھتے کہ جنینے وتی حقانی

جنگ ۽ ترسگ ۽ انت بلے دومی نیمگا گھسے زاناں اسد اللہ ۽ چہ کارے ۽ دسبندی کنگ بوگا
 انت ۽ آوتی کینگ ۽ چارگا انت۔ ادا بچار پرواز ۽ زبان ۽ نہ مارشت سرجمی ۽ سہرا بنت نہ
 کارست ۽ آزاتی دیما کیت گھسے پیسرا چہ لکشگیں گپت (مکالمہ) انت ادا آرگ بوگ
 انت ”منی گوہار ۽ شورچی انت“ انا گہ ۽ مصطفیٰ ۽ بے ترک ۽ تواری پروشت ۽ پہ گلاہ
 جسرت کت ”چے مطلب؟“ آئی ۽ وتی وسرک ۽ حبر مکم بہم ات ۽ مکم نہ بہم ات ۽
 مکم حیال کت ۽ پرس ات۔ اگاں پرواز ادا یک لمزے ۽ دووار گوشگ ۽ زبانی تجربے
 پیشدارگ لوٹیت بلے آبزانت کہ مکم بہم ات ۽ مکم نہ بہم ات مکم حیال کت
 ، چو درامدیں مردے ۽ زبان گمان بیت ۽ گھسے بلوچی نزانت۔ اے ندارگ ۽ بچار ”آسیہ ۽
 وتی چکاں گوشت بیائے وتی گد ۽ کتاباں سہریں پوتیں پیتی ۽ یکن ات ۽ بیارات ۽ آسیہ سیا
 ہیں پوتیں پیتی ۽ وتی گداں مان کنت“ من زاناں اے فرق ۽ چہ رلجہ پرواز چہ
 پیشدارگ لوٹیت یا آئی ۽ جیڑ اتگ کہ باید انت چکانی دگہ پیتی یے بہ بیت ۽ جنین ۽ دگہ
 ۔ اے رنگیں فرق ناں ناول ۽ زندوڑ ۽ شاہگان کنت ۽ نہ دگہ معنایے دنت۔

”تئی طبیعت شرانت؟ اسد اللہ ۽ پہ پریشانی جسرت کت“ اگاں ادا اسد اللہ ۽
 پریشانی آئی ۽ درشان (اظہار) ۽ گوں پدر بوتیں گڑا جوان ترات جنگ پسودنت ”حاص
 حراب نہ انت بلے شہم نہ انت شاہدہ نزر نزرور ۽ پسودات“ اے زبان کہ پرواز ۽ اے
 ناول ۽ تہا ساز اتگ اے کارستانی اصل درد ۽ رنجاں، آہانی تہی جیڑ ہاں اے رنگ ۽ سہرانہ
 کنت چوکہ اے ناول ۽ لوٹ انت۔ دومی گپ اے ناول ۽ ایش انت کہ باز جاہ ۽ بازار سر
 ۽ نرند کاہنت۔

فاضل چوک ۽ گاڑی ۽ دارگارند کہ بازار ۽ تہا ایر کپنت تہ ساری ۽ کریمک ۽

ہوٹل کیت نی پدا حدابخش حلوائی ءِ دکان نیت نی پدا علی مرک ءِ ہوٹل کیت بٹے پرواز
 گوشت ”اے حدابخش حلوائی ءِ دکان انت“ نی پدا گوشت کریمک ءِ ہوٹل انت باید انت
 وا جہیں پرواز ءِ کے الکا پ تر ءِ پٹ ءِ پول کتیں۔ البت دو میں ناول ”نازک“ ءِ ”مہر ءِ
 ہوشام“ ءِ مراد گہ بازیں جوازے پشت کپیت کہ ترانے بہ بیت بٹے یکمرے مارا ایند گہ
 ناولٹ یا ہما کہ ناول اش گوشت دیمابہ بنت بکندے بلوچی ناول ءِ باندا ءِ پہ چیز گانی
 درے چک بہ بیت۔

فرانز کافکا

ارنٹ ہمیں گئے وت ۽ جنگ ۽ بزانت بلیکس کے ۽ گورا اے بہ بیت کہ آئی ۽
 اچ زندہ ۽ پرورش وارنگ ہے پرورش ورگ ۽ لیکہ کے ۽ گورا چچی بیت نہ کنت؟ اے ہر کسی وتی
 جیروگ ۽ قصہ بیت بلے من کہ ہے اندیمیں ساعت ۽ جیروگ ۽ آسر ۽ سراں تہ ہے گنداں
 کہ مردے ۽ واپا ابانی بنزہ ہشک بوتگ ہما مردے کہ آئی ۽ تزیب ۽ گریں باتن ۽ ”پیر مرد غزر“
 ۽ ساچوک نہ سستگیں دردے ۽ منت ۽ نمیر انت۔ ہما واپ کہ آئی ۽ درشانی ۽ کے ۽ کتھار
 کس بہ بیت آ کہ زرد ۽ نہ جنز اتگیں آپے ۽ تہ بہ کنت تہ ارنٹ ہمیں گئے چون زندگ
 بیت کنت آروچی بزانت

بیتہ کار ۽ سر ۽ اجل رستگ وحدے آئی ۽ اے گمان گور بخت کہ آئی ۽ واپ
 گندگ ۽ دریگ شپ ۽ کپتگ انت۔ کے ۽ گوٹگ انت کہ پکر ۽ جیروگ زندہ ۽ دوزہ کنت
 ۽ واپ گندگ ہدا“ ہے واپ گندوکانی تہ ۽ یک کافکا یے اول ہست کہ دلما نگ انت من
 ۽ اچ وتی ہما اھاں بہ سندیت ۽ ایوک بہ کنت ہے ایوکی ۽ شیدا کہ ماڈرن ازم ۽ سرکماش
 زانگ بیت ازم ۽ رایک واپے سر پد بیت آئی ۽ نز ۽ سیادی ۽ سیالی وتی ۽ محرمی دروگیں قصہ
 یے کہ مئے سر ۽ مشگ بوتگ ہر کس وتی تہ ۽ زندگ بیت ۽ مریت۔ کافکار ۽ اے ہیال ہستی ۽
 کماش سارتر ۽ ہے گپ انت کہ اے صورت کہ مارا وتی چپ ۽ چاگرد ۽ گندگ ۽ کابنت
 اے مارا ایوک دوزہ ۽ ترانگ ۽ پریت ہے کافکار ۽ قصہ ہانی تہ ۽ باز بر ۽ سارتر ۽ فلسفہ گندگ ۽
 کیت چو کہ آئی ۽ ناول ”ٹرائل“ کہ اش ۽ بنجاصی کارست جوزف انت وتی پیشگیں روچانی
 داب ۽ یک سبھے پادکنگ بیت ۽ گوٹگ بیت کہ تو دز گیرے بیابریں۔ جوزف چرے گپ ۽

سک اجکے بیت۔ آئی ہے ساعت و گمان بیت کہ نوں منھج کرت نہ کنناں چیزے روج
 ء آسک مونجا بیت سچی نہ بیت آوت نزانن کہ منی گناہ چنی انت آئی ء ہمانند جاہ ء نیمگ ء
 برگ بیت کہ اود ء دادا ء ٹونک ء قصہ بنا بیت اود ء پیسرا چیزے مردم نشتک ات چہ فرانز ء ولیم
 ء ابید اے دگہ دراہ پہ آئی ء در آمدات انت اے دوہیں جوزف ء کزرس ء کسانیں کلرک
 ات انت ء آوت چیف کلرک ات ہمیش کاوت ء کے مستر سر پد بوت ہے وھد ء جوزف ء
 گمان بوت کہ ہے گس ء کہ آئی ء داشتگ ات ہے گس ء بانک فراولین ء واب جاہ ء نند
 جاھے ء بستار ء کار مرد کنگ ء انت اے کسان امریں جنک ء گوں آ انچو بچہ آ روک نہ ات
 ۔ ایوک یک ء دور رند ء دپ کچنگ انت بس ہے جوزف ء پہ ہزا بے بیت ء گٹ ء کپیت
 اے درگت آئی ء پس اوں آئی ء سچ کمک نہ کنت ۔

آئی ء دل ء اتک کہ بروت فراولین ء دستاں بہ گپت ء پہلی بہ لوٹیت بلے چونگ ء ابید اوں
 فراولین ء پیشانی ء تاب ء ریس کم نہ بوت انت ۔ جوزف آئی ء چرے کرد ء چہ سک دل
 پدرد بوت ۔ چیزے روج ء نلگی ء پد جوزف ء وتی کار گس ء روآ بناکت باز رند ء آئی ء
 اے درگت ء جست کنگ بوت ۔ ء آ مید گس ء کماش ء آخر ہے گشت کہ نوں تو سچ کت نہ
 کن ء یہ تو نوں تما میں راہ ء در بندانت جوزف ء باز ودار کت کہ بلکیں آ مید گس ء نیمگ
 ء کلوھے کیت بلے اے درگت ء آسک ناامیت بوت سچ حالے نہ اتک آئی ء دل ء اتک
 کہ یک رندے پدا حما جاہ ء بروت کہ اولی رند ء لوٹا نینگ بوتگ ۔ بلے اود ء کسے اوں نہ گواہ
 ات آھیران ء اجکے وتی دیمی روچانی بارو ء جیروگ ء ات کہ چلت ء سر باریں جینے آئی ء ویم
 ء سھرا بوت اے جنین آ مید گس ء پانپاھ ء لوگی ات آئی ء بے ترس ء لرز جوزف ء
 آ مید گس ء بارو ء بازیں گپے جت بلے آئی ء چرے گپاں جوزف کیشتر ماں کیشیت آئی

ءچہ اے جنین ءگپاں ہج کمک نہ رست۔

یک نیمروچے جوزف ءپیریں نا کوچہ کوچک ءتچک ءکارگس ءسر
 بوت۔ آسھیک بوتگ ات کہ جوزف و دوزھی ہز ابانی پہل ءسرات ءسر ءگوزگ ءانت
 اشی ءبازیں منتانی دیم ء جوزف ءوتی دست بست انت۔ ءنا مرادیں وکیل ڈاکٹر ہلڈء
 گوں گند ءنند ءصوکت وکیل ءلوگ ءسر بیت انت تہ آھاں حال رست کہ وکیل سک نا
 دراہ انت بلے پہ جوزف ءسیت اد ءآھگ ایوک اے بوت کہ آئی ءبارگ بندیں یعنی ء
 چمانی تہ ءجوانیں کلوھے دیست یک روچے جوزف وت اتک ءوکیل ءدروازگ ءے
 جت بلے دروازگ دگرے ءبوتک وکیل ءگپانی اشکنگ ءپد جوزف ءدل ءجت کہ نوں
 ہج نہ بیت آئی ءگمان بوت کشے آنہ جنزیں سیائی ءتہ ءبڈاٹگ ہے روچانی تہ ءآگوں
 نیوریلی ءدوچارکت کہ کار ءکسب ءبتار ءیک پینزے ات۔ بلے آئی ءگوں آمیدگس
 ءیک رنگے ءسیالی ہست ات اچ اے درگت ءآئی ءچہ جوزف ءبازیں جست ءپرس
 کت ءہمے گشت کہ من آمیدگس ءبازیں کماشے (جج) زاناں اشی ءاوں ہے گشت کہ تو
 ہج گناہ نہ کرتگ آخر جوزف اچ آئی ءجتا بوت تہ آئی ءدستاں بہاز رنگیں سے یک
 رنگیں پینٹنگز ات انت۔ نوں جوزف ءزانت کہ ہج نہ بیت یک روچے وکیل ءگس ءشت ء
 گشت ءے کہ نوں قصہ ءآسر کن یک روچے جوزف ءسی ءیکمی سالکشت ءدو دراج
 کلاہیں مردم آئی ءلوگ ءسر بیت انت ناگت ء جوزف ءگمان بوت کہ داوا ءآسر نہ
 بوتگیں قصہ بیدے سوژگ ءھلاں بوتگ آئی ءزانت کہ اے دوہیں جلا دانت آھاں جو
 زف اچ باسکاں گپت ءچہ شھدگاں گوازینت ءیک دور پندیں جاہے ءآرت اش نزیک
 گوراں یک جوئے ءشور کپتگیں تو اے بے نامیں راہ ءدگاں رچک ءات آھاں جوزف ء

کوٹ غم شرت کشت غم زمین و سر و دراج دات۔ جوزف گوں پچیس چہماں آ زمان و نیمگ و
چارگ و ات۔ کشتے جان و زور و زکنت و یلہ داتگ ات آئی و لوٹ ات کہ کو کار بکانت بے
بے ترک و تو اور پت دوہیں جلا دور و وار و در پشیں کار چے و گوں آئی و جان و مرزگ و
ات انت۔

جوزف و دل و اتک کہ اچ اشانی رست و کارچ و تیج بہ گیت و موت و بہ جنت
ئے بے کشتے آئی و پسر و دل و نادیتگ ات کہ ہیج نہ کشیت مرگ دور نہ ات بے آئی و
ستگ ات کہ کسے کیت و غمی مکک و کنت۔ ناگت و یکے و گوں ترندی و آئی و ٹکٹ گیت
و آئی و وتی دست دراج کت انت و ٹنگ آسمان و نیمگ و کت انت۔ دومی و گوں
در پشی و آئی و سینگ و کارچ و راسی دات آہری و ہد و جوزف و مارات کہ اچ مرگ و
ودی بوٹگیں ہجالتی مرگ و پداوں چیزے و ہد آئی و ہمراہ بیت۔

”زائل“ کا فکا

اُردو زبانک و غم ز آروک ناصر بغدادی سہ ماہی ”بادبان“ شمارہ ۴۔ ہمے رنگ و
سارتر و آ زمانک ”دیوال“ انت کہ سرجم و ہستی و لیکہ (نظریہ) و در شان کنت اے قصہ و
تہ چیزے جیلی انت کہ مرگ اش نصیب انت و آ مرگ و و دار و ٹنگ انت شپ و چیزے
کلاک آہانی و مرگ و نیام و یک پندے و داب و ہست انت۔ دیوال و نیمگ و یک
ہزار ٹگیں زندمانی یے و دومی نیمگ و تر سناکیں مرگ ہر دیں کسے اے بزانت کہ چیزے
دماں و پدا آئی و تیر جنگ بیت و ٹنگ بیت نہ آئی و تہ مرگ و تر سناکیں ساودی بیت اے
قصہ و ہجاشی کارست مرگ و سما و بازیں تجربا تانی دیماں انت یک جاہے آ گوشت من
وشی و پشت و چوگونک و تنکاں جنین و آ زاتی و پشت و تنکاں بے پرچی؟ من اسپن و را

آزات کنگ لوٹ اتنگ ء مارغل دوست داشنگ من یک آشوبی زر مہشتے ء حوار پونگاں من
 چپیں دیواناں گشتانک داتنگ من ہر چیز ء راگون دل ء ستک کنگ ء اتاں ہے رنگ ء کشتے
 من ء مرگ پر نیست دیتر ء ہے کارست پداوت ء گوں دیم پہ دیم بیت ء درائیت
 - آدھدی من ہے مارانگ کہ منی سرجمیں زند منی دیم ء انت کہ من ء سیہ دروگے گمان
 بوتگ اشی ء ہج بستار نیست ہمیشکا کہ آ آ سر بوتگ - من ہیراناں من پرچی جنکاں گوں
 ترانگ ء میل کرتگ کنداتگ ء تران کرتگ من وتی کستریں لنگ ء چہ کیشتر ہج نہ کرتگ
 ات اگاں من بزانتیں کہ من اے رنگ ء مراں -

”ادب میں وجودیت کی تحریک“ ضمیر علی بدایونی

(پاکستانی ادب 1990 گچین ردا تک - رد ء بند دیوک رشید امجد) باز کس ء گورا کا فکا
 یک نیکرا ہی ہشتہ کارے زانگ بیت بلکیں بکندے آئی ء چرے گپ ء چہ اے کشتگ
 بوتگ کہ ”ما بے دزریں ما کہ اے زند ء گوازیں اشی ء بخت پیسر ء ہشتگ کنگ بوتگ
 “بلے ہے کافکا دیتر ء چوں اوں گوشتیت ہج چوشیں نیکرا ہے نیست کہ درد ء دوا بہ بیت“ نہ
 آئی ء وانوک ء شرگدار آئی ء سسا ساچاں یکرندے پدا در جنگ ء نیونے کنت - کافکا ء
 بے نامی ء زند گوازیں آئی ء نہ لوٹ ات کہ منی نام پر شیت من داں دور دور ء زانگ
 ہاں - باز ء گوشتگ ہمیش انت کہ نام کشتگ ء درد مزینیں لہز انک ساچیت بلکیں نفسیات ء
 یکی زانو گراڈ لراوں ہے گوشتیت کہ ہشتہ کار کیشتر نیستی ء ار جان بنت ء پہ ہے ار جانی ء دور
 کنگ ء ازم ء آرٹ ء بہرے ء کپنت ء وتی نیستی ء چیر دیگ لوشت - کافکا ء رگ ء
 چیزے روح ساری وسیت کرتگ کہ منی سسا ساچاں چاپ ء شنگ مکن ات - بکندے
 اے گپ ء پٹت ء ہے گپ بہ بیت کہ بلکیں منی نا ایتی منی ایوکی ء مرگ دوستی ء راز پاشک

بہ بیت۔ کے منی اے گپ ء سرء جبر دات کنت کہ اے چونیں گئے؟ اے گپ ء ہمیشکا کنگا
یاں کہ یک کے امرء ایوک ء تھنا بہ بیت وتی پت ء ہستی ء دیم ء وت ء یک ہاک ء تشہ
سر پد بہ بیت ء اے وسیت ء بہ کنت کہ منی سستا ساچاں چاپ ء شنک مکن ات تہ آئی ء
بارو ء ہے گوشگ بیت کہ ادء لہز انک ء مانا اچ زات ء دور تچک ء نام نہ ات بلکیں وتی
زات ء ساچک لہز انک ء نام انت ء ہے گپ انت کہ کافکا ء ناول ء قصہ یک اُسلو بے ء
تہ ء نہ انت۔ جتاہیں تکیزکانی ہجیگ ء انچیں سہل کار مرد کنت کہ شرگدار اچ آہانی
بزانت ء آھی ء جند ء پودر ء چارنت۔ چو کہ آھی ء اے قصہ کہ دیم ء قانون ء دروازگ
انت ادء پک پانپاھے نھنگ یک دگی مردے پانپاھ ء گوراکیت ء قانون ء دروازگ ء تہ ء
پترگ ء رزاع لومیت پانپاھ آئی ء اے رزاع نہ دنت۔

”چیزے دمان ء رند من تہ ء شت کنناں“

ہو بلے انی انناں.....

قانون ء دروازگ پچ بیت دگی مرد تہ ء سرک کنت پانپاھ کندیت۔

اگاں ترانہ ء روگ ء ہمنچو واہگ انت تہ منی رزاع چہ ابید تو پرچی نہ روئے بلے بز ان کہ من
زورا کے یاں بلے کہ ادء کستریں پانپاھے یاں یک بانے ء چہ داں دومی بان ء ہر جاہ یک
نہ یک پانپاھے ہست۔ اے یک دومی ء چہ کیشتر زوراک ترانت۔ سکی پانپاھ ء دیم ہھے
رنگ ء ٹر سناک انت کہ من اول آئی ء چارات نہ کنناں۔ اے دگی مرد کہ اچ گس ء
در کپنگ ات اشی ء زانت کہ پانپاھ من ء تہ ء نیلیت وتی ہر چیز ء ہمیشی ء (پانپاھ ء رشوت
دنت) بکشیت ء پانپاھ ہے کشیت کہ من اے چیزاں ہمیشکا زیرگ ء یاں داں ترا اے
گمان گورمہ جنت کہ تو چیزے ناسرجم کرگیگ۔ میزان میزان ء آسر جمیں پانپاھاں شمو شیت

ۛ ہے سر پد بیت کہ قانون ۛ دروازگ ۛ ایوک ہے یکیں پانپاھ انت وھد گوزان بیت دگی
مرد پیر تر بیت۔ آسر ۛ آئی ۛ چھانی رژن اول کم بیت آاے نزانت کہ منی چم سچ انت یا منی
نزیک گور ۛ دنیا دز ۛ گباران کچنگ بلے ہے تھاری ۛ آئی ۛ اچ قانون ۛ دروازگ ۛ چہ
رژناھی یے شنگ بوھگ ۛ گندگ ۛ کیت ۛ اے رژناھی داں ابد شکیت کہ اچ قانون ۛ
دروازگ ۛ چہ کیت۔

نوں آئی ۛ زند گد سری پند ۛ اتلگ ۛ سر بوتگ آئی ۛ زند ۛ ہمنچو تجربہ کہ بوتگ
آیک جُستے ۛ رنگ ۛ گرت یک انچیں جستے ۛ کہ آئی ۛ دنیا چہ پانپاھ ۛ نہ کرتگ نوں کہ
آوتی سنگ بوتگیں جان ۛ جنزے دات نہ کنت پانپاھ ۛ دلگوش ۛ وتی نیمگ ۛ ترینیت
پانپاھ جھل بیت ۛ آئی ۛ گپ ۛ اشکنت، درائیت تو ہے بگوش تو پہ چی ۛ زانگ ۛ چوبے
تاھیرے تنی اے چار ۛ تپاس ۛ شن پیر شیت۔ دگی مرد ۛ درائیت اے چے گپے کہ من ۛ چہ
ابیدگ کہ کس اے قانون ۛ دروازگ ۛ دپ ۛ گندگ ۛ نیت وھدے کہ من زاناں ہر کس
قانون ۛ دروازگ ۛ پترگ لوئیت“ چہ تو ابیدگ کہ کسے ۛ اول اے دروازگ ۛ پترگ ۛ
رزانہ بوتگ پر چا کہ اے دروازگ ایوک چواڈ کنگ بوتگ۔ نوں من اے دروازگ ۛ
مدامی ۛ بند کناں.....“

”جدید آرٹ کی روحانی سرحد“ کافکا۔ قمر جمیل ماہنامہ دریافت مارچ 1991۔
باز ہے گوشت کہ آمید گس ۛ سہل کافکا ۛ پت انت۔ ۛ ہے آمید گس کافکا ۛ
مستریں سہل انت کافکا نطشے ۛ یکتائی (انفرادیت) ۛ اول اسر مند کرتگ بلے آئی ۛ تہ ۛ
نطشے ۛ will to power باز کم بوتگ۔

ناامتی ”مرگ“ پہ کافکا ۛ وشی ۛ سہل ات انت مرگ آئی ۛ نز ۛ زند ۛ وشی انت

اے وشی داں ہما و ہدء مارا نصیب نہ بیت داں ما مرگ ء گورا مہاز نہ کنیں۔ کافکاء کیشتر ہما
کار دوست بوتگ انت کہ اچ چا گردء سستگ ء دور بوتگ انت۔

کافکاء ء وتی سسا سا چانی تہ ء نہ ایوک سمبل ء تجربہ کرتگ بلکنیں سر ریمیلست ء
تاثیریت ء اوں صورت ساز اتگ انت آئی ء سسا سا چانی تہ ء روغ بند باز کم گندگ ء کیت
چو کہ آئی ء ناول ”ٹرائل“ کہ براڈ میکس ء (کافکاء ء ہما سنگت کہ وسیت کنگ ء اوں کافکاء
سسا ساچ اش چاپ ء شنگ کت انت) روغ بند دات تہ پہ آئی ء جو کہ یے بیت ء آئی ء
سرء کپت۔ یک رندے پدارد ء بند دیگ بوت نوں وتی سر جمیں رنگ ء اتگ۔ کافکاء وتی
سسا سا چانی تہ ء زند ء جیر دھاں گوشت بلے یک انجیں رنگے ء کہ باز انچا ہمیں وانو کے
اوں آئی ء سر پد بیت بلے باز برء یک وانندگیں شرگدارے اوں آھاں فہم ات نہ کنت۔

دومی در

کسہ ازم

دگہ کوھنیں بنگیے

ماوتی آزمائشی سپرے چہ اے گپت باز براں مارا تگ کہ وت جیردگی (خودکلامی) تکنیک ء چہ باز کم کار گرگ بو تگ ماگیش ء چہ گیش سادہ بیانہ ء چہ کار گپتگ۔ مئے آزمائش ”آ“ ء چہ بنابنت یا ”آھاں“ ء چہ، اگاں کدی ”من ء“ چہ آزمائش بنا بو تگ تہ کارست ء وتی حضرت ء شرپ ء هیال گورچگ آچوشیں کارستے نہ بو تگ کہ ما آئی ء ہٹ ء پٹ بہ کنیں یا چہ آ کارست ء زند ء درائیں نھپا کی سھرا بہ بنت اشی ء یک سبے ہمیش انت کہ مئے زند آدیگ ء بند ء بوگ انجین انت کہ اود ء گیشیں سرچاری ء چہ جا گاہ نیست۔

باز براں من کہ آزمائش ء رد ء هیال کر تگ تہ انجیں کارست منی دیم ء گو تگ انت کہ وتی روزگار ء حساب ء مردنیں جنین (ب.....) بو تگ انت آھانی لوگ ء روج ء شپ چونیں حانواد میں ورناء ولجہ کار رو آ کن انت بلکیں بازینے ء چہ ہمیشاں پہ وت گچین میں بچک داتگ منی دل ء اتگ کہ ہے رنگیں کارستے ء توار بہاں، وت ء چہ کتہ ء بنا بہ کناں بلے تر سے دل ء بو تگ کہ چومہ بیت سنگت سرپد بہ بنت کہ ما مرچاں چوشیں تب ء ہیل زرتگ انت، گیشتریں ترس چہ ہما سنگتاں بو تگ کہ آھاں تب زانش ء گوں کے باز زانتکاری ہست۔ اے رد ء کے گپت جنیں کہ مئے لہزائک ء لپہ کاری ء رد ء اگاں چہ تب زانشی ہمشائک ء نگد دیم ء نہ اتگ بلے مئے گپت ء گالی دیواناں اے رنگیں گپت زیات جنگ بیت کہ ولجہ اے رنگیں لپہ ء آزمائش نبشہ کنت نوں پہک ء نامیت بو تگ بزگ گناھے ء دیپان انت یا تر سے اشی ء دل ء ہست۔ اے ہیال باز کم کے ء دل ء کیت کہ نہ ولجہ اے نادراھی ہو دری نہ انت کھمکار ء چند ء بہ بیت، اے آئی ء چا گرد ء یا دنیا ء اندگہ مردمانی جیردھ ء نادراھی اول بیت کن انت۔ مرچیک ء چہ

سینزدہ سال پیش ”جورکان“ ء منی پوسٹنگ ات۔ اود ء منی دل ء تر سے پادا تک، ہے کہ کوچگاں مردمانی گورادر ء آؤ کیس پنڈوک ء مہمان باز کیت، ء منی کیپ (بیک) کتاباں پراہ ء پتن کرتگ اگاں ہمیشاں، کہ منی بیگ ء میر ء (میگ ء کماش) اوتا ک ء داشنگ چومہ بیت صوب ء یکے منی چمانی ہیج کنگ ء پیش بد ء بکت ء دربروت۔ من ہے ترس آزمانکے ء رنگ ء بیان کنگ ء جہد کرت، آزمانک ء آھر چوش ات کہ مساپریں پنڈوکے ماسر ء بیک ء دُزایت ء بارت۔ من اے آزمانک کہ دیوانے ء ونت تہ سرپدی میں سنگتے ء دیوان ء ہلگت ء رند من ء چوکودک ء جست کت ”گذارستی ء تنی بیک دُزگ بوت“ من ہیران بوتماں کہ ماسسا ساچ ء چہ پرچی انچکیں نزیکیں معنا کشیں یا ہے کارست کہ من ساز اتگ آوانوک ء دل ء پرچا ایوک منی چارگ ء جنت، چو پرچی بیت۔ بیانوں کے ہے درگت ء گتے کنیں۔ چوناہا پہ سامے کیشتریں مردم لہز انک ء گواچنی (اد ء حقیقت ء معنا ء کار مرد بوتگ) چیزے سرپد بنت۔ آہے گوشنت کہ کم کار زند ء ہمارنگ ء گندیت ہمارنگ ء درشان اش کنت۔ بلے سسا ساچ ء معنا کنگ ء وھد ء تب زانشی رپک ء راھاں گوں کارگرت۔ یک واجہ کارے ء من یکرندے جست کرت کہ تو مرچاں نبشتہ کنگ ء نہ ءے پرچی گڈ ادرا ئینت ءے آ جاور ء چست ء ایر نہ انت ماداں ہمارنگیں جاوراں گوں دوچار نہ بنیں مانبشتہ کرت نہ کنیں۔ اد ء واجہ ء گپ ہمیش انت کہ آشوبی زمانگ نہ انت کس گرگ ء زندان ء کنگ بوگ ء نہ انت، چوشیں زیکیں شور ء باھند نیست ما ہمیش کانپسگ ء نہ ایں۔ ہے رنگیں واجہ کار کیشتر لہز انک ء چہ ہے اوست ء بندانت کہ آزند ء ہے رنگ ء کہ هست انت ہے رنگ ء درشان کنگ لوٹنت، ہمیشکا اے زبان ء چہ آئی ء اسل بن رھبند (گرائمر) ء چہ پروشگ ء وش نہ بنت، مسال ء ہبر ء آد ء وش نہ بنت کہ عطا شاد ء ملگت کہ پہ ”ہار ء آپ“ ء کار مرد بیت پرچا پہ ہاریں گورم ء کار مرد

کتگ ”چا کرتی ہا ریں گورم ء ملتہ کھچرتی“ من دگہ زیاتیں جنز ء لہز انکی زرمیشے ء
 مسال ء ندیاں بلے اے گپ ء اگاں مالے بہ ماہیں لہز انک گواچن ء آرنگ ء پیش
 داریت چوکہ ما آئی ء امیت ء داریں؟۔ اء من گواچن ء دگہ ہب زانثے ء (فلسفہ)
 بزانت ء زیرگ ء نیاں بلکیں ہبے بزانت ء ماشا ایش بیدے اندگہ زانثانی مننت ء سرپد
 ایش بہ ایں۔ سارتر ء رنگیں مردے کہ آ بے سمائی (لاشعور) ء داہیں چیزے ء منگت ء سا جو
 نہ انت آ اوں ہبے گوشت کہ لہز انک مارادگہ راستی یے ء گوی دوچار کنت ماہما آزمانک کہ
 ساز ایتگ آئی ء تہ ء ایوک راستی ء گواچن نہ بیت بلکیں گت ء گمان ء اوں مزنیں بہرے
 بیت اگاں چہ مئے ہبے کارست ماوتی نزیک ء گور ء مردماں چہ گچین کرتگ بلے اے سرجم
 ء وتی اسلیں رنگ ء سستا ساچ ء تہ ء گون نہ کپیت ہیال ء گمان آئی ء کے دگہ رنگے ء
 سازانت بکندے ماچہ نابودیں مردے ء زرنگیں کارستے ساز ات پدا آئی ء ماوتی دل ء تب
 ء (ہما کہ سساچشتکار انت) بندات ء آ سرے بکشیں، لازم نہ انت کہ سستا ساچ زند
 جاورا لے (سوانخ عمری) بہ بیت۔ اگاں چوشیں چیزے بہ بیت تہ ہیال ء گمان (تخیل)
 کجا بوت؟۔ اگاں اے رنگیں چیزے ہوار نہ بیت تہ پرچی ما آئی ء سستا ساچ بہ گوشیں
 ؟ اگاں بیدے ہیال ء گمان ء اوں ساچشت نامی نیں چیز بے ہست تہ آ واجہ کار پرچی
 وتی زندگوست ء (سوانخ عمری) فکشن یا کتہ ء آزمانک ء نام ء پر نہ کنت ہمیشکا کہ آئی ء
 وتی جنڈ ء راچو آزمانکی رنگ ء نہ ساز ایتگ ء دیم ء نہ آورتگ بلکیں ہرچی آئی ء سراگوستگ
 آئی ء دیم ء آورتگ۔ اسل ء گپ ایش انت کہ مادولہز انکی گالبد ”لہز انک زند ء آدینک
 “ انت ء دومی ”لہز انک ذات ء درشان“ انت اشاں ردرپد بوتگیں مہیتو آرنلڈ ء ایوک ء
 اے نہ گوشنگ کہ لہز انک ء ہج لوٹ نیست یا تو ہرچی گندے آئی ء درشان بکن ہمیش
 انت لہز انک۔ بلکیں آچواں گوشت کہ بیدے زیباھی ء ماہج چیزے ء راستا ساچ ء

نام دات نہ کنیں یا مادرائیں امرء اندگرانی عکس ء بہ کشیں؟ یک سا پشتکارے ء بستارے
 وتی چارگ ء مارگ وتی تب ء ہباں یلہ بہ کنیں؟ یا نوکی ء (جدیدیت) مردم ہے گوشت
 کہ لہز انک زات ء درشان انت تہ ایشی ء بزانت ء مردم ہے سرپد بوتگ انت کہ ہرچی
 نیشہ کارے (شاعر ء نیشہ کار) سراگزیت ہمائی ء درانگاز بکت "بکندے اے رنگیں
 چست ء ایرگون بہ کپنت پرچا کہ نیشہ کارے جنڈگون ہمیشاں ہمگرنج انت بلے اشی ء
 (شاعری جنڈ ء درشان انت) یک بزانتے ایش اوں ہست کہ تو وتی کارست ء یا بکتپ ء
 چہ ہے چاگرد ء چہ گچین کنے بلے اشی ء رنگ ء روگن کنگ، وتی ازمی کمال ء حساب ء
 رنگ ء سورت بکشگ کہ اشی ء تہ ء یکتا ہی بہ بیت نیشہ کارے کار انت۔ ہے آئی ء جتاہیں
 گندگ ء چارگ انت، مادراہ روج ء گندیں شررنگی ء ماریں، قدرت ء ہرندارگ ء سیل ء
 کنیں بلے کزایکے درکیت کہ ہے رنگاناں دگر رنگے بکشیت ہے جتاہیں چارگ ء وتی
 لہزانی تہ ء کاریت ہے آئی ء یکتا ہی (انقرادیت) انت ہے آئی عزات ء درشان انت۔
 ادء من پدائشس الرحمن فاروقی ء مک ء زریاں، آگوشتی اگاں شاعری زات ء درشان
 انت گڈاچہ لہشی ماہے لوٹ ء کنیں کہ اگاں شاعر بدرنگ انت تہ ہے بدرنگی آئی ء شعرانی
 تہ ء ہم ہرا بہ بیت، اگاں لنگے تہ ہمے لنگی ء ماچہ آئی ء شاعری ء اندر ء بہ گندیں گڈاے آئی
 ء سستا ساج نہ بیت بلکیں زند جاورال (سوانح عمری) بیت۔ بزاں زاتی درشان ایوک
 ہمیش نہ انت کہ نیشہ کارے سراگزیت بلکیں آئی ء جتاہیں چارگ ء گندگ نکش ء نگار کنگ
 ء کرد آرات بہ بیت ہے آزاتی وتی رنگ ء چیزاناں گوہگ ء پیش دارگ آئی ء زاتی
 درشان انت۔ لہز انک ء انچاہیں گپ ء واکیات یا تاکاری (صحافت) ء چیزے جتا
 کنت تہ آئی ء زبان ء چیزاناں نوکیں رنگے ء چارگ انت ہما چیز یا وا کہہ کہ گوں ہیال ء
 مک ء سازگ بوتگ انچو بہ بیت کہ وانوک ء اے گمان مہ بیت کہ ما کسے ء راستیں عکس

کش! تک۔ اگاں مانوکیں لہز انک ء کپت ء کنیں تہ اشی ء اولی کار ہمیش انت کہ بن
 راہبند ء (گرا نمر) پھرو شیت انچو کہ واب ء اندر ء ما انچیں چیزاں گوں دوچار بہ ایں کہ زندہ
 بہہ چوشیں گمان نہ گو تک۔ کبر نیل گار سیا مار کیز ء کیشتریں کارست وتی نکت ء مردم انت
 باز جاہ ء نام اوں ہمانینگ انت بلے ہمے کارستانی سازگ ء ہے وا کہہ ء راستا سناج ء
 ہداں سرنگ ء پہ آئی ء ہیال ء چہ کمک زرتگ ”من زاناں اند کہ نبشتہ کار پہ کتابے ء
 نیسگ ء چہ ہیال ء گمان ء کمک زرت منی ہمک کتہ دیتگیں ندارگے ء چہ سرجم بیت
 ”منگل کے دن قبولہ“ کہ آئی ء من وتی جونتریں کتہ گوشاں یک ویرا نگیں شہرے ء گرم ء
 جل ء یک جنین ء نوک رستگیں جنکے کہ سیاہیں گدگور ء سیاہیں چھتری ایش گون پاداں
 روگ ء اتنت ہمیشانی گندگ ء ودی بوت ء ”پتوں کا طوفان“ پیر مردے ء وتی نماسگ
 گون ء جنازہ ء روگ ء ات ہمیشی ء گندگ ء گوں اشی ء بن ہشت ایر بوت“ (امر ودکی
 مہک۔ رجانک۔ اجمل کمال) اد ء چہ دوگپ دیم ء کیت یکے ہمیش کہ ہر ساچشتکار ء وتی
 ساچشتی کرد ء کار بنت بکندے باز ایوک ہیال ء گمان ء منت ء وتی ساچشت ء بن ہشت
 ء ایر بکنت ء باز زندہ کسانیں برمشگے ء گوں وتی بکپ ء گچین بکنت بلے اد ء اوں پدا مارگ
 ء گندگ ء کپت کیت بکندے چوشیں بازیں کارست ء ندارگ مادہ تک انت بلے
 آ ساچشت نہ بوتگ انت بکندے باز انچیں موسم ء رنگانی تہ ء ماوت اوں گو تکیں کہ ازم نہ
 بوتگ انت بکندے ماوں ہما ولجہ کار ء رنگ ء دینگا ہے ودار ء نکلیں کہ کد آ شوبی چست ء
 ایرے بنا بہ بیت داں درائیں مردم سہگ بہ بنت جی بوہگ ء انت نوں مانبشتہ بہ کنیں
 بکندے مئے ساچشتی بانک (دیوی) شور ء آ شوبے ء گوات ء تہ ء بندگی انت داں
 آ آرات نہ بیت ماستا ساچی بستار ء سنٹ انت ء نکلیں۔

بیت، بلے ہمے موسم ء کے پد چیزے انچیں آزمانک دست کپیت کہ آ انسان ء باتنی جیزہ،
ایوکی ء بے تاہیری ء بنکپ کھت۔ مرچاں اے تب کے دیمتر ء اتلگ نوں آزمانک وتی
کوہنیں رنگ ء چہ سدان انت۔

مرچی کہ مادنیاء فلشن ء دیمروئی ء گندیں کہ آزمانک ء تہاچونوکیں چست وایر
اتلگ اے حساب ء مے آزمانک بچے نہ انت پرچا کہ مے کھماراں نہ گوں وتی جنء
چشمیں سیالی یے است نہ وتی ازم ء درگت ء آ گاہ انت۔ بلکیں شوکے ء حساب ء باریں
چی نیست نام ء آزمانک ء ایر کنت۔ آ کہ اے درگت ء وتی ازم ء گوں بندوک انت
آہانی گوراردوم ء سُر پرے الم گندگ بیت مے کھمکارداں اندگہ زبانانی زوال ء دیمروئی ء
چست وایراں سھیک نہ بیت آوتاگیشینت نہ کنت۔ ء نہ چشمیں اوستے بندگ بیت کہ مے
لمزانک دیمروئی کنت۔ آزمانک ء (دنیاء حساب ء) مرچی بازپند براگ آوتی تچکیں
ریئل ء رومانیت ء چہ سستگ ء دیما اتلگ زیکیں وتی بازیں لوٹ اش سرگوزکتگ انت
۔ آئی تہا سرجمیں زندگون کچنگ مے کھمکاروتی آزمانک ء راج دپتر ء زانگ ء پداندگہ
زبانانی راجدپتر ء اول بوانیت، آزمانک ء درگت ء کے سنگین بہ بیت تہ نوں کتہ ء است
بوگ ء جوازے پیدا کت کنت۔

مرچکیں آزمانک

بلوچی آزمانک ۽ تہاد یروی ۽ جوازہست، اے چہ آئی ۽ مرچکیں جنز ۽ تہا گندگ بیت۔ منی اے گپ اگاں وھد ۽ جاہ ۽ بندی کنگ مہ بیت تہ معنائے الم گپت۔ پرچا کہ اے وھدی نہ من بلوچی آزمانک ۽ راجد پتر ۽ سر ۽ گپ جنگ لوئاں نہ امر ۽ بالاد ۽ بلکین ہامیل ۽ سر ۽ گپ کنگ لوئاں کہ آئی ۽ نوکی (جدیدیت) گوھگ بیت نوکی ۽ لمز ۽ پشت ۽ اے گپ گیش اتگ ۽ سھر ۽ انت کہ ”کونین راہ ۽ کشکاں ویل کن ۽ دیمایا“

آزمانک ۽ تہا اے کونین بیانیہ تکنیک (بیانیہ ۽ دیما تکنیک من پیشکا بشتگ کہ بیانیہ ۽ جند ۽ وتی دگہ معنائے ۽ تکنیک ۽ دگہ) کہ، پلاٹ ۽ بستار، سھرائیں ندرگ سازی، بنگ ۽ آسر کہ ہست اتنت نوکترین میل ۽ پد ۽ یک نایک رنگے ۽ اے پشت کپت انت ۽ آزمانک دیما جنزات اردو ۽ اے دگہ دیما شکیں زبانانی تہادرا نگازی ۽ اے عہداتک ۽ شت، مرچی آزمانک ۽ نوکیں رنگ ۽ دابانی بارو ۽ جیروگ ۽ انت کہ چی بہ بیت، بلے ما کہ چوھر چیز ۽ پشت کچکیں اگاں مئے گورالیکہ ۽ تکنیک یے پست سال ۽ پدر و ایرند ۽ منت کثیت ۽ سر بیت تہ چی بیت اگاں مارو درنگی زبانانی کمک ۽ آئی ۽ چل سال ۽ پدوز گریں؟ اے گپ وچہ ازل ۽ گوں آدمی زات ۽ بندوک انت کہ پہوت ۽ درشانی ۽ نوکتریں راہ ۽ کشکاں گچین بہ کنت ۽ آئی ۽ تب ۽ تہا اوں ہست کہ تیوگیں امریک جاھے مہ جلیت ہمے دیما روگ ۽ درد ۽ آئی ۽ پہوت ہمنچو راہ ۽ کشک اڈکرت کہ باز براں آئی ۽ نکت ۽ اید کہ اوں بھمنت انت پلانی چی گوھگ ۽ انت، چی کنگ ۽ انت چہ ہمدادرا نگازی

۽ تہا یکتاھی ہوار بوت۔

من اے جنز ۽ تہا بادینی ۽ نام ۽ ہمیشکا گراں کہ آوتی گوست ۽ چہ دراہیں
 آزمانک نیساں جتارنگے ۽ ہد اہندانہ کہ دیروی پسندیں میل ۽ پدازند ۽ پدیں
 بنگپانی سر ۽ نیسگ ۽ اتنت۔ منیر ۽ کہہ بندات ۽ چہ آدمی ذات ۽ تہی جوزہ ۽ مارشانی سر ۽
 اتنت۔ اگاں چہ روج ۽ مرچی آئی ۽ آزمانکانی تہا پلاٹ ۽ کہہ ۽ مزینں بتارے ہست
 آئی ۽ اے سرگوزنہ کرتکت بلے آئی ۽ کہہانی تہ ۽ یک انچیں مارشتے سرکشیت کہ یک نا
 یک رنگے ۽ گوں نوکی ۽ آئی ۽ سیالی ۽ مہکم کنت منیر تکنیک ۽ بتار ۽ نوک نہ انت بلکیں لیکہ
 ۽ آدمی ذات ۽ تہی مارگانی درگت ۽ نوکی ۽ میل چہ ہمانی ۽ بنا بیت ۽ کتر پاداں کثیت سر بیت
 ”مرگانی بال“ ۽ لفافہ ”نوکیں میل ۽ مارشانی اجب پڑدے ۽ گردنت ۽
 ”بوگ“ (Being) ۽ فلسفہ آئی ۽ ہمک کہہ ۽ تہا گون کپیت کہ چہ ایشی ۽ سر بلوچی
 آزمانک ۽ تہا اے تب کم پدربیت۔

نوکی ایوک تکنیک ۽ نام نہ انت بلکیں نوکیں اشائل ۽ لیکہ ۽ اول نام انت۔ مر
 چکیں آزمانکی جنز ۽ تہا حنیف شریف، اے آزر محسن بالاچ، یونس حسین، ناصر رحیم ہما
 ہشتہ کار انت کہ یک نایک رنگے ۽ چہر ۽ شبین ۽ تہا وتی درانگازی ۽ کنگ لوٹت آدم کہہ
 ہے رم تہا گون انت دنیا بیانہ تکنیک ۽ دیروی پسندیں جنز ۽ پد ۽ ”ہال“ نیسگ ۽ انت
 اے راست انت کہ

”فرانس ۽ آشوب (1830) ۽ realism اولی لہز انکی زرمبشت ات کہہ

ایشی ۽ فرانس، روس، برطانیہ، اسپین امریکہ، ۽ رواریرند ۽ کیشتریں مکاں (1850) تا
 (1882) ۽ وت ۽ منامینگ ایشی ۽ تہ ۽ زند ۽ کتریں جیڑہ بنگپ کنگ بوتگ انت لپہ ۽ تہا

ہم وچیکیں لہز کارمرز کنگ بوتگ انت، چہ ڈارون و لیکہ و رنگ زیرگ و پدراست نیسی و
فرانس و جرمن و تھا (1865) و نیچرل ازم و رنگ گپت (۱) جدید شعری
تحریکات۔ پاکستانی ادب 1993۔ فاروق احمد

اے جنز و چیدگ دیزگا هست انت بلے ایشی و تھا آدمی زات و تہی درد و نفس و ڈالپار کنگ
بوتگ کچکیں درانگا ازی و سبب و اشی و تھا پوشیں لہز انک ساچک و و جواز نیست کہ بہ مانیت
اے ایوک و یک عہدے و راجد پتر بیت و کتاب جاہاں ایر کنگ بیت ایشی و تھا پوشیں لرت و
تاے نہ مانیت کہ ہر زمانگ و جتاہیں رنگ و معنائے و وانگ بہ بیت بلوچی و کیشتریں
لہز انک (لچہ بیت کہ ردا نک) ہے میل و پد و سازگ بوت بیدے یک و دو کساں کہ چہ یک
رنگیں ندارگ و دمبرت و سردگہ نیمگے کشت اش۔ مئے سر جمیں تب و تھا realism و انچو جاہ
کرنگ کہ وانندگین نک اوں اے گپ و منگ و سا جو نہ انت کہ ”عمر سہریں اشکر بنت“ یا
”دریگ کے و پشت کچکیں چم انت، بلے آ کہ چہ تاثیرت و
(impressionism) زر مہشت و آشنا انت تہ اے میل آہانی اروہ و شادابی بکشیت

”تاثیرت نو ذہمی صدی و سہر ابوت تاثیرت و عکس کش چہ اسٹوڈیو و ڈن در
کپت و قدرت و پچیں آسمان و دیما اتک و اوشتات انت قدرت و ہر سہت و بدل
بو و کیس رنگ ایشاں گوں بے جیدگ و کینوس و سر و ایر کیتک۔ تاثیرت و مستریں لوٹ
ہمیش انت ہشتہ کار و عکس کش و جند و (شخصیت) در شانی گوں بہ بیت“ (۲) جدید شعری
تحریکات۔ پاکستانی ادب 1993۔ فاروق احمد

اے گپ هست کہ نو کتریں لہز انکی زر مہشتاں زکیں راست نیسی و رسا نک گوں نہ انت و

نہ ہمک وانوک ء دل ء اشانی ہمارسانک ء معنا ودی بیت کہ نیشہ کار ء درشانگ۔ بلکیں
 ایسٹرکشن ازم ء زیباہی اوں ہمیش انت کہ اے چہ ہزار راہ ء کشکاں جنزیت ء جاہے نہ
 جلیت۔ بلے ہما وانوک (کہ چہ اے اسکول ء چیریں رازاں آشنا انت) گوں ایشی ء ہر
 وھدنوکیں سفر کنت ء کترہ کترہ ایشی ء وشی ء وتی ارواہ ء تہا سر کنت مامرچی ایسٹرکشن ازم ء
 سرریلم ء تاثیرت ء یکیں چیز سر پد بنیں ہمیشکا ہمک مانکیشگیں سسا ساج ء یا وعلامتی
 کشیں یا تجریدی کہ اصل ء چونہ انت اے گپ ہست کہ اشانی وت ماوت ء سیادی یے
 ہست بلے اے سیادی ء تہا ہر کسی وتی جتاہیں رنگے۔ تجریدیت، سرریلم، تاثیرت
 یاداد ازم چہ عکس کشی ء تہا در کچنگ انت۔ سمبلزم یا چیدگ ء تہا وت ء درشان کنگ چہ ازل
 ء گوں آدمی زات ء بندوک انت بلے یک لہزگی زر میشتے ء بتار ء ”جین مورلیس ء
 (فرانسیسی ندکار) اول رند ء ایشی ء گالبد (اصطلاح) 18 ستمبر 1876 کار مرز کرنگ
 بلے چہ ایشی ء سرچارلیس بودلیئر ء لپہ کاری ء گوں سمبلزم ء رنگ سہرا بوت (۳) جدید
 شعری تحریکات پاکستانی ادب 1993۔ فاروق احمد

دنیا ء کجام زبان بہ بیت ہمک نوکیں میلے ء رابندات ء ایر جنگ بوتگ، دور مرو
 وتی عطا شاد ء بہ زور آرات لپہ ء درگت ء آئی ء بے معنائی ء لیبل جنگ بوت بلے مرچی
 ہے بے معناہیں لچھاں سرجمیں عہدے وتی نیمگ ء دلگوش کنگ۔ اگاں مرچی نوکتریں
 میلانی پد انیسٹگیں آزمانکاں پوچ ء پوتاری ء نام دیگ بیت تہ ایشی ء میار بار شرگدار
 انت۔ یاہما آزمانک نویس انت کہ اے درگت ء نہ جنزیت وتی لیکہاں نہ درشانیت اے
 نہ انت کہ وتی آزمانکانی بزانت ء بہ کیشینیت۔ اے آئی کار نہ انت اگاں کسے وتی
 آزمانکانی چیدگ ء یا آئی ء تہی تب ء را آشکار بہ کنت تہ آزمانکانی تہا چے پشت

کپیت؟ منی کشک ہمیش انت کہ چوشیں نوکیں میلانی پدانہشتہ بکن ات وتی وانوک ء
 اے درگت ء شیوار بکن ات کہ درانگازی ء انچیں اول راہ ء کشک هست کہ ”لٹ ء بدل
 ء جم ہم سرخی جنگ بنت یا میری ء قلات آپ ء سر ء اول بنگ بیت۔ ہشتہ کاروتی بے
 سائی ء بک وارت ء در کپیت پہ وت ”آس ء شیر کنی“ ء زیریت ء کاریت۔ مرچکیں
 آزمانک کہ اد ء اتلگ ء سر بوتگ اشی ء درانگازی ء مزنیں پندے بُر اتگ۔ زبان ء
 درانگازی ء زکیں تکیں کشک گوازیجگ لہز ء مارشت ء ہما سمرال سر بوتگ کہ چہرے ء
 تہا سر جمیں عہدے ء درشانیت کہ زکیں کہ ء ہشت دہ تا کدیم سیاہ کنگ ء پداول نہ
 زبان ء دیروی بکشاتگ نہ آدمی زات ء تہی دنیا بشتگ۔

انچو پند جنگ ء پد آزمانک ہما جاوراں سر بوتگ کہ ہلوہالورسانک بوت نہ
 کنت۔ ہے چپ ء چوٹی، کند ء بیٹ آئی ء جوانی انت ء ہمیش ء تہا گار بوہگ ء پد جاہے
 ء سر بوہگ شاہگانی یے کہ وتی تہا درشانگ ء مزنیں جوزے داریت۔

منی نزع آزمائک

آزمائک جی یے؟ چوں نشتہ بیت یا آئی ء چنچہ کارست بنت پہ آزمائک ء مرچی اے
پوچیں جست انت۔ مرچکیں آزمائک وابے ء دروشم ء انت ہے رنگ ء واب چہ درء
سکسر ء پاساں آزاں انت ہے رنگ ء مرچکیں آزمائک انت۔

اگاں تو بہ نندے اے بہ شوہازے کہ ایشی ء تھا کجام کلچر ء وشبومان چونیں
ندارگانی تھا سازگ بوئگ کارستانی زمین جی انت نہ آزمائک بے رنگ بیت ء
ترادست نہ دنت۔ مرچی پنچج ء هیال آسر بوئگ مرچی آزمائک کجاچہ اول جنزیت ء
بے چہ کھی آسر بیت۔

اے دگہ گپے کہ بلوچی دنیکہ چہے میلاں سر پد نہ انت آئی ء آزمائک
نویس یکمرے نندیت ہے جیزیت کہ قصہ ء چہ کجا بنا بہ کناں کجا آسر ہے گر ء چیل ء تھا
آوتی از می ہستی ء بادت ء بیرگ ء انچیں چیزے نیسیت کہ بیدے ”حالے“ ء دگہ
جا ہے گپت نہ کنت ء ایشی ء سوہویں وانوک زانت کہ حال ء آزمائک ء نیام ء
دروگ ء راست ء تپاوتے هست بلوچی آزمائک نویسانی تھا چیزے انچیں سرہست
کہ آہاں نوکیں تب ء میلانی پدا یک ء دو آزمائک نبشگ کہ چہ بلوچی ء بنداتی
آزمائکاں جتاںیں رہندے ء انت۔

اے گپ و لگوش کرزیت کہ نوکیں تب ء میلانی بزانت تکنیک نہ انت اگاں گپ
تکنیک ء بہ بیت تہ زکیں آزمائک ء تھا اول مونولاگ ء خیال ریچ ء برمشے درابیت بے
زکیں آزمائک نویس ء ہے وس کرنگ کہ وتی آزمائک ء تھا انچیں کہ یے بہ سازیت یا

ہا عکس ء بہ کشیت کہ چا گرد ء مجاں اندیم بیگ یا آئی ء وانگ ء پدوانوک سرکار ء وزیر ء
 گزیراں پٹ ء لعنت بہ کنت یا کیشیں اوگام (نعرہ) بہ جنت مرچی سرجمیں زند ء فلسفہ ء
 دگرنگے کچگ زندگیں زبانی تہا ہزار نیل ء آلاڑ اتلگ تب ء میلانی بچی ء درشان ء
 او ہزار کرامات پیش دارگ بوتگ ء مردچی نہ ایوکالہز چہ وتی زگریں بزانت ء دیمتر شگ
 بلکیں ساچشت (تخلیق) ہزار معنا ء تہا بہر ء بانگ بوتگ ء اکس بچارے تہ نیران اوں
 ہالہز انک بوتگ کہ وتی زگریں بزانت ء دیمتر شگ اکس نبشتہ کار نیسگ ء وہد ء وتی
 وانوک ء ہیال ء بہ زیریت ء دیمبا بہ جنزیت تہ آ چیز ء نبشتہ کت نہ کنت کہ آئی ء دل ء بیچ ء
 تاب ورگانت۔

ماچو کہ انچیں زبانی ء نبشتہ کنگا ایں کہ مرچکیں لہز انکی رودم ء شونز بٹکیں آ پے ء
 بزانت ء انت زاہرانت نوکیں چیزے ء نیسگ یکمے گران کپیت ہزار ایراد ء زاہ ورگ
 کپیت بلے چہ اے گپ ء دل کسان کنگی نہ انت ہر زبان ء سرائی روچاں اے سوپ
 کچگ بلے باید انت ایوک اے ہیال ء گوں نبشتہ کنگ مہ بیت کہ اے درشان رنگ پلانی
 ء دوست بیت یا پلاں پارٹی ء مردم چہ تونہ وش بنت بلکیں ہمانی ء بہ نویس کہ آئی ء ہمگر نچی
 گوں توچی انت؟ یا ہما درد گوں تو چو سیالی کنت؟ چو ہم نہ انت کہ سرجمیں آزمانک ندکار ء
 سرگوستہ بہ بیت جوانیں ساچشت سرائی قربانی ء لوٹیت داں تو نیسگ ء جیردگ ء دراجیں
 پندے ء نہ گوزے ساچشت ء درد ء نہ سچ ء نیرانیں چیزے نبشتہ کت نہ کنے۔

آزمانک ء تہا نوکیں کتہ کاری کنگ ء جتائیں گالوارے ء بن ہشت ء ایر کنگ
 عمر ء مز ء لوٹیت اے رنگیں کمنٹ بلوچی ء تہا باز کم گندگاکیت۔ مرچی ردانک ء جندوت
 نو ہیں بخت یے کہ ایشی ء دود ء رہبند چی انت؟ ایشی ء ہزہ اچ فارسی ء درکیت یا مرچکیں

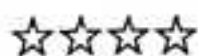
اردو ۽ رجا تک کر تگس رنگ انت کہ بوھیرس ولجہ اول ایشی نیسگ ۽ ایپے نہ زانت یا ہے
 رنگ بہ بیت کہ سید ۽ وتی ردا کی ساچھتانی تہا سازا تک کہ آئی ۽ تہا پہ وتی درشانی ۽ نوکیس لہز
 ۽ ٹرم اول اڑ تک۔ مرچی اے گپ ۽ کس ردکت نہ کنت کہ بلوچی ۽ نہ ایوکا چہ لچی بستار ۽
 اردو ۽ رنگ زرتگ بلکیس چہ ردا تک ۽ اول اثر مندانت۔

اے تجکیس گپے کہ پہ نیشہ کنگ ۽ وانگ ہو دری انت بلوچی ۽ تہا چو شیس لہز انک
 (لڑیچر) نیست کہ آ مرچکیس نیسوک ۽ تن ۽ بہ پروشیت یا آئی ۽ رہشونی ۽ بہ
 کنت۔ آچک ۽ اردو ۽ دست جنت ۽ وانیت چہ لیشی سہر انت کہ آچہ بازس چیزاں رنگ
 زیریت ۽ ہمے درامدس لہز انکی (لڑیچرانی) وانگ ۽ نیون انت کہ یک نیمگے ۽ نوکیس فکر ۽
 تکنیک نیسگ بوگ ۽ انت تہ دو می نیمگا بلوچی وتی زگرس دروشم ۽ روگ ۽ انت۔

داں ردا تک ۽ زبان ۽ جیرہ نہ کیشیت آئی ۽ رسم ۽ راجد پتر ۽ ساودی نہ بیت
 آزما تک ۽ تہا زبان ۽ نوکیس کتہ کاری کنگ یا جتا نس رنگے ۽ کشگ دائمی جست یے بیت
 ۽ پسوے نہ بیت۔

اے جنجال ایوک نہ پہ ردا تک ۽ انت بلکیس لچی بستار ۽ ہم ما انچو بیگو اہس کہ
 اگاں ماوتی نامانی نویسگ ۽ بے ہیال بہ کنس تہ زانگ نہ بیت کہ اے ساچشت ۽ ہدابند
 کئے انت؟

ماں آزما تک ۽ تہا نوکیس درشانی ۽ ودی کنگ ۽ زبان ۽ ڈبہ مستر انت ایوک
 تکنیک مزنیس چیزے نہ انت داں آئی ۽ تہا جوانس نکانے (موادے) نہ بیت ۽ پہ
 جوانس نکان ۽ نمیران کنگ ۽ زبان ۽ یکتائی ہو دری انت۔

آزما نك ۽ تہی جنز

”مکالمہ“ ۽ تاکہ ۽ ضمیر بدایونی آزما نك ۽ بابت ۽ تران کنان ۽ ارنسٹ
 ھمنکو ۽ آزما نك ۽ یمگ ۽ سرکشیت کہ ھمنکو ۽ مرگ ۽ چیزے سال رندا ماں امریکہ ۽
 آئی آزما نك ”پشی ۽ سور“ ۽ درگت ۽ حمیت۔ آئی ۽ چرے آزما نك ۽ امریکن زند ۽ جنسی
 زند ۽ زوال ۽ چاگردی جیردھانی سر ۽ مزنیں جتے ودی بیت۔ اے یک تھکیں ریل
 آزما نك ایشی ۽ تہا چوشیں چپ ۽ چوٹی نیست کہ وانوک دگہ نیمگے سر بہ کشیت نوک سیر کر
 تگیں اے جن ۽ مرد ۽ ھوٹلے ۽ داشنگ۔ ھم ھوٹل ۽ جنین پشی یے گندیت کہ سک دوست
 ۽ بیت پشی ۽ گرگ لوٹیت بلے آدگہ نیمگے تچیت اے وھدی کا ونتر ۽ تھکیں مرداوں آئی ۽
 چارگ ۽ انت ۽ ھوٹل ۽ جنینیں پراوں۔

جنینیں کارست بیرہ کنت ۽ وتی ھوٹل ۽ کوٹی ۽ پتریت کہ اود ۽ آئی ۽ لوگواہ ۽
 کتابے گون انت ۽ وانگ ۽ انت جنین آئی ۽ دیماوتی ملگوراں سرینیت ۽ درائینیت کہ من
 وتی ایرا شائیل ۽ بدل کنان مردین ھمے گوشت کہ تو انچوشرے بلے جنین نہ منیت۔ مردین
 ۽ کیشریں دلگوش کتاب ۽ نیمگ ۽ انت، وتی جنین ۽ اوں کتابے زیرگ ۽ وانگ ۽ گوشت
 بلے آھمے گوشت کہ من ۽ پشی یے لوٹیت ھمارنگیں پشی ۽ گپ ۽ انت کہ ڈن ۽ دیستگ ات
 ۽ ھمے گپ ۽ بیت کہ جنین آد میں پرا دروازگ ۽ چچ کنت ۽ تہا پتریت آئی ۽ پشی یے گون
 جنین کارست ۽ دست ۽ دنت ۽ کشیت کہ کا ونتر ۽ تھکیں واجہ ۽ دانگ۔ اے آزما نك

بکندے باز عدل و چو شمس بستاری سسا ساچے مہ بیت بلے اشیء کتہ و پشیء نوک سیر
 کر تگیں کارستاں شاہگان کر تگ۔ چرے آزمانک و امریکن زند و چاگردی و جنسی پرورد و
 گندگ مرچیکیں نگد و اوں کمال انت و دو می ہما آزمانک نویس و کہ وتی کارستاں انچیں
 رنگے و دیما جنزینت کہ چہ وتی اصلیں جاہ و کنزنت۔ آزمانک اگاں ایوک ریل بہ بیت
 و آئی و تہا ہیال و مزنی مہ بیت تہ نہ از م یے بیت نہ وتی وانوک و جیرگ و پر مائیت۔
 کافکا و اوں آزمانک زاہر و تچکیں سسا ساچ انت بلے آہانی اندر و کارستانی
 بدل بوہگ و دگر رنگ و شکلے و گرگ چہ راستی و دور گوزنت۔

آئی و ”کایا کپ“ و یلز مین و کارست کہ کا کروچے بیت و پوتیگاں ہزا بے
 بیت آخر دراہ و دار کعت کہ کدی مریت۔ اے اوں گواچن رنگ و بیانیہ یے بلے تہی
 چست و ایراں سر ریلزم و چہ راستی و دوریں کہ یے۔ بلوچی آزمانک و کہ ماچاریں تہ
 نعمت اللہ گچی و ”کور و پتار“ صبا و ”ہشکیں تا کانی زیمیر“ دیمروی کر تگیں رنگے و سہرا بنت
 جیرگ و اے تکنیک پشت و سپر و گوں مائیت۔

بلوچی آزمانک و رومانی و ریل تب و کہ گندی تہ ریل تچکیں حوالکاری یے، نہ
 گپت و گالانی تہا جوانی یے ہست نہ کہ و کارستانی تہا جنزے، ایوک و چہ کلمکار و نیمگ و
 درشان بو تگیں حالے کہ آئی و تہا از می شاہگانی نیست۔ پکر کنگ و ہج چو شمس درے سچ نہ
 بیت چو کہ چہ اید کہ کہہاں بیت۔

بلوچی آزمانک و دیمروی و چیزے انچیں کلمکار دیماتا کہ آہاں نوکیں
 بنک و فارم آ ورتنت چہ کوہنیں آزمانک نویساں یکے منیر احمد بادی بنتی انت کہ آئی و کہ
 واب و ریل و نیامگ و ساچک بنت کیشتریں کارست بدل بوہگ و جھد و کعت و

آہاں ہر رنگ و ندرگ جیزگ و پرمائیت آئی و بازیں کہہ چہ حال و جنزنت یا گوست و
 سر بنت یا باندات و جیزنت و اے درگت و آہانی سر و کلم کار و ہج رنگیں پابندی نیست
 ”سرکاری ملازم و واب“ و ہیال و ریچ و بکند چندیں ساعتیں چچو دمان و گوزیت و سپر
 کنت پخت براں بدن و ارواہ و ازیت و سکیت۔ بلوچی و زکیں آزمائک و تہا نوکیں
 بتکپ و فارم ایوک ہمیشی و گور و گندگ بنت انسان و تہی جیزہ و نفسیاتی مانکیشگی چہ ریشی و
 پیسر کسی گور و گندگ نہ بنت بلکیں ہمے بگوش کہ آزمائک و چہ تکلیں حوالکاری و کشیت و ازم
 و درجگ و سرکنت چو کہ آئی و آزمائک ”ہزاریں پاسانی شپے“ و احمد و آئی و جنینیں
 کارست و بکند۔

”بس باندامن رواں“۔

گل و دیم و رنگ گشت آئی و دیم و زردی پد رنگ و ات کہ ایشی و ازیت ناکہ و
 شکار چہ آئی در روگ انت کہ نوں اے دراہیں ازیت کہ ساری و آپہ وتی مرد و رسگ و ات
 نوں آوتی ذات و سر و آہگ و ات بلکنا ہمے ناگتیں یکتائی و مارگ آرا بوہگ و ات کہ
 آوتارا یکدم غیر محفوظ ایوک و بدل ہیال کرت۔ آلوت کہ تاں مرک آوتی مرد و ازیت بہ
 دنت تاکہ آرا آرام و مرکے ہم نصیب مہ بیت“ اے رنگیں نفسیاتی کارست بلوچی و تہا پیسرا
 من نہ دستگ اے نوکیں آزمائک کہ نام اش دیگ بیت کہ انسان و تہی پرشت و پرش و
 زوال و دیم و بیاریت آمارا منیر و آزمائکانی تہا گندگ بیت احمد کہ ”ہزار پاسانی شپے“ و کار
 انت ایوک بوہگ لوٹیت وتی بدلی و دریں جاھے کنت آیک اسکول ماسڑے و ہدے وتی
 نوکیں جاہ و نوکیں اسکول و سر بیت کہ چہ آئی و جنین و حد و سمسراں سک و ورائنت و تارا کیں
 ایمن زانت بلے یکتا ہی و درد آئی و کجینیت و میاریگ کنت آئی و داں چار شپے و و پتکیں

واب غمے ہیال بیت کہ کسے درغ جنگ غانت۔

”من باید انت کہ بزائیں منی یکتا یانی حد کجا انت غاگاں ایشرء بزائیں تہ بلکنا
من ایشراہم بزائیں کہ دروازگ ء کسے نکیت اے ہر دو چہ وت جمانہ انت بلکن ء اے منی
احساس جرم انت کہ من ء ترسینگ غانت کہ من ء احساس بوہگ غانت کہ کسے دروازگ
ء ٹلگت غانت“

آئی ء چہ وتی ترس ء غمے ہیال بیت کہ من گل (لوگبا تک) ء وشی نہ داتگ ء آئی ء دل ء
غمے مارگ سرکشیت کہ ”اے ترس ء احساس چہ تی احساس جرم ء پیدا ک بیت“
گوستگیں شپاں کہ درغ ٹلگت ء توار بیت تہ پادکیت غ درغ چچ کنت تہ کس ء نہ
گندیت۔ چارمی شپ ء درغ چچ کنت ء وپسیت یکے تہا پتریت کہ گل بیت آئی ء دیماتوی
بے مہریاں منیت آئی ء وتی دل ء تہا جاہ کنگ ء کشیت۔ رنگ رنگ ء آخر آئی ء ما بیت
کہ گل چوٹے ء آئی ء دیماتوشتا تک ء دوتے جوڑ بیان غ زیاں بو آن انت۔ آخر آئی ء
واب ہر شیت نہ گل ہست نہ دروازگ ء سرغ ٹک ٹک یے ات غ دنیا وتی یکتا ہی ء احساس
ء دیگ ء ات۔“

نو کتریں آزما تک ء سپر ء بازیں نامے ہست بے چریشاں ایوک حنیف شریف
ہمانام انت کہ آئی ء کیشتریں آزمانکانی تہا چہر غ شینی رنگ گندگ بیت۔
چہ ”گواتانی دست ء کا گدے“ ”من ء تو آ“ ء اشائل ء آئی ء انچوگمان بیت کہ کسے چار
راہے ء سرغ اوشتا تک غ رہنگ ء انت۔ آئی ء وتی نزیک ء گور ء ہیج سامنیت یا آئی ء
”شہر ء سرغ بایس کپور“ ء تمیشلی کہ ”آ دراہ وش بال اتنت غ مزین شہر ء راہ ء ہم بلد اتنت
اے چہ دراہیناں کسترات غ مزین شہر ء راہ ء ہم سر پد نہ ات۔ پمیشکا آچہ دراہیں

کپودراں کسر بوتگ ات یک کپ غ تہنا پشت کچگ "اے کسہ ء ایچکی غ اشارگ ء تہا
 درشانی آزماک ء بازیں معنا حانی تہا بہرکت غ زبان "پراحتیں آسمان ء دلبد ء
 آلوارگ ات آئی ء راسک نیم آھکات حیران ات چون بہ کنت "یا اے بہر ء بکند "آئی
 ء وتی اروح قیدکت دل وپ ء آؤرت جم بخت انت غ پداشہر ء سر ء بالیں کپودرانی رم ء
 تہا حوار بوھگ ء حاترا بالے کت آئی ء راشہر ء رنگی ات رم ء حوار بوھگی ات مات
 شوہازگی ات "داں جست بہ کنت کہ" منی مہر ء تہی جم پرچی یک انت "من کہ نوکیں
 آزماک کشاں تہ معنا اے نہ انت کہ من آزماک نیساں زمانگانی پدا بہرکنگ ء یاں
 بلکیں حما تہانی گپ ء یاں کہ زمانگ ء وتی بچی ء آؤرتگ انت۔ ازم ء کالب ء آحانی
 تچکیں رنگ گون نہ کچگ۔ ازم رنیل درشانے نہ انت بلکیں رنیل ء پروھگ ء دگرنگے
 ء سازگ انت غ آئی ء تہا ازم کار ء وتی حستی اوں گون بہ بیت۔ بلکیں زند دگر چیزے ء ازم
 دگر چیزے "ازم وتی دنیا ء وت سازیت" مئے زند ء "رژناھی اوں حست دریا اوں
 حست بلے وحدے رژناھی ء دریا کشیں تہ اے ایوک ازم کار ء تہا گندگ بیت" ہمنچو
 انسانی زندمانکیشیت ہمنچو ازم چیر ء اندیم بیت باندانت آزماک ہمے رنگ ء سازگ بہ
 بیت کہ آئی ء بنکپ ء فارم ء ہمراھی ء آئی ء کارستانی جنز اوں مارا ہزار نیمگ ء بہر بہ
 کنت۔ اگاں چہ آزماک زند ء کم سہرائیں بہرے ء نہیست بلے ہمے کم سہرائیں صورت ء
 پرورد ء وحد ء جاہ نہ جنزنت، جیردگ ء درے چچ نہ کنت تہ حوالکاری یے بیت۔

آزما نك زيك ء عمر چيگ

مروچاں رواير مندى دمگاں آزما نك ء پد نوڪى ء (پوسٽ ماڏرن ازم) بزازت ء چار انت
 آهاني گوشگ بميش انت كه نوڪى ء عهد ء نوقا جيگ. آنى ء لوٺ ء تباں مارا مدام يك رنگيس
 چيز بکشا تگ، هما ايو کيس مردم هما بجا تا بهيريس کس، يم ء حج نيسٽ بنى آدم ء درانگا زگ ء
 نون بايد انت چه ليکه ء ء کارگرگ مه بيت بده همارنگ ء انسان انت كه روزگار کنت،
 بشک کنت، مهر ء کينگ داريت وتى ابرمى تب ء گون آنى ء همارنگ ء درشا تگ ء ديم ء
 آرگ به بيت، آنى ء بزدلى ء لگورى ء سارتر ء فرانيڏ ء ليکباني پد ء چارگ مه بيت، بلکيس
 آنى ء رنگ ء زات، آنى ء نڪ ء كهول، آنى ء عهد ء مردم گرى ء حساب ء چارگ ء در جنگ
 به بيت آنى ء ايوکى ء ابروڏي ء بے مانانى ء رنگ ء رنگن مُشگ مه بيت، اسل ء پد نوڪى
 انسان ء آنى ء زات ء بدل ء آنى ء سرجهيس کارما تن ء زند ء ديم ء كاريت، آهاني تزه ء ما
 نون ازم ء سستا ماچ چه ليکه ء بندگى ء چه آزات کرنگ هندوستان ء گوپي چند نارنگ ء آنى
 ء نولي ء بنهته کاراں اے رده مز نيس نيا دے، اول کرنگ.. نوکين آزما نك نويس ء لپه
 کاراں هے گوشگ كه مے سيالى گون نوڪى ء نه. انت ما پد نوڪى ء مردم ايس. اگاں راستى ء
 بزان ء هے پد نوڪى وت نوڪى ء نوکيس رنگ انت كه يك برے پدا شاهگانيس بيانيه ء
 نيمگ ء جنزاتگ باندا پد هے پد نوڪى ليکه ء بيت ء ديم ء کيت. هے رنگ ء نوڪى ء
 باز کس يك جنزے سر پد بيت بکندے اردو ء عند کاراں په اے جنزے به بيت آ اے رنگ
 ء كه ديمروى پسنديس جنز ء نه منخ ء يا گى تبي ء چه ”حلقه ارباب زوق“ ء پتر سچ بوت اشاں
 نه ايوک ديمروى پسنديس جنز ء بازيس ره بندے يلد کرت بلکيس راستى ء راجه تها شوها زگ ء

جہد کرتی نوکیں لپہ کاری و آزمانک نویسی و نوکیں سپر بنا کرتے بے ہر دیں دو جھانی جنگاں
 انسانانی سنگ و یلمین چکپو دس کرت انت آچہ عقلیت پرستی و ہب زانش و چہ شزار بوت
 انت گذارو مانیت و ہمگ و سرگیت انت ہے جنزات کہ اشانی ہر ہشتہ کار چو گنوگ و
 دیوانگے و ات ہر کس و عوت و یکتا و بے مثال لیک ات نہ چا گردمان آدرت نہ نیکراہ و
 راجداری، ہمیشہ کا فرانیسی لپہ کار چا گرد و آئی و چست و ایراں چہ یاگی بوت انت آھاں
 افلاطون و اے گپ و پتہ اے رنگ و ادات کہ اگاں تو ماراوتی راجداری و شرپ دات نہ
 کنے گذاما پرچی ہے زند و چست و ایرانی تہ و تی سنا ساچی بودشتاں زیان بہ کنیں،
 مارا پرچی گوں مھلوک و چا گرد و سیادی بہ بیت، مارا ایوک و تی گم و کپتگ ما ایوک ہمیشی و
 گپ و کنیں ہے رومانیت و نہ منی و علامت نیسی و رند و اے دگہ عسکری جُنزاں
 سرکشت۔ اشانی تب و آتری رومانیت یا علامت نیسی یا اندگہ جنز، اے در اھیناں انسان و
 را اے پگر و پر مات کہ تی اصل تی تہ و انت راستی اش نہ انت کہ اش نے گوشتت بلکیں
 ہمیش انت کہ توئے زان وے۔ اگاں بز ان وے کوھنیں و اکیات و سر اولی دکت اوں نظھے
 و جت کہ راستی و گواچن شاہگان انت آھانی جیروگ و زانگ اوں مزن انت اشی و
 بز انت ایش بوت کہ کسے و بابت و اے حکم دیگ کہ آسرجم و شرانت یا سرجم و ہراب انت
 ”اگاں انچوش انت گذابلیکس ندکار و اے حک بہ بیت کہ آوتی کارست و ہے رنگ و دیم
 و بیاریت کہ و انوک آئی و سرجم و شر یا سرجم و ہراب بگوشتت۔ اصل و انوک و ہب زانش
 و تب زانش گوں و تھوار کرت انت چریشی نہ ایوک و اکیات و کارست سازی و تب بدل
 بوت بلکیں زوراک و بدیں مردے و چہ اوں مانیکی و اوست بست دیمری جنز و ہشتہ
 کاراں ہر و حد زور و ہمنچو لاچار کت و پیش داشت گوشتے آبا کسے یا واجہ کارے و ہمنچو

زورمند ء نہ وشمیں انسانے ء رنگ ء دراکت کہ گوشے اشے ء چہ دگہ بدیں مردم
 نیست۔ ہمیشکا بلوچی آزمانک ء تہ ء کارست کدی بدل نہ بنت ہما یکیں تب ء گوں نبشتہ
 کار ء کہ گوں انت جنزینت نے ہما رنگ ء آسرنے کنت بلے روایر نندی ء نوکیں
 اردو آزمانک، یافارسی ء آزمانکاں بکند اود ء کارست چوں وتی جون ء بدل کشت کافکاء
 ”کایا کلب“ ء بکند یا صادق ہدایت ء فرانسیسی جیلی ء بچار کہ ہا کروپے وتی زندانی ء بزرگی
 ء جنجالاں پداوانگ ء تاہیر گرگ لوٹیت، اگاں چہ آجیل ء بوتگ، بزرگ بوتگ بلے ہے کہ
 گندیت کہ واجہ ء ٹیبل ء سرفرانسیسی جیلیانی سراکتا بے رجا تک بوتگ ء ایر انت گڈا واجہ کار
 ء چہ لوٹیت ء آجست اش کنت کہ اشے ء گوں تراچہ کارے کچگ گڈا آوتی جیل ء
 روچانی گیاں اجنت ء ہے گوش ایت کہ آمنی زند ء دشریں روچ بوتگ انت ہے رنگ ء
 منیر احمد بادینی ء ”سہزار پاسانی شے“ ء احمد انت کہ ماسٹرے وھدے آئی ء سورنگ ء پد
 ہے ہیال گور جنت کہ منی جہنائی زیان بوھگ ء انت، اڈ ء تو نوکی ء نمونگ ء گندے
 ”اند کہ مردم پمارا دوزک انت“ ہمیشکا ماسٹر احمد وتی پرواہ ء زبانی ء نیلیت ء وت ء دوریں
 کوچگے ء ٹرانسفر کنت اے تنہائی ء پلاٹ ہمیش انت کہ آئی ء جنین گوں آئی ء باز نہ کرتگیں
 کنت بلے ہے کہ دوریں کوچگ ء سر بیت گڈا اچھو آزات وت ء ہیال کنت ”نوں
 آپمیشکا دور بیت کہ بزانت آئی ء یکتا ہی آئی ء چہ دنت اگاں دگہ چہ چیزے منادنت
 بلے انکس و منادات کنت کہ وھدے شپ ء استار جز شکنت تہ من گشت کنیں کہ او منی دل
 اودا بچار کہ اے دنیا چٹکس پراہ انت یا حمیریں روچانی ساہگ ء تہا وھدے من گواتانی
 لوڑاں گندیں تہ گشت کنیں کہ اے لوڑ ء گواتاں کہ من گندگا اوں اے ارمان کہ منی دل ء
 چست بو ان انت تہ اے دراہیں چیزانی حسن ء زبیاہمی چہ منی وجہ ء انت کہ من مہاں تہ ہر

چیز بے رنگ و بے تام“ بلے ہے ایوکی رند و پھ آئی و تر سے بیت بلیکس آ اندر و پداوتی جنین و نہ گنگینانی لوٹوک بیت۔ مے زیکیں آزمانک و سپر و منیر بادی نی ایوکیں مردم انت آھی و کارست و کتہ گوں ما پشت کپنت اے رنگ و باتنی درشانی و بلوچی و تہ و آئی و گندے گڈا گشت کنیں کہ نوکیں بلوچی آزمانک چہ ہائی و بنا بیت نعمت اللہ گچی و ایوک“ کور و تپار“ و رنداگاں ماکتے و نوکیں آزمانک و بنگی کار گوشیں گڈا آ منیر احمد بادی نی انت۔ اگاں چہ منیر احمد بادی نی گناہ و ثواب، ایوکی و بے مانائی و جستاں چہ ہب زانش و زیریت و کاریت۔ بلے آئی و بیانیہ و شری ہمیش انت کہ اے رنگیں پگراں چہ وتی نیمگ و نیاریت و نہ جنت بلیکس آئی و کارست و ت انچیں جاہاں سر بنت و موت جیرنت، ہیراے گپ رنداوں بنت یکمرے بیابلوچی و بنداتی آزمانک و لیے کنیں بلوچی و آزمانک و نگد و رد و چار و پنج ہشتا تک و چہ گیش نیسگ نہ بوتگ۔ عبد اللہ جان جمال دینی ”گنوک“ و بلوچی و اولی و شترتیں آزمانک گوش ایت بلے طاہر محمد خان و بلوچی آزمانک چوار دو و آزمانکی راجد پتر و آئی و بندات اشکی آزمانک و چہ کرتگ دومی دور آئی و تز و چاگردی آزمانکانیگ انت۔ بلے بیا کہ منی دیم و نہ پنجاہ و یک و ”بے وفا“ ہست نہ پنجاہ و دو و ”دل سنگ و کباب انت“ البت ہے حکیم بلوچ و گچین آزمانک و ننگ ہے رد و کے گپ بیت کنت داں او مان و زمانگ و آزمانک دیم و نیانت ماوتی آزمانک و تچکیں ماہ و سالان کیشینت نہ کنیں، ہے زمانگ و آزمانک و ما بیانیہ گوشیں بیانیہ ہما شین انت کہ ایسی و تہ و کارست و واکیات سپر کن انت ندرگ و لینڈ اسکپ اوں ہے دریگ و چہ درابنت۔ ہر ہما ہشتا تک بیانیہ انت کہ چریشی کارست و واکیہ گون بہ بیت واکیہ، و بیلے، سرگوتے، جنزگے، کارست و چہ ما انسان یاد کہ انچیں ہستی یے کہ مرت و مارگے و واہند بہ

بیت یا گوں آئی ء ما انسان ء سیالی چست ء ایرے بہ بیت بزاں گوں آئی ء مارا گوارنی
 کینگ ء کنت، مھر ء قہر بہ بیت اے رد ء جناور پل، کوہ ء سنگ۔ بان ء اندگ چیز کارست
 بیت کن انت۔ بیانہ ء لہز پہ کتہ ء کار مرد بیت بلے ساختیاتی تھورنی ء حساب ء اے لہز پہ
 سائنس، ہزارش، تب زانش ء اندگ متاں پہ اول کار مرد بیت۔ بیانہ ء اولی لوٹ ہمیش
 زنت کہ آئی ء تہ ء جنزگ بہ بیت بلے، اے جنزگ ء بیانہ چوروتاک ء حال ء مدہ بیت ہا
 آسر کہ وانوک ء در گنجگی انت۔ نشتہ کار ء کشگی نہ انت، روتاک ء حال، ہیال ء در شانی
 انت۔ روتاک ء حال اول اجلہ کن انت بلے آواکیہ آزما تک اے ہا ترانہ بنت کہ آئی ہ
 آسر پیش ء کشگ بوتگ، کتہ واکیہ یا واکیا تانی رد ء بند انت کہ اشی ء گوشگ ء دم ء آرگ
 ء بیانہ گوشت۔ واکیہ ء گوشگ ء بازس وڑ ء تر ر بنت اگاں واکیہ ء علت و معلول ء رنگ ء
 پیش کنگ بہ بیت گڈاپلاٹ ء رنگ ء گپت۔

بادشاہ مرت ء آئی ء رند بانک اول مرت، اے کتہ انت بادشاہ مرت ء آئی ہ
 جتاہی ء گم ء چہ بانک مرت، اے پلاٹ بوت، پلاٹ ء درستاں چہ شری ہمیش، انت کہ
 آسر ء وانوک ء ہے گمان بہ بیت کہ انچو بوہگ لوٹ اتگ ات بلے آسر ء چہ پیر آئی ہ
 زین ء داں دُور ء اول اے نہ ات کہ چو بیت ”زندات پہ ہزار جنجال“ ء تہ ء پلاٹ ہ
 ہے شری نعمت اللہ ء دم ء آورنگ بلے مے بیانہ آزما تک نویسانی نزوری یے ہمیش انت
 کہ آوت آزما نکارے ء بستار ء تہ دور کنت ء وتی ہا لیکہ آئی ء آزما تک نیسگ ء پرماتگ
 یے وتی گپت ء الم ء جنت چریشی ما وانوک ء ہک ء جنین، بلکیس ہما شوہاز کہ وانوک ء دل ء
 انت زیت حال کنت۔

”زندات پہ ہزار جنجال“ ء تہ ء آئی ء فارست دل مراد کہ نوں سیراش کرنگ ء دشمال انت،

کتہ دیمؑ روانِ انتِ صحبؑ آواز دارانی گساں روتؑ روپیت پدا بیرھ کنتؑ لوگؑ کیت۔ چکاں گوں دگوش بیت، کتہ کارستؑ واکیا تاں گوں روانِ انتِ بلے نعمت اللہ گچکی وتی گپؑ جنتِ ”عزاب کہ کیت گڈا ہر ڈولؑ کیت اے رِد نہ آئیؑ آ زمانکؑ زیبا کنت نہ واکیہؑ دیمؑ بارتِ بلکیں ہے ردکشگ بوتیں گڈا آئیؑ آ زمانک زیبا بوتگ ات۔ دومی آئیؑ آ زمانکانی نزوری ہمیشِ انتِ کہ آوتی کارستانی گموارِ انتِ ہر دیں آگر یونتِ آ زمانک نو یس اوں گریت، ہر دیں آوش بنتِ اے اوں بیتِ بلے چو کہ مئے زیکیں آ زمانک نویساں وتی لیکہؑ دیمؑ آرگؑ پے اے رنگیں تہرےؑ چہ کارگچنگ پمشکا شو کت صدیقیؑ صبا دشتیاریؑ گوشگ کہ اے آ زمانکؑ وودھِ انتِ چریشی جوانتریں دگہ تہرے نیست کہ تو وتی چاگردؑ جیڑھؑ جنجالاں درانگا زبکن ئے۔ بیا نعمت اللہؑ ہے ”زندات ہزار جنجال“ؑ پلاٹؑ شریؑ گندیں ہے دلراد کہ واز دارانی گساں روپیتؑ کار کنت یک روچے نادراہ بیتِ آئیؑ نادراہ جاہؑ برگ بیت اودؑ آئیؑ ماتؑ جنین اوں گون انت، نوں دلراہ ساہ کندنؑ ساعتؑ انت کہ واز دار آئیؑ جنینؑ منت کنتؑ پے نانؑ ورگؑ بارتِ اودؑ آئیؑ مرد بیران بیتِ آئیؑ مات زارہؑ پریات کنت من چوں لوگؑ بریں نشارؑ چویلہ بدئیں کہ لاش اوں ایرات کہ ایر کنگی چیزے نہ ات ہر کس وتی جاہؑ ہشکؑ حیران ات کہ بہ ننداں یا بہرئیں ہے گڈؑ منجؑ تہؑ نشارہاک شانی کنانؑ اتک اودؑ چہ پلاٹؑ وانوک ہے جیڑیت کہ واز دارؑ زاناں جنین دست جت یا آ بے تنگ کرت اے رنگیں حج چیز ہمیشکا درانہ بیت کہ کہہؑ بنداتؑ نیامؑ کدی واز دارؑ اے رنگیں دروشمؑ داب پیش دارگ نہ بوتگ کہ وانوک بزانت چے بوتگ۔ ہے آئیؑ آ زمانکؑ پلاٹؑ شری یے کہ بلوچیؑ تہؑ باز کم درابیت ہے رنگیں پلاٹے نسیم دشتیؑ ”بیر“ تہؑ کارگچنگ

وہدے پیرداد ءوتی جنین ءمرگ ءپد شہناز گپت آئی ءبازستا کرت ئے بلے اے اول
مرت آہر آئی ءبر ات ءچک ءآدگہ جنکے ءگوں سیر دات داں نا کو ءدل ءشہناز برو ت
ہے بے تاہیری ءشہناز ءیات کنگ اے آزما نک ءپلاٹ انت بلے سیر ءپداے جنک
آئی ءدوست نہ کنت و ہدے آ بدن ءوتی کارے ءدرج ءروت تہ ایشی ءجنینی ہب ء
چاڑجہ جن انت اے شپ ءچہ بان ءدر کپیت ءہلت ءدل ءتر کو دنت آہر شپا نک ء
گندیت کہ و اب انت آپہ گیگے شپا نک ءتحت ءنیمگ ءروان ات ءہے و ہدی ہلک ء
مہری ءثلوقانی آواز دی آہگ ءات۔ میر پیر دادوتی ورناتہیں جن ءکل ءپیدا ک ات اد ء
اول وانوک اجکہ بیت کہ آچھو چوتی لوگ ءدیر ات ءاے چھو شپا نک ءنزیک ءرستگ
ات یا بکند ئے آئی ءواہگ اشکند بوت اے آزما نک ءتھیم ہمیش انت کہ ورناتہیں ورناء
جڑویت ورناتہیں پیرین ءگڈیت دومی ہے کہ جنس زات ءجماعت نہ چاریت اے
و ہدی آئی ءنر ءگلا میں شپا نکے اول آئی ءزریات ءمردم بیت۔ زیکیں بیانہ آزما نک ء
من و ہدے نام ءگراں گڈا چریشی منی گوشگ ایش نہ انت کہ نوکیں آزما نک ءندر ء
بیانہ ءلوٹ گون نہ بنت اگاں پلاٹ ارسطو ءہساب ء(بندت، نیام، آہر) نہ بیت
کارست و بیت اگاں کارست بیت گڈا ہور انت کہ واکہ اول بہ بیت آزما نک ہشکلیں
ھیال ءدرشان نہ انت آئی ءندر ءواکیہ ءبوہگ ہو دری انت آزما نک انچیں گپتے کہ
چریشی مارا شوہازے بہ بیت مادر چکے ءکوہے ءاول وتی کارست کرت کنیں بلے چریشی
مارا ہے بو ءباس برسیت کہ مانسانی پستاں گوں نزیکیں یا آہانی چست ءایر مے اندر ء
سُر پرے بیارنت چریشی ماے بگوشیں کہ اے شرانت یا ہراب انت۔ اے رد ءناگمان ء
”تک“ ءبکند کہ آئی ءجہزگ ءمارشت، گمواری ءدر دواری دراہ انسانی پستاں گوں

زیک انت بلے باز برء واکیه ء چہ گیش کارست ء جندوتی کارء شرتر کنت آئی ء گوں مئے
سیالی گیشتر بیت، پلاٹ ء بندات ء آسر ء نیام ء اے هیال ہنری جیمس ء ای ایم فاسٹر ء رد
کریگ ہنری جیمس ء گوٹگ انت کہ پلاٹ چی یے، آ ایوک کارستانی وت ماوتی چست ء
ایرانت منگ ء نہ منگ انت۔ ء کارست چی یے، ایوک واکیا تانی منت ء آہانی درشان
بیت بلکیں اشاں واکیات ء پلاٹ ء بدل ء کارست ء گیشتر ارزشت داتگ۔ نوکیں
آ زمانکانی اندر ء ہے کارست ء وت ء گوں جیردگ، مرگ ء زند، اگاں چہ پلاٹ ء آزات
انت بلے وانوک ء گوں اشی ء دوستی ہمیشکا انت کہ ادء مردے، انسانے، مرگ ء انت
اے چہ واکیه ء گیشتر اسر کنت۔ یک کوھے ء سچگ ء ترگگ انچو مارا سر مند نہ کنت بلے موٹر
ء چہ کسے ء کپگ ء ٹپی بوھگ گیشتر اسر کنت ء پدا آھی ء گوں مارا سیادی یے بہ بیت اے
اسر چہ ء گیشتر بیت چو کہ من گوٹگ ء اتاں کہ آزما نک کوھن بیت یا نوک آئی ء اندر ء
بیانیہ ء یک نہ یک لوٹ ءے لم درابیت، آزما نک اگاں ایوک ہیالے بہ بیت گڈا آئی ء
اندر ء نہ جنزی ء چہ نہ واکیه ءے درابیت نہ کہہ دیم ء روت ہما چہ مازانت کنیں کہ
آزما نک نویس ء انشائیہ یے ہیشگ۔ البت نوکیں آزما نک نویس تہی پلاٹ ء کار مرد کنت
اگاں آردے ء دیمپان انت اشی ء وانوک ء سر کنگ لوٹیت تہ ادء شوہاز ء
اجکی (تجسس) کار نہ کنت ادء وانوک ء پہ پدا چے بوت یا اشی ء پدا چے بیت پوچیں گپ
انت پرچا کہ پدا چے بوت ہما آزما نکانی اندر ء کارنت کہ چہ آھاں آزما نک نویس
چیزے ء ردنگ لوٹیت یا منینگ لوٹیت۔ اے لوٹ تمثیل، فیبل یا داستان ء کہہانی اندر ء
گیشتر گون کپنت۔ ہمشکا مئے زیکیں بیانیہ یک لیکہ ءے ء سر کنگ ء جہد ء وتی کہہانی اندر
ء پہ وانوکاں ہے چیزاں پیداگ کشت ولجہ غنی پرواز ء گورا ہے رنگیں لوٹ زیات درابنت

پر پنا کہ آہر و ہدف فلشن ء کمک ء چیزے کشگ لوہیت۔ زیکیں بیانہ ء نہ مارا شریں کارست
 دانگ نہ مزینں بنگپ ء کتہ نئے البت ما اے گوشیں انچکیں کسانى امرے ء بیانہ ء ردء
 چیزیں شریں آزمانک نبشنگ کنگ بوتگ بلے یک نزوری یے کہ منے زیکیں مردماں ہر کجا
 چیزے نہ چیزے کشگ لوٹ اتگ ء بیانہ ء اندر ء اگاں کارست وت گپ ء انت گڈا
 آتری چے اون بگوہیت اگاں چریشی آئی ء پلاٹ، کارست ساری، یادا کیہ ء جنزے بہ
 ریت یا چریشی آئی ء آزمانک مانائے بہ گپت اپنے نہ انت بلے بیان کنگ ء و ہدف
 آزمانک نویس وت گون نہ انت پشت ء اوشتائنگ گڈا آئی ء تہ ء دور کنگ ء جازت
 نیست چریشی آئی ء لوٹ ء لیکہ آئی ء بیانہ ء نزور تریقت بلنیں شیر محمد مری ”جڈو“ ء
 کارست ء پھک ء دیمری جنزے لیکہ ء بکشائیت ء ایم ء بارت اگاں چہ آئی ء اے آزمانک
 ”گنوگ“ ء چہ جو انتر انت یکے ء ہمیشہ کا کہ اشى ء تہ ء آوتی نیگ ء (شیر محمد مری) حج گپت
 نہ کنت ہے کوہ پروش یا کوہی کہ آزانی ء ہاتر! سپاہیگ بوتگ ء لنگ بوتگ وتی کوہنیں سگتے
 ء کمک ء یکمہرے پداراجی کارانی تہ ء بہر زوریت ء زندگی بوہگ ء جہد ء کنت بلے
 ”گنوگ“ وتی بنگپ ء حساب ء انچکیں مزینں آزمانکے نہ انت پرچا کہ پاکستان ء مگس
 زبانوں پنجابی، سندھی ء تہ ء اے رنگیں آزمانک باز نیسگ بوتگ بلے پداوں مالیشی ء وتی
 بیانہ آزمانک ء بنداتی سپر ء ردء شریں جہدے گوشیں، منے زیکیں بیانہ ء ماد ء چہ زانت
 کنیں کہ منے آزمانک نویسانی دیم ء آزمانک نویسگ یک شور ء باہندے بوتگ
 (احتجاج) چریشی آھاں وتی دل ء لہز کشگ لوٹ اتگ انت بچار شیر محمد مری ء ”گنوگ“ ء
 اے ردء ”کز ء کوریں کنگ ء گنوکیں راہنداں خدا بخش ء گنوگ کرت“۔ ایشی ء کے
 گوشگ ء انت۔ خدا بخش ء جند کہ آزمانک ء کارست انت یا شیر محمد مری۔ وانوک وت

چہ آزمائک ء زانت کنت کہ اے آزمائک ء چا گرد ء ساج چونین انت۔ ”ناکو“ ء تہ ء نسیم
 دشی اوں وتی لیکہ ء مان دنت اگاں چہ اد ء ہا ورتا ہیں بچک گپ ء انت کہ آئی ء دوستدار
 آئی ء ناکو ء کچنگ بلے اے گپ آئی ء آزمائک ء بستار ء گیش نہ کنت ”من ہیال کرتوں
 کہ مئے رواج چٹکس بے ڈول ء بدرنگیں کاراں چہ وتی دامن پولنگ کرتہ، منی ڈولیں
 چینکس ورتا پوتی ہتیں ارمان ء واہشاں تلو سگا انت بلے آظالمیں رواج ء دیمابے وس
 انت اگاں کارست ء وتی بزگی ء گپ کرتیں انگت آزمائک ء پلاٹ مھکم تر بوتگ ات
 ”اے زندایت“ نعمت اللہ ء ہے رنگیں آزمائکے ہلکت ایشرک ء مرگ ء پد آزمائک ہلاس
 بیت بلے آدینگا گون انت وتی آہری گپ ء جنت ”ہر سال ہے پیا کہرتیں زمستان
 کیت ء ہے وڑ ء گورچ آ ڈھور کنت ہے پیا ہور تر ونگل گواریت و ہے رنگ ء درچک ء
 دارواریں ایشرک ء سوگ ء دارنت ہے پیم بازیں سدوئے جنوزام بیت و ہزاراں تنگ
 وتلائیں بچ چورہ بنت، ہے وتی نیمگ ء گپ جنگ ء نادراہی مرچکیں آزمائک نویسانی
 گورا اوں درابیت صبا ء ”ہون ہوشام“ ء اے دانکاں بکند کہ ایوک آزمائک ء نیمگ ء چہ
 گوشگ بوتگ انت ”چوناھا“ پل ء ورتا ہی ”ہردو بے آسرا انت بلے پللیں ورتا ہی ء
 گروناک بیگ انسانی تب ء ہما زوری انت کہ کز ایک ابنار ملیں مردے وت ء چہ آئی ء
 رکیت کنت“ انچوتاج محمد طاھر ء ”پنڈوگر“ انت۔

منی لوگ بانک رَدنہ ات من چیزے روج ء سک ملور اتوں ء منی ملوری ء نیمون یک
 پیرزالے اے پیرزال مدام گوں ڈوچکانی ہمراہی ء بازار ء دکاناں پہ پنڈگ ء کیت اے
 پنڈوک چہ بازیں وھدے ء چہ پنڈگ ء انت بلے من پھمراہی ء نیمگ ء دلگوش نہ کنگ
 بلے چیزے روج بیت کہ من ء اے پگہ ء آماج کنگ ات کہ اے پیرزال اے جنین چک ء

پرچہ طمراہ کنت مردیں چک ء من ء حج گم ء پکر نیست منی پگر ء مزنیں نیمون جنین چک
 انت۔ اے الت ء مے ورنہ ہیں آزما تک نویس ناگمان ء اول کپتک زبان ء ردانک ء
 شیر کنی ء حساب ء بلوچی ء تہ ء بل نگور ء دشت ء نویں سندہ دیم ء ترانت اگاں زیکیں بیانیہ
 آزما نکائی ء مراد ساحر ء بگندے گرمیں ساہب ”گرند“ نہ ایوک بیانیہ ء رد ء شریں
 آزما تک انت بلکیں زبان اوں جواں کارگرگ بوتگ ہے رنگ ء ناگمان ء بنداتی
 آزما نکائی تہ ء اوں اے رنگ سحر ابیت بلکیں آئی ء ”نما سگ ء پیرک“ مزنیں جہدے
 ہے رنگ ء غنی سوال ء ”دمیگ“ ایوک زبان ء رو ء جوان انت کہہ آئی ء انچومزن نہ
 انت بلے ناگمان وتی آزما نکائی اندر ء ہممنچو گپت جنت گوشے جارتا کے ء بجار ء کنگ ء
 انت بچار الیاس ء بس ء راہانی گپت ء چون کنت ”ہننی کس اس دوپتگ ات کہ دومی بس
 حراب ات ء یہ مرمت ء کراچی ء شنگ ات ء فی استاد الیاس ء یکیں بس کہ روچے چہ بل ء
 تربت ء شت ء دومی روچ ء چوداں ادا اتک سک رش ات۔ ”ہر کس ء کہ مکران ء سڑکاں
 سفرنگ آجوانی ء زانت کہ ادا یہ رو ء ء چونیں دل ء جگر لوئیت“ آزما تک باید انت وتی
 کارست ء واکیہ ء منت ء روان بکنت وانوک وت سرپد انت کہ بل ء راہ چوں ہراب
 انت اے وروتاک ء گپت انت اشی ء وانوک وت پیش ء چہ سہیگ انت کہ چے بوہگ ء
 انت کھکار ء کاراے نہ انت کہ ایوک حال ء سر بکنت آئی ء کارنوں ہمیش انت کہ بگوشت
 اے جاور مردم ء زہن ء زند ء سرا چونیں نکش رتد انت ء چرے جاورانی منت ء آچونیں
 جیزہ ء چست ء ایرانی دیپان بنت اے مرچکیں آزما تک نویس ء کار انت ہمیش کا ط
 روحی ء محمد طاہر خان ء ”شابو“ سربری آزما تک انت اندر ء سرکشگ ء بے سوئیں جہدے
 اوں کنگ نہ بوتگ زیکیں اے ویل مرچکیں ناگمان ء گورابا زبر ء درابیت۔ ”چوناہا لیکچرار

سک ترندات بلے وایننگ ء کنٹ ات آئی ء ہشت ماہ پیسہ چہ بلوچستان یونیورسٹی کوئٹہ ء
 وتی وانگ سرجم کنگ ات ء مزینس تیج ء تا کے ء رند ڈگری کالج تربت ء لکنگ ات، وایننگ
 ء نزورات (ہمے نزور ء کنٹ ء گپت یکیں رد ء تہ ء دورند ء کنگ بوتگ اے ردانک ء
 نزوری یے) ء وتی ہے نزوری ء چیردیگ ء واستا وتارا ترندے کنگ ات اگاں چہ شکار
 وتی بنکپ ء حساب ء نوک انت بلکیں اے بچک دوستی ء سرا بلوچی ء دنیگا اے رنگیں
 آزمانک کم اوں نیسگ نہ بوتگ بلے شکار ء چہ گوہر اقبال بالی ء ”دست ء دل ء پٹ“ از می
 بستار ء دیم ء ترانت بالی ء گورا ہاموشی ء گوں ہر چیز بیت اد ء شور ء گوں، دومی بالی ء گورا
 ہے جنسی چست ء ایر نہ کیش اتگ کہ کئی نیمگ ء چہ کے چے انت۔ شکار ء تہ ء پدرانٹ کہ
 کے کے ء شکار کنگ لوٹیت۔ زیکیں آزمانکی سپر ء مراد ساحر ء گرنڈ ء گر میں ساہگ نسیم دشتی ء
 ”هد ادوست“، پیر ”نعت اللہ گچی ء کور ء پتار ملسک ء مرگ شتریں آزمانک انت۔ اے
 رد ء ما ”گنوک“ ء ”جڈو“ ء سید ہاشمی ء ”گاریں کلدار“ اوں ایر کنیں۔ زیکیں آزمانک ء
 رد ء بازیں گتے بوت کنت پرچا کہ اے چندیں مردماں چہ ابیدرگہ اوں بازیں کسے ء یک
 ء دو آزمانک بشتگ بلے گپت اد ء کیت ء اوشیت کہ اگاں ماوتی آزمانک ء چارگ ء سر پد
 بوہگ لوٹیں گڈا مئے دیم ء آئی ء زانگ ء پہ چے چیز بوہگ لوٹیت ہے کہ اے آزمانک ء
 اندر ء شریں پکرے آرگ بوتگ اد ء پدا اے گپت سرکشیت کہ شر ء جو ابیں پکر کجام انت ہما
 کہ منطق ء راہند گری ء حساب ء راست بہ بنت یا آہانی رد کنگ ء حج جواز پشت مہ
 کپیت گڈا اے سانس لوٹ بیت، کنت ہب زانش ء بیت کن انت لہز انک ء نہ بنت یا
 اے بچاریں کہ آئی ء تکنیک چون انت پلاٹ چون کارگرگ بوتگ، واکیہ ء کتہ چون رد ء
 بنددیگ بوتگ انت اے رنگیں جست یا اے رنگیں رھبندے بلوچی لپہ کاری ء ہست نہ

آزما نك ۽ بلے یک گتے ۽ سر پد پینگاں کہ اے درستاں چه سر مارا آزما نك ۽ زبان چارگ
 کپیت ، ردا نك ۽ چونیس کمال پیش دارگ بوتگ کارستانی درشانی ۽ چچو رچک ۽ راه رندگ
 بوتگ پرچا کہ داں زبان راست نہ بیت آئی سر ۽ نگد ہشتہ بیت نہ کنت پرچا کہ آزما نك ۽
 اندر ۽ اگاں جنزگ (عمل) ۽ زبان ۽ بہ کش نے گڈا پے سر کیت ؟ یکے ۽ ایش انت زیکیں
 آزما نك ۽ ، تہ ۽ وت حیرگی ۽ بہر نیست ایوک کتہ بیان کنگ بوتگ آزما نك نہیں ۽ مک
 ۽ منت ۽ ، یک ۽ دو نمدی تکنیک کا مرد بوتگ ۔ آزما نك ۽ دو تب گیش درایت یکے بزگ ۽
 دارانی پڑور ۽ ہشکلیں آزما نك دومی اشکی کہ انت کہ جتائی ۽ بے دپائی ۽ نداں چه در نہ
 کچنگ انت ۔ البت نعمت اللہ گچی ۽ کو ۽ پتا ۽ ملسک ۽ مرگ ۽ چاریں گڈا دل ۽ بار سبک
 بیت کہ بلوچی آزما نك ۽ شریں نویندھے دست کچنگ بلے ہے نعمت اللہ ”چمانی روک“
 ۽ کہ نہیں ایت پرچی باور نہ بیت کہ اشی ۽ کور ۽ پتا ، پیشنگ پرچا کہ چمانی روک اخبار جمان
 ۽ چھاپ بوؤ کیس افسانچے آھر ہے مرد کہ حیرگ ۽ انت چیزے گار کرنگ نے بیدے
 آئی ۽ حج نہ گدیت آئی ۽ علیک انت ۔ منی خیال ۽ منے زیکیں آزما نك انچو بودنا کیس
 پندے نہ انت کہ ما آئی ۽ سر اپہر بہ بندیں بلے ماوتی زبان ۽ دیروی ۽ اے دگہ رسا نك ۽
 نہ بوہگ ۽ گپ ۽ دیم ۽ کنیں گڈا اشی ۽ وتی بنداتی آزما نك گوشیں بس دگہ : ستا ۽ سپتے اشی ۽
 پرکت نہ کنیں ۔ دیمتر ۽ کہ کائیں بلوچی ۽ وانندگیں آزما نك نویس و اجہ غنی پرواز ۽ آئی ۽ چه
 رند ۽ زما نك ۽ چاریں گڈا صبا دشتیاری ۽ گورا چه سنے ۽ چار آزما نك کش ۽
 گستا کنیں ”ہشکلیں تا کانی زیر“ ”سٹ“ ”ہما یلیں دمان ۽“ ”ترا نگانہ نبرہ“ اشرانی رد ۽
 گپے بیت کنت ۔ واجہ پرواز ۽ صبا منی ہیال ۽ منے زما نك ۽ چه کے پیش ۽ ہما مردم انت کہ
 آزما نك ۽ رد ۽ زا نك بنت پرواز ۽ ہیروتی درائیں بودشت ہما ہرچ کرنگ انت بلے

آئی ء چوشیں یک آزمانکے اوں بلوچی ء نہ داتگ، یکے و آئی ء مردم گرمی ہما یکین انت کہ
 ہر آزمانک ء تہ ء درایت غومی آوتی آزمانکانی تہ ء وانوک ء مردم گرمی ء ہراب کنگ نہ
 لویت آنیسگ ء و ہد ء اوں جیدگ ء انت کہ چومہ بیت چمن رومی یے بہ بیت، اے رومی
 از می نہ انت، بلکیں آئی ء جند ء سپا ء کارست بیگ انت آہنچہ وتی لیکہانی پاد بند انت کہ
 نقشیں دیوان ء کسے ء گلگ ء اوں رزانہ دنت۔ یک گے ہست کہ آئی ء تکنیک ء تجربت
 چو کرشن چندر ء باز کرتگ داں تری ڈائمشنل تکنیک ء بگرے ء موت جیدگی ء بیائے اے نہ
 انت کہ غنی پرواز آزمانک نیسگ ء ازم ء نزانت بلکیں آئی ء اے ازم ء آئی ء لیکہ ء
 مراد پلک انت ء ایر برنت البت ”زمانہ“ ء چاپ بوتگیں آئی ء چیزیں آزمانک کہ من
 ونگ انت آہانی زبان بازوش انت ”یاتانی چہر“ یا ”زند ء قبرستان“ بلے رند ء آئی ء
 کارست نہ بے سواب بنت نہ چہ راہ ء کسر بنت بلکیں آئی ء یک مسد دی ہشتہ کارے غنی پرواز
 وتی آزمانکانی تہ ء نادراہمی ء جیر ہانی ”صل“ ء شوہاز کنت آہشی ء نہ چاریت کہ اے رنگیں
 جیرہ انسانی تب ء تب زانش ء سراچے اسر دور دنت۔ بچار زگری ء مسلمانانی چست ء ایریہ
 رد ء ”کس ء حال مدے“ بزاں مٹلا زگریاں ہمیشکا جن انت کہ مئے پارٹی ء مردماں ووٹ
 ندینت۔ البت ”روکیں دل“ ”سیاھل، یاتانی چہر“ آئی ء شریں آزمانک انت غنی پرواز
 چونناہوت بجاہیں بنگے آئی ء سراجمانیسگ لویت۔ غنی پرواز کارست سازی ء بدل ء بالاد
 کشن کیشتر کنت زند ء پکیں مردکائے ات۔ گوش اش دراج ات انت، پونزے برزات۔
 اے قیافہ شناسی ء زما نگ فکشن ء تہ ء ہلتگ۔ نوں پریم چندی زما نگ شنگ۔ دومی آہمی ء
 کارست آئی ء گھتانی ہمراہ داری نہ کن انت آہانی اسل انسانی جہزگ دگرنٹ ء پرواز ء
 دکہ۔ ”دل ء منزل“ ء تہ ء بس ء تہ بچکے کلکی مردے ء جن ء دم پہ سھت چاریت گڈا ہمد۔

جہزگی بیت درائنت اے مرد تو بزاں پدا جنین ء چارگ ءے نباکنے کہ جنین ء بچارے
اکس ناں گڈا تئی انجام شر نہ بیت۔ غنی پرواز ء مردم گری ہے رنگ ء انت کہ چریشی
کارستانی جہزگ چیر ترنت گوشے آئی ء آئی ء جنین ء چارگ ہج تو رگ ء نہ انت۔ ولجہ غنی
پرواز ء آزمانکانی دوزوری سک باز بلکیں آئی ء ہر آزمانک ء تہ ء درابنت یکے زبان ء
دومی آئی ء لیکہ۔ بلوچی ء نوکیں آزمانک ء اگاں گپت ء بکناں گڈا ہے گوشاں زیک ء
مرچکیں کہ ء نیام ء چوشیں پتاوت نیست ء نہ کہ نوکیں آزمانک مے ”ابہام زد“
ء ”تجرید“ انت کہ ایشی ء وانوک مہ فہم انت۔ بلوچی ء نوکیں آزمانک ء مستریں نام من
منیر بادینی ء گوشاں اگاں چہ آئی ء زبان شر نہ انت اُردو ہواریں بلوچی یے بلے ہے زبان
ء چہ آئی ء کارستانی تب ء میل جہزگ ء مارشت شریں رنگے ء درانگا زبنت۔ بادینی چونابا
گیشتر وت جیڈگی تکنیک ء کار مرد کنت بلے آئی ء گورا سادگیں بیانیہ آزمانک اوں باز
انت آئی ء گورا کارست اوں انچیں ہست کہ ماراداں دیر ء یات بہ انت چو کہ صاحب خان
انت بلے آ گیشتر واکیہ ء سرازوردنت باز جاہ ء پلاٹ کار مرد کنت باز بر ء ایوک کہ ء رد ء
بند ء واکیہ ء چہ کار گپت۔ آئی ء شریں آزمانک ہمنچو باز انت کہ یکے ء مسال دیگ نہ بیت
”لفافہ“ ”مرگانی بال“ ”ماڈ“ ”برف ء تہ ء تپ“ ”کوہ مرُ دار ء دوری“ ”پیشی ء پیر کو“ آئی ء
نوک بوہگ ء یک نشانی یے ہمیش انت کہ آئی ء زکیں آزمانک ء راستی رد کرتگ ”دومی
نشانی ہمیش انت کہ آئی ء کارست راستی ء چہ وتی اندر ء چارنت ء مانا کن انت سیسی ہمیش
انت کہ یک لیکہ ءے ء بندوک نہ انت آئی ء گیشتریں آزمانک و ہستی ء ہب زانش ء کامیو
ء بے مانائی ء چپ ء چاگرد ء ترنت بلے باز براں آئی ء کارستاں اد ء اوں تاہیر ء آرام نہ
ریت۔ ہمیشی ء کہ آزمانکاں وان ءے گڈا گندے کہ بلوچی آزمانک دہقان ء ولجہ بزگ

۽ سیر ۽ آروسی بنکپاں چه آ ذات بوت۔ نعمت اللہ بلکانی زند ۽ بیان کنت صبا دشتیاری ۽ فیمنزوم
 ۽ جنزے بندات کرتگ غنی پرواز چا گرد ۽ شرکگ لوئیت اے تری هرچی کن انت بکن
 انت ماکس ۽ داشت نہ کنیں چه آئی ۽ آئی ۽ لیکهاں چچ گپت نہ کنیں نہ کہ کسے ۽ گشت کنیں
 کہ تو و اجہ اے بنکپانی سرا بنشہ مکن بلے ازم اسل چیز انت ہے اسل شاہیم انت ہمیشی ۽ پد ۽
 ما چیزاں توریں، ہمیشی ۽ پورا بکن ات شما کہ گیشتر رسا تک ۽ متوک ات شاموت وانوک ۽
 حک ۽ جن ات آئی ۽ سر پد ۽ پوہ بوہگ ۽ پیش آئی ۽ حال دیت کہ چے بوہگ ۽ انت۔
 ما چے گوشگ لوئیں۔ نوکیں آزما تک ہمار ہبندانی سرا کہ ساچک بیت چریشی حج چوشیں
 گئے نیست کہ کوہنیں آزما تکانی تہ ۽ سہرا مہ بیت، تپاوت ایوک ہمیش انت کہ نوکیں
 آزما تک درانگازی ۽ تب ۽ انچیں چست ۽ ایران دیم ۽ کاریت کہ کوہنیں آزما تک ۽ تہ ۽
 چیر چنگ انت بلکیں نوکی ۽ اولی سبک اول ہمیش انت کہ آ لازم نہ انت پلاٹ ۽ ارسطو ۽
 بزانت ۽ بزیریت یا بندات ۽ نیام ۽ آ سر ۽ ہیال ۽ بکت بلکیں نوکی ۽ تب ۽ پچار یکے ہمیش
 انت کہ آ باز چیز کہ آئی ۽ پہ مانائے بنت آہاں زیریت ۽ آ کہ آئی ۽ درد ۽ نہ ورنٹ آہاں
 یلہ کنت ۽ ہر و ہد نوکیں تجربت کنت، زبان ۽ لہز ۽ بتل ۽ گار لریچاں نوکیں مانائے بکشگ ۽
 جہد ۽ کنت آنوکی کہ لیکہ ۽ بندگی انت کہ آوت پدا جنزے بیت اوشتیت ذیم ۽
 شت نہ کنت آ پدا مار کسی لیکہ ۽ پچار کنوکیں جنز ۽ پیم ۽ انت کہ مچی ۽ بستار دنت بلے مردم ۽
 بہہ نہ کنت آ ہے گوشت کہ چا گردی جیز ہانی گوشگ انسان ۽ جیز ہاں گیشینگ انت بلے
 اے جیز ہاں تو مار کسی تھیوری ۽ پد ۽ گیشینگ ۽ بکند ۽ بازیں انسانے ۽ جیز ہ ۽ درد
 پشت کپت انت گڈا آہاں بستارے نہ بیت۔ بلوچی ۽ نوکیں آزما تک ۽ کے باز ایوک
 ہے انسان ۽ وتی تہی راستی ۽ حساب ۽ چارگ ۽ جہد کرت من اے نہ گوشاں کہ بلوچی

نوکیس آزمائے ہمداسر بیگ کہ آئی ۽ جتاہیں راجد پترے نیسگ بہ بیت ناں بلکیں نوکی ہمیش انت کہ چندیں مردم اے ردۂ نوکیں چیز نیسگ ۽ جہدۂ کن انت ہمے زمانگ ۽ کے بازوت جیرگی، فلش بیک، رپورتاژ ۽ سالیلو کوئی تکنیک کار مرد بوتگ انت ناگمان ۽ صبا دشتیاری ۽ رپورتاژ ۽ تکنیک کیشتر کار مرد کنگ انت رپورتاژ تکنیک ۽ اندرۂ ہما و اکیات یا گپ گوشگ بنت کہ نبشتہ کار ۽ سرا گوشگ انت یا آئی ۽ دیم ۽ بیگ انت یا وتی گوشاں گوں اش کرنگ، کارست ۽ جاہانی نام کیشتر ہک ۽ دلی بنت ناگمان ۽ ”دولت“ صبا ۽ اے رنگیں آزمائے ”ترانگانی نرہ“ ۽ تہا انت فلش بیک ۽ تکنیک باز کار مرد بوتگ، حال ۽ چہ گوست ۽ نیمگ ۽ روگ یا حال ۽ چہ باندا ت ۽ نیمگ ۽ سرکشگ، بلکیں مے گورا حال ۽ چہ گوست ۽ نیمگ ۽ روگ ۽ تکنیک کیشتر کار مرد بوتگ۔ یونس حسین ۽ تہی وت جیرگی تکنیک باز کار مرد کرنگ، آئی ۽ بازیں آزمائے ۽ تہ ۽ گوشے آدگرے ۽ گوں گپ ۽ انت بلے آگپ آئی ۽ تہ ۽ بوہگ ۽ انت، ڈن ۽ بوہگ ۽ نہ انت حنیف شریف ۽ گورا سالیلو کوئی یا تھنا کشی تکنیک ۽ نمونگ درابنت ہیالاں چوکنٹری ۽ پیش کنگ گتے ۽ پد گتے جنگ یا کہ ۽ تہ ۽ ہرچی کہ بوتگ یا بوہگی انت آہانی بابت ۽ ہیالاں درشان کنت ”بنام“ اے ردۂ وانگ لوئیت آصف شفیق ۽ ”کلیت“ ۽ ”روزرد“ فلش بیک ۽ تکنیک ۽ نبشتگیں آزمائے انت کارست کہ وت انت چہ مرچی ۽ زیک ۽ نیمگ ۽ سرکشیت پداہال ۽ تہ ۽ کیت۔ دوئی ایش انت اے زمانگ ۽ آزمائے کے لچہ ۽ گوں اوں نزیک بوت چہرۂ شینی زبان گیش کار مرد بوتگ اگاں چہ ردانک اوں نسنا باچی تہرے بلے باز براں ہمے نوکتریں نویسنده کہ نوکی ۽ پدۂ چیزے نیسگ لوئیت ایوک ہیال ۽ درشان کن انت نہ واکیہ ۽ ہست نہ کارستے ہمیشکا اشانی آزمائے ایوک انشائیہ ۽ جاہ ۽ گرنٹ، چوناہا بازیں سکتے ۽ نز

ء مئے نوکیں آزما یک ما کیدھنگ بے من ء اے گمان نہ بیت، بکندے اے مانگیگ کے
 باز اسلوب ء بہ بیت یا پھر ء شین ء گوں کارگرگ ء منت ء باز ء رسا نک مہ بیت بے منی بز
 ء دیزگا بلوچی آزما یک! نچونوک نہ بوتگ کہ چٹ ء ما آئی ء تجرید بگوشیں پر چا کہ تجرید ایوک
 ھیال ء درشانے آوں اسلوب ء منت وارانت کجام چوشیں کہے نپسگ بوتگ کہ
 آھی ء کارستانی نام اوب بہ بنت یا آئی ء اندر ء واکہ ء کتہ مہ بیت۔ بیا ہے تجرید ء چہر ء
 ہرگ ء کسانیں سیلے کنیں چونہا علامت گوں اسلوب ء سیادی کنت ء تجرید گوںھیال ء۔
 تجرید ء تہ ء انسانی چست ء ایر کم بنت بزاں انسان ء اسر مند نہ کنت۔ اگاں ما بگوشیں کہ
 ناگت ء ترندیں گواتے ء کش ات گڈاے تجریدی درشانے بوت اشی ء بازیں بزانتے
 درکت ء درائیں بزانت راست اوں بنت ترندیں گواتے ء کشگ یا توپان ء بزانت
 آشوب یا آدرہ کنوکیں سپاہیگانی ارشے، سیاسی جنزے یادگہ ویلے بیت کنت بے
 آزما یک چوش بہ بیت۔ ناگت ء ترندیں گواتے ء کش ات ء چراگ مرت نوں انسانی
 سچے درایت ”چراگ“ کہ اشی ء انسان روک کنت داں تہاری ء بہ رکت بے ایوکیں
 چراگ اد ء جاورال ء سرجم ء دیم ء نیاریت ”چراگ“ ء تجریدی بستار بازگیش اتگ مالیشی
 ء چہرے ء بستار ء کیشتر ارزانی ء گوں منیں (عقل ء حساب ء اسر مند کنت) مئے ذاتی
 انسانی بستار ء دلگوش نہ کنت اگاں آزما یک چوبہ بیت ناگت ء ترندیں گواتے ء کش ات
 ء چراگ مرت ہمیشکا بزگیں نو در بر ء وتی کتاب بند کرت ء یک نیمگے ء ایر کرت اد ء نوں
 گواتے ء چراگ ء تجریدی ء چہرے بستار ہلاں بوت انت۔ بلوچی ء نوکیں آزما یک وتی
 کارست، واکہ ء کہ ء چہ نہ سستگ ”بنام“ یا ”کنر ء نیم بازی دا تگ“ ”مینمز“ یلہ چہ کہ
 کاریت ”شہر ء سرا بالیں کپور“ اشانی تہ ء تجرید نیست البت چہر ہست زبان ء

درازاگازگ ء ہزکاری ہست بلکیں کہ ء ردغ بندایوک اے آزمائکاں کے چیرغ اندیم
 کنت۔ حنیف شریف ء آزمائک بندات ء چہ انچیں چاگردے پہ وت ساج انت کہ
 آزمائک کے اندیم بیت بلے ہے کہ تو آھاں یک ء دورند ء بوآن ئے وتی رسائک ء کن
 انت۔ حنیف شریف ء آزمائکانی کارست یا ڈمبرتگ انت ہرچ چیز ء چہ شزار بوتگ
 انت یا آھانی گورازند چوکی یے۔ کامیو ء بے مانائی ء سارتر ء ہستی ء لیکہ ء نادراھی ء آھی
 ء کارستاں اول گورجنگ۔

”من جنمیں عمر وتی ہاترا گوازیٹگ من وتی مرضی ء زندگ پیٹگاں من دگر ء تب
 ء دارگ دوست نہ بیت ء نامن دگر ء ہاترا زندگ بوہگ لوٹگ ء من ء وش نہ بیت کے
 منارا اے گپ ء سراپریشان بکنت کہ آ منی چک انت من نہ لوئاں کہ یکے منا بازار ء نیام ء
 بداریت ء بہ گشیت ”ابا کلد ارے“۔

”من نہ لوئاں کہ مردم وتی کنگیں کارانی پشومانی ء گلہ ء منی کر ء بہ جنت بن اصل ء من
 اے گپ ء منوکاں کہ ہر کس وتی زند ء جند ء مستروت انت پیشکا آ آرات انت بالی
 مرگانی پیم ء، یا کنر ء نیم بازی داتگ ات، یک ڈمبرتگیں بچکے ء کتہ انت آ وتی شہر ء چہ
 ڈمبرتگ آنکراھی بندگی ء دیماں انت آ گوشے چوسد ہارتھ انساناں گوں مرگاں زیاتی
 ء گندیت تچگ لوٹیت آئی ء تچگ پیشکا کہ آ وتی چاگردے بے رہبندی ء چہ شزار انت آئی
 ء گار بوہگ دوست بیت۔ داں آوت بزانت ء ہرچی ء بہ بہمیت۔ ”مہر ء نام ء
 آزمائکے“ کہہ در کہہ تکنیک ء نیشنگیں آزمائکے اشی ء اندر ء چوسھت ء موسم ء یکیں جاہ ء
 کہ کارست ء دروازگ چچ کر تگ ء شفیع ء بان ء اوشتائگ ویولانی سراپیشنگیں درائیں موسم
 ء درد کہ زی آھاں بجیگ ء دیتگ انت یا یوک شفیع ء سراگوستگ انت ہر چیز زیت زیت

۽ بدل بیان انت کارست بازیں ندرگاں چہ گوزان انت۔ وانوک اوں ہما دمک ۽
 کارستاں سربیت یا گوشے عسکاری ۽ سیلے ۽ کسے اوشتاگک ۽ آئی ۽ دیم ۽ ہما عکس گپت
 جنگ ۽ انت۔ بلوچی ۽ چد ۽ پیراے رنگیں تکنیک کار مردنہ بوتگ دگہ یک چیزے
 حنیف ۽ ایش انت کہ آوتی رنگے ۽ سرانہ اوشتاگک بلکیں ”شرین مرچان نارزا انت“ یا
 ”منسز“ ۽ ہمیں بیانیہ ۽ اوں تجربت کرتگ بلکیں ”منسز“ اگاں چہ بیانیہ آزمائے اشئی ۽ تہ
 ۽ تب زانشی رنگ کیشتر درابنت بلے سلیم ۽ مدامی شانگ کہ ۽ ساچ ۽ پدے یک چہرے
 بیت ۽ سہرا بیت پرچا کہ سلیم کیے سرکار ۽ کسانیں پیرے دومی آئی ۽ چک جنگ انت بلکیں
 نوں مزن بوہان انت سلیم ۽ اے شانگ اسل ۽ ڈبہ ۽ بارانی (زمہ داری) گیش بوہگ
 انت۔ بازشریں آزمائے اگاں حنیف شریف اے ردے بہ کش ایت ”سرکار ۽ آئی ۽
 کسانیں شہر ۽ دپتر ۽ انچارج کت ۽ راہ دات پگار مورے ۽ کدے گیش کت ۽ کار“ ہمیشی ۽
 گیش کنگ پگار ۽ مورے ۽ کدے گیش کت ۽ کار۔ چریشی نہ آئی ۽ پلاٹ جو انتر بیت نہ اشئی
 ۽ کشگ ۽ آئی ۽ آزمائے نرورتر ایت۔ دومی دگہ کسے کہ آئی ۽ نوکیں آزمائے ۽ ردے چارے
 پنج جوانیں آزمائے کشگ آ آصف شفیق انت آئی ۽ آزمائے ”کلیت“۔ ”روزدر“
 ”فیلڈورک“ ”دروازگ“ ”نیم سر“ نوکیں آزمائے انت آئی ۽ کارست یا و مرچیکیں زند
 ۽ چدوتی پچار ۽ نہ بوہگ ۽ زبہری ۽ دیمپان انت یا آھاں ترس انت کہ چومہ بیت چہارا
 چہ مے بچار پچگرگ بہ بیت۔ مے ہے چیزیں نوکیں آزمائے لہزاں گوں کوہنیں کار نہ
 کپتگ بلکیں وتی اندر ۽ مرچیکیں عہد ۽ چست ۽ ایرانی درشان ۽ ابید دگہ بازیں گپت ۽
 جیزدھے اوں دیم ۽ کارنت۔ نوکیں آزمائے اگاں اے چیزیں مردمانی سستا ساچاں کہ
 وانے گڈا ہے گمان بیت اشانی گورالہز ایوک لہز نہ انت بلکیں چہرے چیدگ انت ۽

آزاتی و گون و تی کتہ و بیان کن انت اگاں آھاں در جنگ و زانگ و جہدے بہ بیت
گوشتے مادکہ دنیائے و اتلگیں اد و بازیں چیزے وانوک و دست کپیت۔ اسل و نوکی و
بزانت اول ہمیش انت کہ آ زبان و انچو کار بہ گپت کہ آئی و اندر و مانا کشگ و بازیں
دڑچے بہ بیت۔ ظفر اقبال کہ اردو و اے و ہدی مزینں دستونک و لچہ کارے و تی ہشتانکے
و تہ و اے گپ و کنت کہ تجرید اگاں چہ انچیں چیزے کہ اش و باز کس سر پد نہ بیت بلے
اشی و چارگ و ہر مردم و شوشی رسیت و از م و باید انت انچو بہ بیت آئی و اندر و ہشتہ کار و تی
بہرے اول گون بہ بیت اے رد و آئی و مسالے داتگ کہ روسی عسکارے و شاگردے
دکہ شھرے و کیت و تی عسکاری و کاراں دزگٹ بیت و آ اے و ہدی تیلن و عکسے اڈ
کنت بلے عکس و دپ و دیم ہک و دلی تیلن و رنگ و نہ بنت و تی ہے سو جکار و لونائینت و
و تی عکس و پیش داریت گڈا آ ہے گلگ و کنت کہ تو تیلن شری و سراندے تگ آئی و دپ و
دیم چونہ بنت دکہ برے کہ من کایاں اش و دپ و دیم ہک دلی پیل و رنگ و بہ بنت۔
دومی رند و کہ سو جکار آئی و چاریت گڈا آئی و دلہڈی دنت کہ جوان انت بلے نو در بر
درائینت و لہجہ پیل و اڈ بوت بلے من کجا بیتاں منی و ہج بھراشی و تہ و گون نہ انت۔ ارسطو و
اول و تی بو طیق و تہ و ہے رنگیں گتے جنگ کہ اگاں سسا ساچے و تہ ماگندیں کہ اے یسے یکیں
و ہد و تی چاریں پاداں چست کنت انچا ہیں حساب و دروگیں گتے بلے اگاں چہ ریشی
آ سسا ساچ و مانائے رسیت یا چونگ و آئی و سسا ساچ مانا دار بیت گڈا میب و نزوری
یے نہ انت۔ اسل و پیر مردز یکیں کہ انت و ورنائیں عسکار مرچیک و ہے نوکیں بلوچی
آزما نک و بزانت در بزانت و یک دڑچے۔ آصف شفیق و ”دروازگ“ و تہ و گندگ
بیت اسل و اے آزما نک تمثیلے کہ جو کتہ جو رویت ہے رنگیں تجربتے واحد بزدار و اول

”چارہ سدی و گوات“ تہ و کرتگ بلے آئی و مانا و بزانت و دزج انچو شاہگان نہ انت۔

بیا کے آصف شفیق و ہے دروازگ و پتریں بکندے پمارا اول چیزے بہ بیت
اے کہ و پودرے رنگ و انت کہ میڈم ہب زانش و کلاس و فیثا و بابت و گپ و انت
ہدائیل و سرازیتے اول ترگ و انت۔ نودر بر کہ اسل گپ جنوک انت چاک و آرگ و
دیم دیگ بیت ہر دیں بیرہ کنت و کیت میڈم پیر بوتگ۔ پدا ہے کہ و پشت و دگہ کہ
نے، پکیرے جنکے، آئی و گور و ہارانت و پدا ہے زیم۔

فیثا عورث و پ زانش و چوشیں لیکہ نے ایر نہ کنگ کہ ما آئی و نام اش بدنیں البت ارسطو
ہے سر پد بیت کہ آئی و وتی سر جمیں زند پیر یاضی و ندر کنگ و عدد آئی و گور ازند گوازینگ
و مستریں سپت انت۔ آئی و گوشگ انت کہ بدن ارواہ و زندان انت آ اول چو گوتم و
گوشت نہ ورگ و سوج و دنت۔ اے زمانگ آ و اگون و زمانگ انت کہ ہرچی کنے ترا
ہماریت ہمیشی و معنا گوتم و گور از روان انت۔ اے گپانی کنگ و بزانت ہمیش انت کہ
آصف شفیق و اے آزمانک و ہما کنے ہما تراریت و اوں کے باز معنا و گپت بلے
سرجم و کہ ہے یکیں معنا و تہ و کید نہ انت پرچا کہ زیم اے آزمانک و جوانیں چیدگے
کہ انچا ہیں بزانت و بیر و معنا و کار مرد بیت آ و ہدی کہ راجد پتر و کتابے آئی و سرازیر
ات تہ آمرنگ ات بلے ہے کہ کتاب جھل و کپت گڈ ازیم پدا زندگ بوت اے زیم و کہ
وہدے من چیدگ گوشاں تہ منی گوراشی و دلیل ہمیش انت کہ ہے زیم باز جاہ و وہد و
معنا و اے آزمانک و تہ و گندگ و کیت۔ باز معنا و بیر و و باز معنا و وتی گنگینانی مز و
بزانت و، ہے وہد و گوزگ اد و سما بیت کہ وہدے میڈم نودر بر و گوشت کہ برو چاک
بیارتہ اے و ہدی زیم دروازگ و دپ و اوشتا نگ یک ہسابے و چہ چیزے و جتا بوہگ

آہب زانش و راجد پتر و کتاب بیت کہ میڈم و بدن، و ہدے نو در بر بیرہ کنت و چاکاں
میڈم و دنت تہ زیم وتی تج و آئی و راستیں کو پگ و سک دنت ہما میڈم پیر تراں بیت۔
اے آزمانک و تہ و ہے بدلی کیے ہمود و اول گندگ بیت و ہدے پکیرے بانک و ہار و
تو کی و ثر پیت و ہے تو کی و زیم زندگ بیت و وتی تج و پکیر و راستی کو پگ و سک دنت تہ
بانک اول پیر بیت۔ آصف شفیق و آزمانک و ہے چیدگ کہ کیے زیم و دومی جنین و شکل
و انت اے کتہ و باز نیمگ و بارت و سر کنت ہے دوئیں جاہاں کتلیجانی مز اوں گندگ و
کیت، پیر اول و باز جاہ و و ہد ہم و ہدے میڈم فیثا غورث و کہ و کاریت تہ ہے
نودر بر و گوں دیم پہ دیم بیت کہ چاک و آرگ و دیم دانگ و بے آئی و آہگ و گوں
میڈم ہے گو شیت کہ تو باز دیر کنگ۔ اد و چہ انچو گمان بیت کہ و ہد چچو دیم و شنگ میڈم نوں
پیر بوتگ و چاکانی دراز و بند بوہگ اد و کسے و گت و گراں کپگ و جنجالانی تہ و گر پتار
بوہگ و معنا و دنت۔ ہے گپ ہمود و اول گندگ و کیت کہ و ہدے پکیر قلات و در و
جنت تہ کس اش پچ نہ کنت مز میں سھتے و پد کہ پکیر بیرہ کنت و کیت تہ آہے جیر و ہاں گوں
دیم پہ دیم بیت کہ نودر بر پچگ کیے جنگل و زیت دومی دراز و کلیجانی شوہاز و

و کچک کہ بانک و جنسی انت فیثا غورثانی ہما کپ انت کہ و ہدے اشان حکومتی چست و
ایرانی تہ و بھر زرت تہ ہے گشت کہ کس وتی کچک و گوشت و وارت نہ کنت و دوئیں جاہ و
دیم و راساہ دار گوہگ بوتگ آ نودر بر و نہ لوٹ ات کہ آئی و سرگوز بکنت یا وتی دیم و چہ دیر
بکنت بے آ چارگی ات ہمیشکا اش و سزا آئی و ہے رست کہ و ہدے بیرہ کنت تہ آئی و
میڈم پیرات و زیم آئی و راستیں کو پگ و سرات۔ آصف شفیق و اے کتہ سرتا سرا دابے کہ
آئی و آزمانکی دروشے بکشگ بوتگ۔ اے داب چہ آئی و ہب زانش و کلاس روم و چہ بنا

بیت کہ وٹانگیں واپ ء۔ الہت دو جاہ ء یکے بندات ء، لودونی آسره سماء بہر گون انت یکے
 ہمودا کہ آئی ء میڈم فیما غورٹ ء درکت ء لیکر ء بندات کنت، اے درائیں کپت پہ فیما
 غورٹ ء راستین انت کہ آئی ء ساہرے کھک بوتگ باز ء کوہگ ء کرامت دارے
 بوتگ ء اے کپت اول کہ بے نبر ء مازند گواز بیت نہ کنیں عدد ہا یکیں سپت انت کہ
 مارا چیزانی زانگ ء مک ء کنت، لچواوں گوہنت کہ آغور شہ یا مریدانی مزنیں نکتے
 بوتگ کہ وتی لیکہانی تہلیگ اش کرتگ۔ دومی ہمودا کہ وهدے واپ ء سیر کت انت میڈم
 آھاں گوشت زینون ء زند ء ہب ء زانش ء بابت ء باندا بچارات۔ البت ہے زیم ء
 جنین ء اے واپ دوزمانگانی تہ ء پیش دارگ بوتگ یکے نوکیں زمانگ ء سپر انت کہ بچک
 ہب زانش وانگ ء انت دومی ہما کہ پکیر ء شکل ء پیر بوتگ۔

منی پمشکا ہر وهد نوکیں آزمانک ء ہما مرزی کنناں کہ ایشی ء تہ ء زند ء کسانیں تجربتے
 باز شاہگانیں رنگے ء وت ء پیش داریت۔ ہے زیم، کلاس روم، جنگل، کسانی، پیری
 ، ہے جنین ء مھر ء آئی ء کشند ہ بوہگ زند ء گرانیں سپر انت کہ مئے درائینانی بھت ء
 نبشگ انت۔ چرے آزمانک ء چہ اے چیز ء گمان اول من ء باز جاہ ء بوتگ کہ وهد ء
 جنزگ ء بدل بوہگ ء ماہما وهدی زانیں وهدے ماوت سر ء پڑے بنا بہ کنیں ہما مارا
 جنجالانی مارشت شریں وڑے ء بیت۔ بلوچی نوکیں آزمانک ء رد ء یونس حسین، گوہربالی
 اقبال، مقبول ناصر، اللہ بکش کرار، ء نوکتریں نامے کہ آئی ء ”باتن ء مرگ“ ء وانگ ء پد
 اے کپت درابیت آئی ء تہ ء آزمانک نیسگ ء بودشت ہست، ء دگہ بازیں نامے ہست
 انت بکندے دگہ اول بازیں کسے بیت کہ اے رد ء یک ء دو آزمانک اش نبشگ بلے۔
 سرجم ء آہانی سرا اے وهدی کپت بیت نہ کنت داں آوتی جتاہیں بجارے دیم ء

ہارنت، آزماک ہوگ، ہجہگ ہوگ، ہجگ، آزماک، کلنیک، ہنراں چہ آشنا
 ہوگ الی انت چہ ہئی آکیشتر جوانیں ساسا ساج دیم، آورت کن انت۔ منی اے
 ہنناک ایوک زیک، چیزیں مردمانی ہیانیہ، نوزوری، مرچکیکیں آزماکانی تب، رورہ
 ہوگ بوتگ۔ من ادہ لاسازی کت نہ کنان کہ بازینے نام، ہگراں۔ ہرچی کہ من اے
 ردہ ونگ یا آھاں من، وتی ہمگ، دلکوش پر ماتگ کہ ہچاراں اے چی نیس ایت۔ من
 ایوک ہے کار کرتگ البت من وتی اے زیک، مرچکیکیں آزماک، چہ انچو دلجم نیاں بلکیں
 باز براں من، گمان بیت کہ بلوچی، آزماک، و نیسگ نہ بوتگ بلے ہے کسانیں سپر کہ
 مے زبان، دیم، روان انت اشی، سرا اوست بندگ بیت کہ بانداگاں ما ایند کہ زبانانی
 جوانیں چیزاں بوانیں، اے بزانیں کہ آزماک، از می ہد، ہمسر کجا چہ بنا بنت، کجا کت
 انت بکندے بانداشریں ترانے بیت بکنت۔

سرشون:

”افسانے کی حمایت میں“۔ مٹس الرحمن فاروقی

افسانے کا بدلتا منظر نامہ۔ نیر مسعود مکالمہ کراچی

افسانے کے قواعد، سکندر احمد، شپ خون الہ آباد

رشید امجد سے ایک گفتگو۔ سہ ماہی ”تسطیر“ 2005

تکنیکِ عُنْ آئیِ دروشم

تکنیکِ عُنْ لہزِ گوں بازِ دلِ عُنْ رہبند یا ترزِ عُنْ گپت کیت بلے لہزِ انکِ عُنْ پدِ اگاں
ما تکنیکِ عُنْ ترزِ سر پد بہ بنیں گڈا درشانِ رنگِ عُنْ کجا بہ کنیں کہ آ اولِ یکِ رنگے عُنْ ترزِ
تکنیکِ عُنْ ماوڑِ عُنْ پیمِ بگوشیں گڈا آ تہہ گرنجِ عُنْ جاہِ عُنْ گپت چوکہ ما بگوشیں ہر چیزِ عُنْ وڑِ عُنْ پیے
بیت یا رپکِ عُنْ راہے بیت اے وڑِ عُنْ پیمِ دستونکِ عُنْ گستاانت لچہِ عُنْ گستاانت، آزمانکِ
عُنْ کسما نکِ عُنْ گستاانت۔

بیا یکِ برے ہمے چاریں کہ اے تکنیکِ عُنْ رنگِ عُنْ معنا اے دگہ و اجہ عُنْ زانتکارانی گوراچے
انت۔ ارسطو تکنیکِ عُنْ ردِ عُنْ چو نہیں ایت

”تکنیکِ ہمارہبندِ انت چہ لیشی ازم کاروتی بٹکتِ عُنْ درانگا زایت“ (1) چوکہ
بیانیہ تکنیک، کسما نکی تکنیک، بٹکتِ عُنْ گالِ عُنْ تکنیک۔ ممتاز شرینِ عُنْ گوشگِ عُنْ ”آزمانکِ عُنْ
ساچکِ عُنْ ہمارنگِ عُنْ کہ نکانِ رنگِ گپت ہما تکنیکِ انت (2) تکنیکِ ہما چیزِ انت کہ
آزمانکِ عُنْ پگرِ عُنْ جیردگِ عُنْ دزجِ عُنْ اولِ سراکیتِ داں آزمانکِ وتی بزانتِ عُنْ معنا عُنْ تہہ عُنْ کیشی
بیارایت۔ ٹالٹائے عُنْ وتی روجِ ٹانگِ عُنْ تہہ عُنْ بٹشنگِ ”درستاں چہ شرتریں تکنیکِ ہما انت کہ
آزمانکِ نو لیس وتی جندِ لیکہاں چیر بدنت (3)“ وھدے بٹشہ کاروتی لیکہاں چیر بدنت
گڈا ”ما“ یا ”مرن“ عُنْ تکنیکِ عُنْ کار مردنہ کنت بزیاں گاریں بیان کنوکِ عُنْ تکنیکِ عُنْ کار مرد
کنت پرچاکہ ہستِ عُنْ آ زریں بیانِ عُنْ کار مردگِ عُنْ بٹشہ کاروتی لیکہاں چیر دات نہ کنت۔
کجام تکنیکِ شرانتِ عُنْ کجام ہرابِ انت اے اسلِ عُنْ گوں بٹکتِ عُنْ کار دارایت باز برِ عُنْ چو
اول بیت کہ کوھنِ عُنْ زوریں بٹکتے تکنیکِ عُنْ منتِ عُنْ جوانِ عُنْ وانا ک بیت بلے اگاں بٹکتِ انچو

جوان مہ بیت یا آئی اندر انسان نوکیں دابے جیڑگ و چارگ مہ بیت تکنیک شری
 چچو جوان بہ بیت آسرے درنیت بزاں ارزشتے نہ گپت بلے زاناں اے گپت ہو دری
 انت کہ ہشتہ کار بہ نندایت ہمے گپت و بہ جیڑایت کہ من و کجام تکنیک کار مرد کنگی انت
 - بلے اے گپت الم انت کہ کتہ پہ وت و راھے شوہازایت داں آئی اندر و معناء

بزانت جوانی و دیم و بیانت

صدیق الرحمن قدوائی نہیں ایت ”کتہ و تہ تکنیک اوں جیڑگی چیزے، تکنیک و داب و
 رنگ اگاں مارشتے نوکیں رنگے و درشاگ و کارمدنت گڈا کتہ گوں وت و نوکیں تکنیکے
 زیرایت و کارایت کہ نوک اوں بیت و کوھن اوں (4) چرے دانک و چہ سھر ایت کہ
 آزمانک نویں شور نہ کنت و نہ جیڑایت و تکنیکے دیم و ایر نہ کنت و آزمانک نہ نویں ایت
 بلیں بنگ و نکان وت تکنیک و درگیگ و کمک کن انت آزمانک نویں گوں سماوتی
 زہن و تہ نکان و یکجاہ کنت و آئی و رنگے و بکھگ و آئی و زہن بے سمائی ہما تکنیک و
 کار مرد کنت کہ آئی و لوٹ و بنگ یا نکان کنت -

منی ہیال و اردو و تہ و داں روج و مرچی اوں تکنیک و ساڑا و ستا ہما انت کہ ممتاز شیرین
 و وتی کتاب ”معیار“ و تہ و کرتگ فلشن و نگد کار دینگا اوں ہمیشی و یک و تکنیک چیزے
 سر پد بنت ہمے تکنیک و توسیپ غوث بہار و اے رنگ و کرتگ

”تکنیک و پراچ و (Explain) اگاں آسانیں وڑے و کنگ بہ لوٹاں گڈا چہ ادا و
 آسان تر نہ بیت کہ وھدے کسے نان و چگ لوٹ ایت گڈا آرا کلاں ساری و آرت و
 زلورت بیت کہ اے آرت و نکان یا مواد گوش انت پدانکان و واد و آپ و گوں سرش ایت
 تین تنیک یا تا پگ و تندور و چچ ایت وے کہ اے کار و (سرھگ و بگرداں و چگ و

(”اُسلوب“ گوش انت ءنان ءچگ ءتیار بیگ ءپد آرا ”هئیت“ گوشگ بیت آزمانک ءآئی ءهئیت ءتہ ءہما پرک انت کہ تئنی، تاہگی، پُرانی یا تندوری نان ءنان ءچند ءتہ ءپرک انت بزاں نانی ءکلن نان انت بلے آ کہ گوں تئنی ءچگ بیت آرا تئنی ء گوں تاہگ ءچگ بیت آرا تاہگی گوش انت بزان ہئیت ”شکل“ ءء آزمانک ءچند ء نام انت ہمے رنگ ء کہ نان تئنی، تاہگی، تندوری ء پرانی ء ایند کہ شکلائی تہ ء بہر انت ہمے رنگ ء آزمانک ہم تکنیک ء لحاظ ء بازو ء بیت (5)

بیانوں ممتاز شیرین ء تکنیک ء ساڑا ء آئی ء گپاں چاریں

”تکنیک کی صحیح تعریف زرا مشکل ہے مواد اسلوب اور ہئیت سے ایک علیحدہ

صنف ہے۔ فن کار مواد کو اُسلوب سے ہم آہنگ کر کے اُسے ایک مخصوص طریقے سے متشکل کرتا ہے۔ افسانے کی تعمیر میں جس طریقے سے مواد ڈھلتا جاتا ہے وہی تکنیک ہے۔ میں ایک عام مثال سے زرا اسکی وضاحت کر دیتی ہوں مثلاً ایک برتن کے لئے سب سے پہلے مٹی کی ضرورت ہوتی ہے اسے خام مواد سمجھ لیجئے پھر اس میں سے رنگ ملا یا جائے گا یہ اُسلوب ہے پھر کاریگری اور رنگ کے اس مرکب کو اچھی طرح گوندھنا توڑنا، مروڑنا، دبانا، کھینچنا کسی حصے کو گول کسی کو چوکور، کہیں سے لمبا کہیں سے گہرا اور مخصوص شکل پیدا ہونے تک اسی طرح ڈھلتا چلا جاتا ہے۔ تکنیک کے لیے یہ ایک موٹی سی مثال ہے اور آخر میں جو شکل پیدا ہوتی ہے اُسے ہئیت کہتے ہیں اور جو چیز بنتی ہے وہ افسانہ، ہئیت اور افسانے میں یہ فرق ہے کہ ہئیت مکمل شکل ہے اور افسانہ مکمل چیز (6)

بلے تکنیک ء درشان رنگ دونیں کیشتریں وهد ء یکجاہ جنز انت، بوکیں زانتانی منت ء دیم ء آوکیں رہبند ال کہ تکنیک ء نام کپنگ آ اسل ء درشان رنگ ءرم ء شمار بنت چوکہ

ہستی ء ہب زانش ء تب زانش ء زانناں تکنیک ء تہ ء بازیں گیشی یے آورنگ بلے
 ما ایشاں تکنیک گشت نہ کنیں پرچا کہ ہستی ء ہب زانش، تب زانش تچکیں بیانیہ ء تہ ء اوں
 گون کپنت یاوت جیرگی تکنیک ء کارست تب زانشی گنو کے اوں بیت کنت بلے ہیال ریچ
 ،وت جیرگی، آزات تلازمہ ہیال، مونتاژ تکنیک انت۔ تمثیل ء فیبل درشان رنگ انت
 کہ چیزے چہ تا مر ء تب زانش ء منت ء دیم ء اتلگ انت ء چیزے کلاہنیں کتہ ء حکایتاں
 چہ زرتگیں انت بلے من اے نبشتا نک ء تہ ء سرجمیں آزما نک ء گوں بندو کیں ہر چیزے ء
 سراگپ جنگ ء جھد کرنگ یکے و اے ہا ترا کہ باز بر ء ما تھیم ء پلاٹ ء نیام ء اوں تپاوت
 کرت نہ کنیں یا کتہ ء واکیہ چتور جتا ء گستاہنت زانت کت نہ کنیں ہمیشکا من اے
 نبشتا نک ء تہ ء ہرچی کہ فلشن ء رد ء وننگ دل ء اتک کہ ایشاں رد ء بند بدیاں داں
 نو دربرے کہ آزما نک ء رد ء زانگ ء واہگدار بیت پہ آئی ء اے نبشتا نک رہشونی یے بہ
 بیت۔ اے نبشتا نک ء اسلیں لوٹ ء مراد ہمیش انت کہ تکذیکانی ہجآرے کنگ بہ بیت
 چریشی نہ ایوک ما آزما نک ء معنا کرت کنیں بلکیں چریشی آ اے آشنا اوں بنت کہ ہیال
 ریچ ء سرریلم ء نیام ء تپاوت چون کنگ بیت۔ بکندے اے نبشتا نک ء آبتارمہ بیت
 کہ من لوٹ اتگ پرچا کہ اشی ء تہ ء بلوچی آزما نکانی نمونگ منی دسترس ء چہ دورا ت ء دوئی
 منی گمان ء چیزے انچیں تکذیکانی کہ اے نبشتا نک ء تہ ء نام گرگ بوتگ بلوچی ء چوشیں
 آزما نکے منی دیم ء نہ گوستگ بلے دیمتر ء اگاں ہدا ء رزا گون بوت یک برے پدا بلوچی
 آزما نکانی مسالاں گوں اے نبشتا نک شے دیم ء بیت ء چیزے تکذیکانی بزانت چد ء گیش
 آسان کنگ بہ بیت ء کے نگدی رنگ ء داب ء اوں بہ جنت۔

آزما نک :- آزما نک ء بندات نوزدی کرن ء چہ امریکہ ء بوتگ ہمودا درستاں چہ

پیراشی ء پوت ء لہز انکی ارزشتے گپت اے ازم ء بن حشت 1819 ء واشٹنٹن ارونگ ء
 "اسکچ بک" ء چہ بوت چونا حا 1819 ء چہ پیر گوئڈس مڈارحم نیسگ بوتگ بلے
 درستاں چہ پیر ہمیشی ء اے گپ مارات کہ آزما تک ء لہز تک ء ردانکی دروشے ء تہ ء
 آرگ بیت کنت، اشی ء رحبند، وژ ء پیم کیشینگ بیت کن انت، ء ایشی ء یکتا بے مثال
 کنگ بیت کنت آئی ء تہ ء آزما تک ء لیکہ سوج ء سر (واز ء نصیحت) ات بلکیں وشی ء عزت
 ات۔ آزما تک ء راجد پتر ء دومی مزنیں نام نتھیل ہاتھارن ء 1804 تا 1846 گرگ
 بیت ایشی ء آزما تک ء سکینے ازم کرت ء دیم ء آورت (7)

ارونگ ء ہاتھارن اگاں چہ دیم ء انت بلے ایڈگرلین پو 1809 تا 1849 ء نوکیں
 آزما تک ء درستاں چہ اولی ء مستریں سو جکار منگت بیت ہمیشکا کہ پو ء آزما تک ء رلیں ء
 پریں کرتگ ء ایشی ء لوٹ کیشینگ انت، گوئڈ گرگ، جلوانا کی اشانی وت ماوت ء نزکی ء
 حوری ء گالہند ہمائی ء دیم ء آورتگ انت پواوں دگہ لیکہ ء مرادے ء چہ کیش آزما تک ء چہ
 وشی ء عزت ء واٹھکد ارات (8)

آزما تک زند ء چونا حیس اوں مہناتے ء چاگردی تب زانشی یا سیاسی جہزگ ء میلے ء
 درانگا ز ء گوش انت ایڈگرلین ء ہیال ء "آزما تک ہماکتہ ء گوش انت کہ کیش ء چہ کیش
 کلاکے ء تہ ء وانگ بہ بیت ء سر جمیں کتہ ء تہ یک اوں چوشیں لہزے کیش کنگ مہ بیت
 اگاں آکتہ ء کار ء مہ بیت یا کتہ ء دیم ء مہ بارت ء سیادی یے ودی مہ کنت (9)۔ انور
 سدید نیس ایت "آزما تک ء ہجیک ء "گوئڈ" ء سری Short ء لہز نہ وشیں جاوے ودی
 کنت ہرچ تو سپے اشی ء تہ زومی کرن ء کیشینگ بوتگ چہ اشی ء مزنی کیشتر درابیت
 (10) چچوف ء گوہگ ء "آزما تک ء نہ بنداتے بیت نہ آسرے۔ (11) بچوک گوش

ایت کہ آزما نک اپس تاچی ۽ پیم ۽ انت آئی ۽ بندات ۽ آسر ۽ مزین ارزشتے هست
 ڈکشتری آف ماڈرن کریٹیکل ۽ رد ۽ آزما نک ہو دری انت کہ مسالی یے بہ بیت انچیں
 دنیاے ۽ کہ تو اتلگ، ایوک یک کارستے ۽ جہزگ ۽ واکیاتے ۽ سرا بہ اوشتیت کہ چریشی مچی
 ۽ مرت ۽ مارشت شاہگانی یے بیارانت (12) بزاں اگاں چہ آزما نک چوگندگ ۽ اے
 رنگ ۽ مہ بیت بلے ہر دیں کہ تو آئی ۽ بو ان ۽ آتی اندر ۽ مزین دنیاے بدرایت ہمے
 رنگ ۽ آزما نک ۽ ازم ۽ رد ۽ گونڈگرگ ۽ معنائیش نہ انت کہ کے لہز ۽ یکیں کارست ۽
 منت ۽ کتہ روان بکت بلکیں ہمیش انت کہ کسانیں پرشت ۽ پروشے ۽ پڑدر ۽ سرجمیں
 عہدے ۽ زوال گندگ ۽ بیت۔

ایک (Epic) ایک اوں کوہنیں کتہ ۽ کہ اشی ۽ جنگ نامہ اوں گوش انت ”ایلیڈ“ ۽
 پیراڈائیز لاسٹ“ ہے رد ۽ کاینت، ایک ۽ اندر ۽ واکیات رد ۽ بندگرت ہر چہ کہ ایک
 ۽ تہ ۽ ہیال ۽ کار مردی ۽ ہد نہ بیت پدا اوں آجکہ کنت ۽ بازیں درے بوجیت، ایک ۽
 واکیات ۽ وتی مزنی یے بیت ہر دیں کہ انسان ہمے واکیاتاں گوں دیم پہ دیم بیت گڈا آئی
 ۽ مزنی ۽ تہ ۽ مزن شانی یے کیت۔ وکٹورین ۽ عہد ۽ ایک ۽ چہ راجی بکپانی کارگرگ بوتگ
 ۽ کلاسیکی تہانی نگد کاراں اشکی بھرکشگ ۽ اے ہمے رنگ ۽ کار مرد کنگ کہ ایشی ۽ تہ ۽
 زندمان یک ”کلے“ ۽ شکل ۽ دیم ۽ اتلگ بلے نوکیں دور ۽ تب ایش انت کہ ایک ۽ تہ ۽
 یک انچیں مردے ۽ ازم ۽ آرگ بہ بیت کہ ایمنی ۽ زما نگ ۽ پہ وتی راج ۽ شون کارے
 ۽ کار ۽ بکت ۽ جنگ ۽ زما نگ ۽ وتی کرد ۽ پہ مزنی یے بہ گیت بلے تھنائیں مردے ۽ بستار
 ۽ اناں پرچا کہ ایک یک مردے ۽ داستان نہ انت بلکیں سرجمیں زندمانی ۽ درانگازی ۽
 کنت ایک ۽ تہ ۽ زام جن ۽ دل اورانی جنگ ۽ سرمچاری اشک ۽ مھر ۽ کتہ ۽ واکیات ۽ رد ۽

اشاں یکتا ہیں بستارے بیت۔ (13) بلوچی ۽ تہ ۽ اے رنگیں شعر اسل ۽ اکیات ۽ کہ
انت کہ دراجیں شعر کنگ بوتگ انت اشانی پرورد ۽ زمانگ ۽ عہد، تب ۽ میل، ۽ راجی
ارزشت ہر رنگ ۽ درابت آمرچی اوں آزمانک ۽ نوکیں تجربت ۽ رد ۽ اتک کن انت۔

اشکی ہیال شاہگانی:۔ اشکی ۽ رد ۽ لس ہیال ہمیش انت کہ وحدے کلا سیکی دود ۽
وت ۽ تزاورت گدا مھلوک ۽ آئی ۽ تزا تلکیں رھبنداں چوت ۽ بندیک زانت ہمیشی ۽
پتہ ۽ اشکی جوش ۽ جہزگ سر رنگ انت کہ کسانیں وحدے ۽ سرجمیں دورے وتی کتے
۔ لہز انک ۽ راجد پتر ۽ چوباز بر ۽ بوتگ ہمیشکا زند ۽ راستیاں گوں دیم پدیم بوھگ کلا سیکی
جنز ۽ تب ۽ وتی زات ۽ جنز ۽ اندر ۽ تزا آھگ ۽ را اشکی ۽ جنز ۽ نام دیگ بوت۔ پدا اوں
گواچن دوستی ۽ اشک تہ (Romanticism) یک ۽ دومی ۽ زد نہ انت چو کہ ہیال
کنگ بیت بلکیں چیز ۽ دوئیں دیم انت، راست نہیں ۽ بندگی، اوشت ۽ نہ جنزی ۽
پروھگ ۽ آئی ۽ یک نوکیں ذیل ۽ بامے، ۽ رد ۽ بندے ۽ بکشگ ۽ اشکی شاہگانی ۽ پیش
دارایت بلے وحدے ایسی ۽ لہزا ایر کپنت گدا پدا گواچن نہیں ۽ نیمگ ۽ سپر کنت بلے آئی
۽ اے سپر کے جنابیت بزائاں اے دوئیں تب یک ۽ دومی ۽ مانگ ۽ حاترا
complimentary ۽ کار ۽ کن انت نہ کہ یک ۽ دو میگ ۽ پروش دیگ ۽ رند ۽ انت

روسو ۽ اشکی ۽ بابا آدم گوش انت آئی ۽ گوھگ انت انسان بندر ۽ ابرم ۽ رد ۽ آزات
پیداگ بوتگ بلے ہر جاہ زمزیلاں گوں بستگ ہمے گوشتن ۽ اشکی ۽ بودشت زانگ بیت
اسل ۽ روسو ۽ دنیا ۽ زندانے سر پد بوتگ آئی ۽ نز ۽ انسان ۽ دل انچیں آزاتیں جاھے کہ
اود ۽ انسان ۽ ہیال ۽ آزاتی بے ذنی زور ۽ وتی درانگازی ۽ کنت، روسو گو شیت کہ زانت
مردم ۽ شر کنگ ۽ بدل ۽ چالاک کنت، روسو ۽ ہیال لہز انک ۽ سراے رنگ ۽ کپنت کہ

پیم۔ درانگازی ء پہ رنگ ء دروشے الحم پکار بیت چو کہ گیتانی منت ء کتہ وتی رنگ ء گپت
 ہر جاہ ء ازم کہ کارستانی وت ماوت ء Action (سُرگ ء جنزگ) ء لوٹاں پہلہ بکنت
 آ کسما نک گوشگ بیت۔ ہمے رنگ ء دستونک ء بندگر نچہ آئی ء دوئیں بندانی از می رد ء
 بند ء چہ در ابیت ہمے رنگ ء آزما نک ء اوں بندگر نچہ بیت، اشی ء اندر ء بیانیہ ء گپت کتہ
 ء بیان کن انت (16)“ اشی ء تہ ء بازیں تکلیکے کار مرد بیت کہ نہ ایوک کتہ ء لوٹاں پہلہ
 کن انت بلکیں آئی ء شرنگی ء اوں گیش کن انت۔ اے زند ء کسانیں بھناتے ء پد ر ء
 سہرا کنت اگاں ہمیشی ء کے گیش ء پر کنگ بہ بیت گڈا ”گدار“ ء دروشم ء گپت چہ ریشی
 ہمے سہرا بیت کہ ہر لہز انکی تھرے ء وتی گچینی بندگر نچہ بیت۔

بودشتی:- چونہا ہا بلوچی ء پہ (Existentialism) ہستی ء بوہگ (Being) ء
 لہز ء کار مرد کن انت بلے چو کہ اے ہب زانش ء اسل بنزہ جوہر ء گوں بندوک انت
 پر چا کہ اے ہمے گوش انت (سارتر ء چہ آئی ء سر ء ہب زانتشتکار) کہ پیسے ء جون پیداگ
 بیت جوہر ء ماوتی وت سازاں بزاں آرنڈ ء کیت پیش ء چہ انسان ء گون نہانت، بزاں مارا
 ایوک پیداگ کنگ چنگ مے بہت ء نسیب پیسے ء چہ بنشنگ کنگ نہ بوتگ ہرچی ماوت بہ
 لوٹیں وت ء ہمارنگ ء کت کنیں۔ ہمیشکا من اے ”موجودیت“ ء لہز پہ بودشت ء کار مرد
 کرتگ کہ اگاں چہ سرجم ء! کسٹنلزم ء معنہ ء نہ دنت بلے گوں چہ آئی ء انچو دور ہم نہ انت
 چو کہ ما بلوچی ء باز بر ء گوشیں کہ پلانی تی تہ ء بودشت نیست یا پلانی بے بودیں مردے۔
 بکندے اے گالریچ وتی تہ ء دگہ اوں بازیں معنہ ء بدارایت بلے چہ ریشی کے باز جوہر ء
 سپت اوں گون کپ ایت۔

”دہستہ سدی ء بودشتی (Existentialism) ء جنز ء سرکش ات، سرکشگ ء

نیمونانی بابت ء وڑ وڑیں گپت کن انت چوکہ یورپ ء سیاسی روزگاری جاوراں زہین ء
 را بے جارات ء بے تاہیر کرتگ ات، جسد دوستی ء مردم ء شرپ ء بستار ء راکم کرتگ ات
 سائنسی دیمروی ء مردم ء رامشینے جوڑ کرتگ ات آپچی ء تہ ء درانہ بوت آئی ء جند ء
 ارزشت گار ء گم بوت۔ اولی میاں اُستمانی جنگ ء آئی ء مزینیں ہدے ء مرگ، رنج ء
 جنجالاں گوں دوچار کرتگ ات مرگ ء ارزانی ء چہ آئی ء دل ء زند ء بے ماناھی، بھت ء
 زور اکی سیر ء کھر ء رد ء بازیں جُستے ودی بوت، ہمے رنگ ء پستمی کرن ء انسان بازیں تب
 زانشی جیروہانی دیمپان بوتگ ات، ہد ء نیکراہ ء رد ء آئی ء سٹک پرشت ء پروش ء آماج
 بوت، پستمی کرن ء اے دور ء ژان پال سارتر کہ فرانس ء نندوک ات بودشتی ء نوکیں دور ء
 پچار کنوک زانگ بیت آئی ء ہب زانش ء نیکراہے ء بستارے دیگ لوٹ ات بلے اسل
 ء اشی ء بن دود ء ایر کنوک کر کیگار انت بلے پستمی سدی ء سارتر ء اے لیکہ ء شنک ء پچار
 ء رد ء مزینیں بستارے گپت، بودشتی لہز انک ء تہ ء رنج بے وی ء ناامیتی ء لہز بازگندگ ء
 کاینٹ، رنج ء دود ء مارشت ء نیمون ”ذمہ واری“ انت پرچا کہ مردم نہ ایوک وتی کرد ء
 کارانی ذمہ وار انت بلکیں درائیں انسانانی اگدھ اول آئی ء یو ء انت۔ ذمہ واری ء ہمے
 مارشت آئی ء ”رنجیگ“ کنت ”بے وی“ ء بزانت ہمیش انت کہ بودشتی مردم ء ہیال ء
 ہد انیست انت ہمیشکا انسان ء کوپگ ء درائیں (شر ء جوانیں) کارانی بار ایر انت۔ ہمے
 گپت آئی ء ”بے وی“ انت پرچا کہ ہد ء نیستی ء وتی زات ء اندر ء در ء ہج چوشیں زاتے
 شوہاز کرت نہ کنت کہ گوں آئی ء وت ء ہمگر رنج بکنت ء آباندا ت ء بابت ء ہج نہ زانت
 ء دومی ہج چوشیں ہستی یے آئی ء رھشونی ء نیحت ہمیشکا آوت ء بے وس ء ایوک سرپد
 بیت۔ بودشتی لیکہ ء چہ فکشن ء لول سان زرت چریشی میاں اُستمانی لہز انک ء تہ ء سرسبزی

عزانت شاہگانی و بازیں درے پچ بوتگ اے ردء کافکا۔ کامیو، رکے و دوستوفسکی و کتہ
 و گداراں بودشتی جیزہ و بازیں بخت دیم و آورتگ انت (17)۔ “یک نیمگے بودشتی لیکہ
 انسان و بے وی و کورچات و دور دنت دومی نیمگ و آئی و اے سکین و اوں دنت کہ وتی
 سر و ستک بدارھرچی کہ هست آتوئے۔ اے لیکہ و مرچیکیں عہد و انسانانی جیز، گی ناایتی
 و ایوکی و درشان و ردء مزین سسا ساچ دیم و آورتگ، بلوچی لہز انک و تہ و منیر احمد
 بادینی و درائیں کارست بودشتی انت یا و آ بے مانائی و دیمپان انت آہانی تز و زند و
 معنا نیست یا آہاں وتی ہستی و زیان بوہگ و ترس انت آتوری آئی و آزماک ”ہزار
 پاسانی شپے“ و کارست ماسٹر احمد بہ بیت کہ ”بلے کہ ماہ بہ کپیت“ و بلال یا آئی و نوکیں
 آزماک دہشت“ (ماہتاک بلوچی 2005) و مسافریں کارست بہ بیت۔ مسافر و
 (یا مہمان و) درائینت“ چے کن وے زاگ و مردم و چٹکس کہ زانت ہمنکس و تارا گرتی
 یے دور دنت و پریشان کنت (18)۔ “سارتر اے گپ و چوبیان کنت زیادہیں سماء
 زانت ہزا بے) ہمے ردء غنی پرواز و ”زیاتیں رژن زیاتیں مسبت“ اوں بودشتی آزماکے
 ، اے رنگیں تب مے بازیں آزماکارانی گورا درابیت بلے منیر احمد بادینی ہمے لیکہ و تب و
 آزماکارانت۔ آئی و ہر کارست و آزماکے و ہمے رنگیں جا و و جیزہ گون انت۔

پلاٹ :- ”پلاٹ اوں و اکیات و تہ و گون انت بزاں پلاٹ و اندر و اوں کتہ بیت بلے
 کہ و تہ و یک دگہ چیزے اوں بیت نوں پلاٹ جوڑ بیت اشی و راسبند گری سیالی یا نیون
 و آسر گوش انت اگاں چیزے و شیں و اکیات یکجاہ کنگ بہ بیت گڈا کتہ و جوڑ بیت بلے
 پلاٹ نہ بیت۔ پلاٹ و پہ ہودری انت کہ ہر و اکیہ یک دگہ و اکیاتے و آسر بہ بیت و
 چریشی نوکیں و اکیاتے در بیت پلاٹ و اے ازباب بزاں و اکیات و شنگی یا یک و

دومیگ ء چہ آرات نہ بنت اشانی نیام ء راسبند گری سیادی یے بیت ء دومی رنگ ء چو گوشیں کہ بازیں واکیات یکجاہ بنت ء نکشے رد ء بند دینت اگاں پلاٹ ء واکیات ء تپاوت ء مسالے ء منت ء سہرا بکناں گڈا جوانتر بیت۔ اگاں من بگوشاں یک مردے مرتگ ء دوروج ء پد آئی ء لوگی مرتگ گڈا اے کتہ ءے بیت پرچا کہ اد ء دو واکیات یکجاہ بوت انت اشانی وت ماوت ء چوشیں ابری سیادی یے نیست جن ء مرگ مرد ء مرگ ء آسر نہ انت بلکیں یک دگہ واکیات۔ اگاں من بگوشاں کہ مردے مرت ء آئی ء مرگ ء رنج ء نم ء آئی ء جن ء زہر وارت ء وت ء کشت گڈا اد ء پلاٹ ء سرکش ات (19) پرچا کہ نوں اے دوینانی واکیات یک ء دومیگ ء گوں دور نہ انت (در آ مد نہ انت) بلکیں اشانی نیام ء سیادی یے پیداگ بوتگ مرد ء مرگ سبب انت ء جن ء مرگ آسر، نوں اے شنگ ء گستاخیں واکیات نہ انت بلکیں نکشے جوڑ بوتگ انت بلے پلاٹ ء جوانی ہمیش انت کہ وانگ ء وهد ء وانوک کہ آرنگ ء پگر ء انت آسر اے رنگ ء مہ بیت چو کہ نعمت اللہ ء ”زندات پہ ہزار جنجال“ انت وانوک سرجمیں کتہ ء اندر ء وازدار ء شریں مردے گمان کن انت نہ آئی ء ہمگ ء پہ جنک ء چارگ ء اشارگے ہست نہ دگہ نزکی یے بلے ہے کہ جنک ء نان ء وارینگ ء بارت کہ اے وهدی آئی ء لوگ ولجہ نادراہ جاہ ء تھت ء باھوٹ انت ہمے سھت ء جنک زار ء پریات کنان ء بیرھ کنت اد ء وانوک دو معناکش ایت یاو جنین وازدار ء دست جنگ ء بے ننگ کرتگ یا مرد ء مرگ ء ہال ء گپتگ “اے یک ہسابے ء پلاٹ ء شری ء جوانی یے۔

پیر ابل (parable):۔ پیر ابل اوں کسھی تھرے۔ اے رنگیں کتہ گندگ ء مچک ء سادگین انت بلے وتی اندر ء زریں معنا ء بزانتے دار انت چوشیں کہہ مز ن ء گچنی لیکہ

ے ۽ ھا ترا نیسگ بنت چو کہ فارسی ۽ مثنوی معنوی ۽ بازیں پنت ۽ کتہ ۽ سعیدی ۽ بوستان ۽ لچہ کرتگیں کتہ ۽ اُردو ۽ ”وصال العاشقین“ ھمے ذات ۽ لچہ کرتگیں کتہ انت ھمے رنگ ۽ ”جاتک کتہ“ کہ گوتم ۽ بازیں بوتنے ۽ گوں بندوک انت یا آواگون ۽ رد ۽ کاینٹ پیر اہل تمثیلی کھانی چارگ ۽ جنت ھمے رنگ Animis ۽ لیکہ اوں پیر اہل ۽ بہرے ہیال کنگ بیت چونا ھا پیر اہل جناورانی کھااں گوں ھمے رنگ ۽ یک انت کہ دوھینانی نیام ۽ کشکے ۽ رنگ گران انت۔ پدا اوں کھانی اے دوئیں زاتانی بنکی لیکہ ھمیش انت کہ شر ۽ ھراب ۽ تجربت ۽ چہ گوز ۽ چیزے در بہ بر۔ انسائیکلو پیڈیا برٹینیکا ۽ ھساب ۽ ”اشانی تپاوت اے رنگ ۽ انت کہ جناورانی کھانی تہ ۽ مارگ کرد ۽ پد کرد بلکیں جہزگ اوں جنوراں گوں بندوک کنگ بہ بنت چو کہ جناور (در چک ۽ دار، مرگ ۽ رستر ھوار انت) لس مھلوک ۽ پیم ۽ وت ماوت ۽ گپ ۽ تران کن انت گریوانت ۽ کند انت شادھی ۽ مرگ ۽ درانگازی ۽ کن انت بلکیں چوانساناں داناسی ۽ عاقلی ۽ اوں ٹونک ۽ گالاں کن انت (20)“

مئے کونھیں یا گیدی کھانی تہ ۽ اے ترز ۽ کھہ باز انت چو کہ ”حسن سول“ ۽ گیدی کتہ انت کہ گنرے گوں نوک مدینہ ۽ ساگ لوئیت بلکیں باز بر ۽ ھمے مرگ ۽ در چک پہ انسان ۽ رھشونی ۽ بستار ۽ گرنٹ، بلوچی ۽ بازیں کونھیں کھانی تہ ۽ کوہ ۽ جنگل دریا ۽ کورگپ جن انت راہ ۽ سوج دینت ھما کہ چہ منزل ۽ کسر بوٹگ انت یا کسے ۽ شوہاز ۽ انت۔

تھیم جی یہ theme :- تھیم پلاٹ ۽ آزماک ۽ کالب ۽ تہ ۽ انت اشاں چہ جتا کنگ نہ بیت ”تھیم آزماک ۽ یک ززگے آزماک ۽ گیش ۽ گیوار نہ انت بنگپ نہ انت بلکیں بنگپ ۽ چیریں راستی انت کہ آئی ۽ وانوک آزماک ۽ منت ۽ شوہاز کنت (21)

آزمائے ہمت و ہمتی ہیال یا گمان چریشی آزمائے نیک و بد و دی بے تہمت یا تہمت
 گوشگ بیت و تہمت و ہمتی (بزاں کلمہ کار کہ آئی و دیم و بارت و شاہگان کنگ بہ
 لوہیت) شکل پلاٹ انت چو کہ نسیم دشتی و "بیر" انت کہ وتی بٹکپ و حساب و کوشن
 چیزھے آئی و زرنگ و دیم و آورتگ و بٹکپ و چہ ہمتی معنا کشنگ کہ "ورنا گوں ورناء
 بڑویت ورناء گوں پیرین و گڈیت" یا اے رنگیں سوروتی پڑور و جنسی چست و ایریکشتر دیم و
 کارنت تہمت اشی و اے رنگ و اوں درابیت کہ جنسی خدزات و زریات نہ چارایت۔

تمثیل :- (Allegory) تمثیل کہہ و دگر رنگے کہ دولہزانی سرا بندوک انت
 Allas و بزانت "دومی" Algooria و بزانت "گوشگی" بزاں چہ یک گتے و چہ دو
 می گتے و کشت یاد کہ بزانتے و زیرگ۔ تمثیل و کارست بن اسل و دومی کارست و جھکیر
 بیت۔ اشی و اندر و ہما بزانت نہ بیت (بزاں آبزانت کہ سربر و انت
 یا کیشتر درابیت) کہ گندگ و کیت، اشی و زراندر و حساب و چیر و دگر بزانتے بیت پیشکا
 ایلیگری و رادرا جیس چہرے گوشگ بچگ (22) فلشن و حساب و کارستاں آزمائے نیک و بد
 و اناں بلکیں ideas و رنگ و دیم و کاریت۔ تمثیل و اندر و ہما مردمانی کہ گتے و
 باوست بیت آایوک ہیالانی جھکیری و کن انت بدن ملکہ بیت، دل بادشاہے چم آئی و
 نکھپان بنت، دست آئی و پاسدار، تمثیل سہرا و چیریں گتے و راراست و ردکنگ و پ
 نیسگ بیت۔ اگاں تمثیل ہمتی رنگ و نیسگ بہ بیت کہ گتے و چیردیگ بہ بیت و بیان کنگ
 بہ بیت یا گتے و رادریاراست کنگ مہ بیت گڈا آئی و فلشن و رد و آرگ ردی بے نہ بیت
 و ہدے تمثیل و تب فلشن و نیسگ و بہ بیت گڈ parable بیت۔

11 تہی وت گئی:۔ تہی وت گئی تکنیک ءتہ ءھیالاں چوہبشٹانک درانگاژگ ءبدل ء
چوکارست بیان کنگ بیت، انچوگمان بیت گوشے کے گپ ءانت بلے اسل ءآگپ چہ
آئی ءتہ ءبوہگ ءانت تہی وت گئی ءتہ ءراسبند گری نزکی ءسیادی نہ بیت (23)“
بلوچی ءاے تکنیک ءچیزیں آزمانک نیسگ بوتگ چوکہ اے آرداد ءدریادیم ءپیداک
انت۔ ء”کاشال“ غنی پرواز ءیونس حسین ءگوراواں اے تکنیک درابیت۔

تھناکشی:۔ تھناکشی ءبابت ءٹمس الرحمن فاروقی ءگوشگ انت کہھیال چوکنزوی پیش
کنگ بنت ہمیشی ءراتھناکشی گوشت، اشی ءتہ ءگپے ءچہ پدوگہ گپے کنگ، اشی ءکار
ایش انت کہ کہ ءتہ ءھرچی کہ پیر ءبوتگ یاھرچی بوہگی انت آئی ءبابت ءوتیھیال
درشان کنگی انت (24)“ اے رد ءبلوچی ءحنیف شریف ء”مھر ءنام ء
آزمائے ء”بنام“ دلگوش کرزنت۔

چیدگ نیسی:۔ سبل ءلہز symbol یونانی لہز symbolon ءچہ درکپتگ اے لہز
وت دوجتائیں لہز انت bolonsym اولی لہز ءمعنا ”یکجاہمی“ یاہمراہ، ءدومی ء
”دورداٹگیں“ چریشی سرجمیں لہز ءمعناہمے بوت کہ ”ہمراہی ءدورداٹگیں۔ اے رنگ ء
سبل ءبزانت چیزے ءٹکڑ کہ آئی ءدومی ٹکڑ ءگوں ہوارکنگ بہ بیت گڈا آاسل
بزانت ءزندگ کنت یا ترانگ ءپرین ایت۔ اسل یونانی بزانت ءاے چوش کارمرد
بوتگ کہ دو ٹک چیزے چوکہ (لٹ یارز) ءپروش انت ءپداہمے دوئیں (ٹکڑاں ٹکانی
نیام ءیک شورے) ءہجا زانگ چنگ چریشی ہمے زانگ بیت کہ پیر ءچیدگ ء
رانشان ءبزانت ءزیرگ بوتگ چونا ہاواں چیدگ ءوہدے چٹگیں

(کیشیتگیں) بزانتے ء کار مرد کنگ بہ بیت گدا آچیدگی بزانتے ء چہ سورک بیت ء نشان ء
 بستار ء کیت ء اوشتیت، چوکہ داس ء کد ینگ ء نشان اشتراکی رھبند ء نیمگ ء گمان ء
 برنت ہمے رنگ ء ”صلیب“ مھتر عیسیٰ یا عیسائیت ء نیمگ ء بارت ”نوک“ اسلام ء ء
 ”کت“ مھتر موسیٰ ء جھکیری ء کنت بزانتے درائیں چیدگ نشانانی وڑ وڑیں دروشم انت
 چیدگ ء نشان ء تپاوت ژونگ ء اے رنگ ء کیشیتگی ”نشان اسل چیز ء بدل یا جھکیر انت
 بلے چیدگ چریشی ء چہ کے شاھگان ترانت آ انچیں اندری تے ء درشان کنت کہ آئی ء
 سرجم ء معنا کنگ ء دیم ء آرگ نہ بیت، نشان راستیں چیزے ء نیمگ ء اشارگ کنت بلے
 چیدگ ء بزانتے ء در باز پچ ء پراہ بیت، ء اے بنی آدم ء تب زانشت ء اوں جھکیری ء
 کنت۔ صبا وحید نیس ایت“ وھدے لہزے ء گوں نوکیں بزانتے ء دنیاے ء گوں سازگ
 بہ بیت گدا چیدگ و دی بیت (25) بلے اے کار ء ایوک ہما کلم کار کرت کنت کہ آئی ء تہ ء
 سستا ساچی بودشتے بہ بیت چوناھا ہما لہز کہ سک باز کار مرد بوتگ آ اوں یک زمانگے
 چیدگے بوتگ بلے چہ بازیں کار مرد ء آئی ء چیدگی بستار ہلاس بوتگ آنوں نشان ء
 اشارگے جوڑ بوتگ ہمیشی ء پدا چیدگی بستار ء سر کنگ ء پہ مزنیں ساچشتکارے پکار بیت۔
 بلوچی ء نوکیں آزمانک ء تب اگاں چہ کے باز چیدگی آزمانک ء نیمگ شگ بلے دنیا
 چیدگی آزمانک نیسگ نہ بوتگ پیدے چہر ء شینی آزمانکاں، نوکیں آزمانک ء کیشتر چہر ء
 شینی تجربت کرتگ چوکہ منیر احمد بادینی ء ”مرگانی بال“ غنی پرواز ء کپودر باریں کجاشت
 اے آردار ء ”شپ منی قبر ء ساھگ“، ”ماچیر اتیں“ ء ناگمان ء ”گوات“ ء چیزیں دمگ
 آزمانک ہمے رد ء شمار بنت۔

داستان:۔ اے انچیں کہتے کہ اشی ء تہ ء بازیں کسھانی بہر ء وندھست ء ہوار انت

داستان کہ دیمتر ء جنزات گڈاشی ء گدار ء رنگ گپت، داستان ء بزھ ء چمگت لچنڈ ء
 اساطیر ء گوہگ بوگ ”دنیا ء درائیں ملکانی داستان وتی ہد ء سیر، زند نیادانی چاگرد ء
 چست ء ایراں ابید کارستانی کرد ء کارانی یکرنگی ہر جاہ درابنت چونکہ داستانانی کمک ء اشک
 ء مھر ء جہزگ ء درشان، آسو ء پشت ء شہزادگ ء تچگ ء وتی راہ ء چہ کسر بوہگ، دانائیں
 مردے ء آئی ء رھشونی کنگ، جون ء بدل بوہگ ء اندگ، اے دراہ ہمیشی ء دراکن انت
 کہ بازیں داستانانی بکنی گوناپ یکین انت تپاوت ایوک کہ ء درانگازی ء مھر اررنگی انت
 ، داستان انسان ء گوست ء ہما دور ء آدینک انت کہ وھدے آ گیا بان ء ات ء آئی ء
 وسیلہ شکار ات۔ داستان ء اندر ء جہزگ ء ہیال جنگل ء عہد ء انسان ء پگر ء ہیال ات
 ۔ گوش انت داستانی کتہ ء ہما وھدی سرکش ات وھدے در چک بڑگ بوت انت ء
 دیوال ردان بوت انت، در چکانی بڑگ انسان ء چہ ابرم ء جتا بوہگ ء اشارگ ات۔
 داستان بنگپ ء حساب ء چارزات ء تہ ء بھر بیت۔

ا۔ سرمچاری ء داستان۔

ب۔ اشک ء مھر ء داستان۔

ج۔ جناور ء مرغال کارستے ء رنگ ء رھینگ ء مردم گری سبکے دیگ۔

د۔ عقل ء چہ برزتریں داستان (26)“

بلوچی لہزائیک ء اولی ء دومی زات ء داستان شریں رنگے ء درابنت۔

رومانس:- ”رومانس اول کتہ ء زاتے رومانس ء لہز رومن زبان ء چہ در کچنگ اشی ء

کونھیں فرانسیسی زبان ء رومانس Romans ء کونھیں لاطینی زبان ء رومانکا

Romanice گوشت اے کتہ سرمچاری ء جنگولانی کرد ء کاراں بیان کن

انت۔ کرناں چہ اے کتہ روا پر زندگی دنیا ء دوست کنگ بوتگ انت اشانی تہ ء زندہ
 رھبنداں چہ بتاوا کیا تانی کتہ بیت مرد چاں ہمیشی ء داستان ء رنگ گوہدت۔ ہیلن آف
 ٹرائے ء جنگ، کنگ آرتھر ء سکندر اعظم، راجد پتری جنگی چست ء ایر ء اند کہ راجد پتری
 واکیات ہور بنت ء اے در اھینا *Cycles of Romance* ء نام دیگ بیت
 رومانس انچیں شعری ء ردائی در شانے کہ اشی ء تہ ء سٹک ء نیکراہ، اشک ء مھر، جنگ ء
 نیادانی کرد ء کار در اہنت۔ (27)

سرریلیزم:۔ سرریلیزم Surrealism بت کشی ازم ء بھرے کہ لہز انک ء سستا ساچی
 ء کار گرگ بوتگ۔ سرریلیزم ء ہنرہ ڈاڈا (دادایت) ازم انت کہ بت کشی مکتب ء پگرے اش
 ء بن ہشت تریز تازار (Tristazara) ء ایر کرتگ داد ازم ء لیکہ در انیں مردم گری
 ، شوک ء رھبندانی پروہگ ات۔ داد ازم ء متوک ازم ء رد ء یاگی تبیں ہیالانی تالان
 کنوک اتنت۔

حزب اللہ تیس ایت۔

”راسبد گری ء پھمگ ء رھبنداں چہ آرات آھاں شراب جاہ ء وتی دیوان
 لوٹا ینت انت بازاری آبدست جاھاں برھنگی ء گوں ناچ کرت، مردم گری پشت جت ء
 کوھنیں یا بر جاھیں تب ء شوک ء سراملنڈ ء مسکراکت (28)“ ہے رنگیں بے وڑ ء بے
 معنا میں درس ء چہ سوریلستاں کوھنیں ازم ء چاگرد ء چہ دشتی داشت۔ داد ازم ء چہ نے
 ویش کاراں چہ آھانی لوٹوکانی دل ء کینگ ء جہز گے ء سرکش ات ء آچہ اشی ء جتا بوت ء
 نوکیں پگر ء مکتبے ء بن ہشت اش ایر کرت۔ جتا بوؤ کانی تہ ء آندرے بریٹن ء نام درستاں
 چہ سرانت سرریلیزم ء گت ء ایر کنوکانی تہ ء دانے ء اول نام گرگ بیت ء سرریلیزم ء چندیں

چیز شیکسپیر ء کسمانکافی تہ اول شوہاز کنگ بوتگ سرریلمزم ایوک دادازم ء پد کرد ء چہ یاز ڈ ء
 چہ دیم ء نہ اتلگ بلکیں اشی ء پڑ در ء فرائیڈ ء بے سائی، ہیگل ء ہیالی لیکہ ء مارکس ء سیاسی
 پگراول ہوار انتت ”سرریلمزم ء بن ہشت 1924 ء ایر بوتگ۔ آندرے بریٹن ء وتی
 کارہبندے شنگ کرتگ۔ سورریلمزم ء زیباہمی ء لیکہ ء چندیں لوٹ ایش انت
 در آمدی۔ بزاں ازم ء تہ ء دیوانگی ء بازیں چیزے ہوار کنگ داں گواچن نیسی ء نوکیں لیکہ
 ء دابے دیم ء آرگ بہ بیت۔

ڈنی رہبند :- بزاں دنیا یا وتی ارواہ ء تہ ء انچیں باہندی شورے پیداگ کنگ کہ وتی
 تھنائیں ارزشتے بدارایت۔ اسل ء سرریلمزم ء سھرائیں گواچن ء سماء چہ ڈن در کپگ ء
 جھد کرتگ بزاں راستی ء چہ دور یک دگہ راستی یے پیش دارگ ء شوہاز، ہمیشکا سرریلمزم ء ازم
 کار بے سائی ء بے راسبند گری رہبند ء کار بند بیت۔ سرریلمزم ء پچار ء زانگ ء پہ چیزیں
 رودیم ء کاراں داں لس وانو کے ء دل ء اشی ء نکشے جوڑ بہ بیت۔

☆۔ آسمان یک ساہیں تھنگے کہ آئی ء ”گوات“ گوں جادووم پہ سھت کور کنت۔

☆۔ اے زمستان ء موسم ء گلاب ء ہل نیل انت، جنگل شیشگ بیگ انت۔

☆۔ من چہ در چک ء جست کپت کہ دینگا اول آئی ء گورا سھریں مٹیگ
 (Ribbon) ہست (29) بلوچی لہز انک ء تہ ء شعر کے نوکیں تب ء گوں دیم ء شنگ
 بلے ردا نک ء تہ ء دینگا چوشیں گچینی تجربت نہ بوتگ بلے نوکیں آزمانکافی زبان ء درانگازی
 ء تہ ء سرریلمزم ء ہمے داب ء رنگ درابنت کہ کے باز چہ گواچن نیسی ء چہ دیم تر انت بلے
 نوکیں لچتہ ء تہ ء سرریلمزم ء شریں وڑے ء تجربت بوتگ۔ چو کہ مئے گورادینگار ردا نک ء وتی
 چوشیں بستارے پیداک نہ کرتگ کہ آئی ء در ء ہر تجربتے منگ ء زیرگ بہ بیت بلے یک ء

2۔ واکیات و نیام و گوئگیس و اکیات و ناگتیس بیان۔

3۔ گوئگیس و اکیات بیان و بنت بلے و ت گئی و مک و ہمے گمان بہ بیت کہ گوشے اے
مرچیکس و اکیات و گپ انت۔

4۔ کتہ نیس کارستانی باتن و سپر کنت

چیزیں دگہ زات و رنگ ایش انت

1۔ گوست و اکس و بت ہمے رنگ و پیش دارگ بہ بیت کہ کوردیم بوتگیس نکش و یک و نکس
اکس و انوک و زہین و ایر بہ ات یا جاہ بکنت

2۔ واکیات و کیشیں درانگازی و بدل و گوست و دومی و اکیات و بیان کنگ بزاں
مرچیک و چہ گوست و گوست و چہ مرچیک و نیمگ و جنزگ

3۔ گوست و مرچیک و نیام و کشکے رنگ (بزاں ہدے بہ بیت)

گواچن نیسی :- گواچن و زانگ و (cause and effect) و لیکہ بنھشت و کار
و کنت کہ چیزے و، و اکیاتے و یا جاوڑے و سرکشگ و رد و سکتیں جواز و نیون و دیم و
آرگ ہو دری زانت۔ دو چیز یا و اکیات و نیام و درانہ بو و کیس نہ دیتگیس سیادی و
شوہازگ و یا آہانی نیام و اسبند گری سیادی یے ایر کنگ راستی و گواچن گوشگ بیت۔

لہذا نک و تہ و گواچن نیسی اشکی و کلاسیکی لیکہ و نہ منی و چہ بنا بوتگ میاں اُستمانی لہذا نک و
ایشی و امر کساس یکسد و نیم سال بیت ”اے لہذا realism فرانس و کار مرد بوتگ
چریشی پد جرمنی و پد ایورپ و اے جنز و سرکش ات اے جنز و گوں ہواریں مردمانی لیکہ
ہمیش ات کہ ازم کار و وتی چپ و چاگرد و ہم و چیکس و اکیات و چاگرد و وتی زانگ و
سیاسی جاوراں گوں بندوک بوہگ لوئیت و وتی نبشتا نکانی تہ و اے و اکیات و جاوڑے

رنگ ء کہ هست انت درازگازگ لوئیت (31)

بے اے کڈن ء گواچن نمسی ء Realism ء کیش ء گیواراے رنگ ء کنگ ”بندرد
ماں لیزانک ء گواچن نمسی زند ء درشانی ء گوش انت گواچن نمسی ء تہ ء حج چیز ء راجیر ء

اندیمیس لیزاں گوں پیش کنگ نہ لوئیت (32)

مستاز شیرین نمیس ایت۔

”گواچن نمسی ء بزانت ایش نہ انت کہ ہرچی دیم ء گوزیت یا گوزگ ء انت

آئی ء ہمارنگ ء درشان بہ کنیس تری آنہ ویش ہالے (رپورٹے) پرچامہ بیت ہال ء

ازم ء تہ ء ہمے تپاوت انت کہ ازم کاری چیز ء ساساچ ء پہ واکیات ء کچین ء رد ء بند ء ء

گوہگ ء وژ ء پیم ء مزنیں ارزشتے هست (33)

چرے گپ ء چہ اے گپ درابیت کہ گواچن ء واکیات ء نیام ء تپاوت ہو دری انت اگاں

اشاناں صور کنگ بہ بیت گڈا گواچن نمسی ء ہال ء تپاوت ہلاس بیت یک واکیاتے

ہمارنگ ء هست درشان کنگ بہ بیت واکیات نمسی انت وھدے اشی ء ازم کاری

درشان ء تہ ء یک ھدے ء حیال ء گمان ء بھرے گون بہ بیت گواچن نمسی ء رد ء کیت۔

گواچن نمسی ایوک واکیات ء نشان ء چیزانی درشانی نہ انت اے کار ء بت کشتے جوانی ء

کرت کنت۔ گواچن نمسی ء نام ء آزماک ء ایوک واکیات، نشان ء کارستانی ہما سلیں

سورت کشی گوہگ ازمی لوٹاں چہ سرگوز بوہگ انت (بزاں ما ازم ء سیمسراں چہ دور

گوستگیں) بلوچی آزماک ء اے کسانیں سپر ء گیشتریں آزماک نویس گواچن نمیس

انت آگیشتر وتی نزیک گور ء سیانی ء روزگاری، سور ء ساگک ء ہے رنگیں چاگردی

جیرہاں بیان کنگ ء جھد ء کن انت۔ کونھیں نویسنده گواچن نمسی ء ایوک نہ ویشیت ہالے

سرپد نہ بنت بلکیں زبان و درشان، هیال و ازم و اوں هیال و کن انت بلے ہما کہ گواچن
 نیسی و یک لیکہ وے و بیان و چیزے و تبلیگ کنگ و کمک و کارگرنٹ آزماک و بدل
 حال و اکیات نیسگ و انت گواچن نیسی ایوک چاگردی نہ انت بلکیں تب زانشی و سیاسی
 چیز و بنکپ اوں اے رد و کاینت۔

لیجنڈ: Legend "اوں کتہ و زاتے کہ نامداریں مردمانی کہ و نام اشی و دیگ
 بوتگ۔ اے کہ نیم راجد پتری رنگ و بوتگ انت راستی و اے کسھانی بنھشت راجد پتر و
 چہ گیش ہما دوراں گوں بندوک اتنت کہ آہانی پاسدار راجے و مردم اتنت کہ پدرتچے و چہ
 دومی پدرتچ و سر بوتگ اتنت۔ اے کسھانی اندر و پاکیس ہستی و بزرگیں دیندار و مزن
 شانیں زند نیاد و کارستانی جاور و اکیات مان اتنت، دھ و بلاہانی کتہ و اے رتلیں
 کسھانی لوٹ یکین انت بلے اشانی تہ و کارستانی تپاوتے ہست انت پرچا کہ اشانی
 کارست جتاہیں نکاں بندوک اتنت چو کہ دیوی، دیوتا، ہدا و درجگ و سر بوتگ اتنت
 بلے نامدار نہ ایوک مردمانی نک و گوں ہورا اتنت بلکیں اے جتاہیں جاگاہ و ہندانی اتنت،
 دھ و بلاہانی کہ راستیں نہ اتنت بلے نامداریں مردمانی کتہ یک نہ یک رنگے و گوں
 راستی و بندوک اتنت۔ (34)

بے مانائی:۔ (ابسرڈ) پگرے اوں، تے اوں۔ پگر و حساب و اے ہمے سگ و ہیال و
 نام انت کہ مرو چکیں دنیا بدیں جاہے ننگ اد و بیت نہ کنت اشی و بن ہشت ناشری و
 سرایر انت و بنی آدم اوں چہ تب و ناشرے چہ آئی و ہیر و امیت کشگ نہ بیت انسان ہمے
 جاور و سرانت کہ ہج چوشیں ہستی بے آئی و چریشی و رکینت نہ کنت بلکیں باز انسانانی تب

وتی جون ۽ پت ۽ پیر کی نیونانی سبب ۽ آھانی تہ ۽ نا ایتی سرکش ایت کہ ایوک زند ۽ تھاریں
دیم ۽ گندان ت بس ۽ ھمے تھاری ۽ نا ایتی آھاں تہ ۽ بکش ایت۔ ڈاکٹری اے قادر اے
رد ۽ چو گو شیت۔

”بے مانائی ۽ لیکہ چہ سارتر ۽ زانت ۽ بزھ ۽ چہ در کچنگ سارتر گوش ایت کہ ہستی بے دلیل
۽ بے سبب انت (ہستی ۽ بتار نیست) ۽ چواوں گوش ایت کہ انسان یک پوچیں جہز گے
۔ کامیو گو شیت کہ اے دنیا بے معنا انت ایشی ۽ بزانت ایش نہ انت کہ دنیا و تر ۽ وت بے
معنا انت بلکیں ہمیش انت کہ کسے کا زماں ۽ سازگ ۽ نیون ۽ شوہاز بکنت (بزاں اے
دنیا پرچی جوڑ بوتگ) گڈا آئی ۽ سازگ ۽ ھج معنا ۽ دست نہ کپیت دنیا اے سرجمیں
انسانی شوہاز ۽ پتہ ۽ ایوک گوں بے تواری ۽ دنت۔ اے بے مانائی سہ رنگاں چہ در ابیت
اولی کدرت ۽۔ بے کماری بلکیں زلم ۽ زورا کی انت، کدرت ۽ رہبند نہ ایوک مردم گرمی ۽ پہ
بازیں جنجالے کاریت بلکیں بازیں رنگے ۽ زورا کی اوں کن انت دومی انسانی زند ۽ ہلاس
۽ مرگ کہ بے وڑ ۽ بے معنا میں رنگے ۽ کیت سی چیز یکیں حساب Routine انت ھما
روح ۽ ھما شپ انت۔ بے مانائی ۽ دنیا ۽ نہ ھدا ھست نہ کدر، بے مانائی داں ھما و ھد ۽
برجاہ بیت داں آئی ۽ دیم ۽ سر جھل کنگ نہ بیت نوں بے مانائی ہلاس بیت۔ وت کشی بے
مانائی ۽ چہ تچگ انت۔ یاگی بوھگ ۽ اندر ۽ زند ۽ معنا است (35) اے یاگی بوھگ
در اسل ۽ بھت ۽ گوں جنگ ۽ باھندے، مے نوکیں آزماںک ۽ اندر ۽ اے تب ۽ میل یک
نا یک رنگے ۽ در ابیت، کارستانی وتی محرماں گوں نادوتی چہ آھاں شزار بوھگ ۽ تچگ
یکیں شپ ۽ روچاں چہ دمبرگ ”اشمن“ ۽ ”بے موجیں دریا“ اے آرداد ۽ ۽ حنیف
شریف ۽ بازیں آزماںک دلگوش کر زانت۔

مونتاژ Montage

اے باسکو پی تکلنیکے اشیء پیش دارگ ء دورہ بند انت اولی ہمیش انت کہ جاہ بدل کنگ نہ بنت ایوک و حد پیش دارگ بیت کہ جنزگ ء انت چو کہ اے آرداد ء ”بزیں ساہگے ات“ ء تہ ء کارست گوں سگتے ء نشگ ء آئی ء البے پیش دارگ ء انت کہ جاہے ء آئی ء پیرک ء بت درابیت اگاں چہ آہمے بت ء چارگ ء انت بے آئی ء ہیالاں ہے پیرک ء زند بندات ء آسر بوہان انت البم ء گرگ ء گوں آزمانک ہلاں بیت۔

”یک زمانگے ء ہیال یاوا کیا تاں چہ دومی زمانگ ء ہیال ء وا کیا تانی سرا جکی دراکنگ بیت۔ دومی رنگ ء ایوک جاہ بدل بیت ء یکیں و حد ء بازیں ندرگے پیش دارگ بیت بزاں واکیات بازیں جاگہانی انت بے زمانگ یکین انت (36)“

متھ (Myth) کتہ ء یک زاتے متھ یونانی زبان ء لہزے کہ مائی تھوس ء گوں بندوک انت کہ اشیء لس بزانت ہماگپ ء تران یا بیان کہ زبانی گوشگ بوتگ ء دیم ء آرگ بوتگ بزاں کتہ، اسل ء اے دیھ ء بلاہانی کسہانی اندر ء دیوتاہانی کرد ء کمال بیان بنت بلکیں اے بیان ء درانگازی ء بنداتی زمانگ ء نیکراہ ء جاہ کپنگ ات۔

مانکیشگی :- مانکیشگی آزمانک چوگندگ ء چیدگی آزمانک ء چہ جتا ہیال نہ کنگ ء کیشتریں مردم کونیں آزمانک ء چہ جتاہیں آزمانک ء چیدگی ء مانکیشگی آزمانک ء گالبد ء گوں بندوک کن انت کہ راست نہ انت پرچا کہ چوش کنگ ء چہ لس وانوک ء زہین ء چیدگی ء مانکیشگی آزمانک ء ڈیل ء ڈال وت ماوت ء ہوار تھوار بنت چریشی آ اے دوئیں رنگ ء آزمانکانی نیام ء کشکے رست نہ کنت۔ مانکیشگی آزمانک ء بابت ء ہمے گوش

انت کہ اشیء اندر آسکتیں و اکیاتے ء بدل ء گمان، ہیال ء مارشت ء اول سرء بتارے
دیگ بیت راسبند گری رھبند، دری گند ء چار ء تپکیں درانگازی داب ء بدل ء لچہ کاری
داب ء درشان ء گوں کارگرگ بیت۔ چریشی ابیداشی ء تہ ء مدام بت ء جاہ ء بت ء پُشت
یا ساھگے کشگ ء سازگ بیت ہمیشکا مانکیشگی آزمانک ء تہ ء کارست ء جندیک ساھگے ء
پیم ء نہ دیتگیں جاھے ء بیت ء کارستانی نام اوں مانکیشنگ ء اڈ اتگیں بنت چوکہ ”آ“
”الپ“ ب ”جنین، مردین“ بچک، جنک ”ء اندگہ۔ یک مردے ء بیان کنگ ء بدل
ء آئی ء ہستی ء یکتاھی پیش کنگ بیت۔

”کونہیں آزمانکانی سرھال مدام بنجاہی ہیال ء اندر ء چہ پیداگ بنت بلے مانکیشگی
آزمانک ء تہ ء بنجاہی ہیال آپنکیں تہے ء گلام بیت ہج رنگ ء اشیء سرھال بنکی
پھنات یا بنجاہی نکتے ء جھکیری ء نہ کنت چوکہ ”ملاپا تو ء گوات“ برق ء تار ء سرائشگیں
ایوکیں جنک، درچک ء گوں اڈ اتگیں پتنگ (37) مئے آزمانک ء تہ ایوک ہمے سرھال
کے باز مانکیشگی ء چارگ ء جنت اندر ء آبیانیہ انت ”بزاں Event ء و اکیات ء منت ء
جنزایت چرے مسالاں چہ مانکیشگی ء بیانیہ ء و ء پیم درابنت (1) آئی ء دروازگ پیچ
کت ء تہ ء پترت (2) کچک ء سرکت ء پیشی دپ ء کت (38)“

بلے مانکیشگی ایوک مارشتاں درانگازیت اشیء اندر ء جنز ء سرگ کم بیت چوکہ ”آسمان
پرشتگانی میگ انت۔ حمہر چوکریاس اود ء درابنت۔ دل بازارے نہ انت بزیں جنگلے۔
البت سرحال ء رد ء اے رنگیں نمونگ درابنت۔

”شپ منی قبر ء ساھگ ء“ گوں من اتگیں بازار، شھر ء سربالیں کپودر۔

واکیہ دراکیہ:- واکیہ درواکیہ ء بیان، بیانیہ ء کونہیں رھبند ء تھرے۔ جاتک کتھانہانی تہ ء

ماتما بدھ یک واکیہ سے ء کیشینگ ء اندکہ واکیا تاں دیم ء کارایت ء درشانیت ۔ اے
 تکنیک داستانانی تہ ء اوں درایت اے تکنیک ء تہ ء بازیں رنگ ء زاتے ء کتہ گوہگ
 بنت برے برے ہشتہ کارکوئیں متنے ء (ادء کوئیں متن ء بزانت ہمیش انت کہ درویشانی
 بزرگ ء ہیگمرانی کتہ گون کپنت ، زیرایت ء نوکیں جاور ء بیڈھاں گوں بندوک کنت)
 چو کہ اے آرداد ء ”حسن سول“ ء کوئیں متن زرتگ ء مرچکیں حسن سول ء آزمانک
 ہشتگ ۔ ء کدی داستانانی واکیا تاں زیرایت ء واکیہ درواکیہ ء تکنیک ء کارمرد کنت ۔ اے
 رنگیں کسھانی تہ ء یک کہ سے ء چہ دومی کتہ بنا بیت بزائ یک کتہ سے ء آسرنگ ء پہ
 اندکہ کسانیں کہ بیان کنگ بنت داں آھر ء اسل کتہ وتی منزل ء سربہ بیت ۔

واکیہ درواکیہ ء تکنیک آزمانک ء تہ ء اے رنگ ء کارمرد بیت ۔

1۔ بنجاسی بنگپ ء ارزشت ء کیشینگ ء اندکہ کسھاں آرگ ء گوہگ بیت کہ آھانی
 بنگپ بنجاسی بنگپ ء گوں الم دپ کپنت ۔ اے رنگیں کتہ ہمودا کہ بنا بوتگ ہمودا کیت

ء پدا آسر بیت

2۔ آزمانک ء بنجاسی بنگپ ء کیشینگ ء یا آئی ء دیم ء برگ ء پہ کیشیں واکیا تانی درانگازی
 واکیہ درواکیہ ء دومی تکنیک انت اے تکنیک ء تہ ء بنجاسی بنگپ ء رند ء آوکیں بنگپ ء
 سیادی گندگ ء نزیک نہ بنت بلے اے واکیا تانی انچیں سیالی یے الم بیت کہ چو برمش ء

آپنکے ء آزمانک ء بن تلاء گردش کنت (39)“

ھیال رتیج :- ہیال رتیج ء گالبد نامداریں زانندگ ء ہب زانشتکار ولیم جیمس ء دیم ء
 آورتگ وت ولیم جیمس ہیال رتیج ء رد ء چو گوش ایت ۔

1۔ ہمک زہنی تب زاتی سماء بھرے

2۔ ذاتی سماء گوں بند و کیس درائیں زہنی جاوہر و وحد بدل بیان بنت

3۔ ذاتی سماء درج ہر و ذء بر جاہ مانیت (40)

ھیال رچ و ذء و وحد و جاہ و روان ہلاس بیت زہنی جبرگ و منت و ہیال رچ و درانگازی
 و گوشت مرچیک و باندا و وحد و سیر پرشت و بے معنا بنت دماغ و اذ کر تئیں ہمک
 بت و اکس چو آپ و تحیت۔ شمس الرحمن و گوشگ انت کہ ہیال رچ و ذء و ہیال بن
 رہبند و واز مندگ نہ بیت (بن رہبند پرشت) و وحدے انسان و زہن پرشت و پرش و
 دیپان بیت گڈا آ وھدی ہوش و (یاداشت) ہرج مارشت و ہیالے بیت آزمانک
 نویس ہمے ہیال و مارشتانی ہمے شنک و شاگی و ہمارنگ و نہیں ایت گڈا ما آئی و ہیال رچ
 گوشیں عبدالسلام و ہشنگ کہ ہیال رچ و نماز و سراوشنگ و وحد و زانیں
 (41) (بزاں اش و ارزانی و ماہما وھدی زانیں وھدے نماز و سراوشیں و دستاں
 بندیں) پرچا کہ کسے گوں سماء ہوش یا نیت کنت کہ گوشت و یا تاں دل و بیارایت گڈا
 اش و ہیال رچ نہ گوشیں مے زہن و بے سمائی ہرج و اکیاتے گوشت و سرکش ایت یا
 کارستانی ہیال و مارشتانی کمک و مے سراکایت ہمایاں نیسگ و دیم و آرگ ہیال
 رچ گوشگ بیت بلکیں ہیال رچ و کارست گوشت، مرچیک و باندا و روانت و کایت
 (بزاں سہیں زمانگ و زہنی سپر و کنت) اش و تکنیک اے رنگ و اول دیم و آرگ بنت،
 تچکیں و ت گپی مدام ایوکیں کارست و چہ بیت۔ ہشتہ کاروت توک و دور نہ کنت کارست
 و توتی زہن و درانگازیت دومی و ت گپی ”آ“ و رنگ و بیت اش و درائیں کاراں و ت
 ہشتہ کار و جند کنت ”آزات تلازمہ ہیال Free Association و ہیال رچ و
 باز بر و ہور و ہوار رنگ بیت اگاں چہ اشانی بزانت و معنا و ہنکی تپاوت و زانگ ہور و

انت۔ آ ذات تلازمہ هیال یک چیزے ء یا هیالے ء چہ جنز کپتگیں یا هیالانی نیمگ ء
پیش گامی کنت (42) چریشی همے معنا در کیت کہ آ ذات تلازمہ هیال ء تکنیک انچونندگ
ندگ دل ء کیت چو کہ لچہ کاری ءتہ ء آمد ء گالبند انت اے یک حسابے ء آزمانک ءتہ ء
آمد ء تکنیکے کہ آھر ء گوں اجکھی ء آسر بیت۔ ایوک لبرانی سرجمیں رنگاں گوں دیم ء روان
کنت وهدے کہ هیال ریچ گوست مرچیک ء باندا ت ء بتگیں تجربے ء دستگرگ ء جھد ء
کنت ء دیم ء روان بیت۔ روارینندی لبرانک ء هیال ریچ ء تب پہ فلشن ء جوانی یے بوت
چریشی ء کارمرزی ء ازم کار آزاتی ء گوں اندر ء در ء اوژناگ ء سوب مند بوتگ۔ اے
تکنیک ورجینا وولف ء جمیس جوائس ء برزیاں برتگ ء سر کرتگ۔ بلوچی آزمانک ء
انچکیں امرے نہ انت کہ آ تکنیک ء رد ء انچو باز تکدیکانی تجربتاں چہ سربار بہ بیت ء پدا
هیال ریچ ء تکنیک ء ایوک زانندگیں بشتہ کارے گوں جوانی ء کار مردکت کنت ء دومی
بلوچ چاگردانیک ء اے تکنیک ء بار ء سگ ات نہ کنت پرچا کہ هیال ریچ ء سرباری ء
وهد ء آئی ء دپ ء باز نہ ویشیں گپ؛ زاہ ء بددر کیت۔ البت دیمترالم اے تکنیک ء چہ کار
گرگ بیت اگاں یک برے چرے تکنیک ء چہ در کپتگیں اند کہ زبانانی سسا ساج وانگ
بہ بنت داں اے تکنیک ء رپک ء راہ ہیل کنگ بہ بنت۔

بزانت بلد

بزانت	لہز
رومان خیال آفرینی	اشکی حیال شاہگانی
رومانی	اشکی
فطرت	ابرم
جوہر	بودشت
وجودیت، موجودیت	بودشتی
بے آہنگ، بے سُرا	بے زیل
جنم	بوتن
بنیاد	بن دود
موضوع	بنکپ
گرامر	بن رہبند
سینما، تھیٹر	باسکوپ
عسکاری، مصوری	بت کشی
پس منظر	پژدر
نسل	پدریچ
ہیت، فارم۔	تہہ گرئج
قلم	تامر

تفصیلات	تب زائش
تحریک	جنز
جسم	جون
مادہ پرستی	جسد دوستی
نمائندہ	جھکیر
علامت نہیں	چیدگ نہیں
استعارہ	چہر
اظہار	درا نگاز
اسلوب	درشان داب
معاشی	روزگاری
منطق	راسیند گر
منطقی	راسیند گری
تجزیہ و تبصرہ	ریس و پریس
جملہ	رد
جمالیات	زیباہی
جہلانک، گہرا مطلب	زیریں معنا
تخلیق	ساچشت
تخلیق	ستاساچ
اثر	سان

عقیدہ، یقین	شک
اُستاد	سوجکار
شعور	سما
زوق	شوک
فیصلہ	شور
ساخت	کالب
کردار	کارست
آئین	کارہند
اصطلاح	گالریچ
اصطلاح	گالیند
مکالمہ، ڈائلاگ	گپت
ناول	گدار
اختصار	گوئڈ گرگ
حقیقت نگاری	گواچن نیسی
اجتماعی	مجھی
بقاء	مانگ
تجریدی	مانکیشکی
اخلاقیات	مردم گری
مواد	نکان

خودکلامی	وت جبرگی
خودکلامی	وت گہی
فلسفہ	ہب زانش
وجود	ہستی
ضروری، الہی	ہودری
منفرد، بے مثال	یکتا
باغی	یاگی

سہ شون عہ مسال

1۔ ممتاز احمد خان (ڈاکٹر) آزادی کے بعد اُردو ناول ہیئت، اسالیب اور رجحانات

1997 انجمن ترقی اُردو کراچی ت 35

2۔ ممتاز شیرین معیار ”تکنیک کا تنوع“ نیا ادارہ لاہور 1963 ت 41

3۔ انتظار حسین کے افسانوں میں بیانیہ کی مختلف طرز گزاریاں (رحیل صدیقی) شپ خون

آلہ باد 2002 ت 54

4۔ ماہتا ک بلوچی کوئٹہ آزما تک 1993

5۔ معیار۔ ”تکنیک کا تنوع“ ت 42

6۔ نگہت ریحانہ خان اُردو مختصر افسانہ فنی مطالعہ کلاسیکی پرنٹرز ذہلی 1989 ت 20، 21

7۔ = = = = ت 20، 21

8۔ = = = = ت 21

9۔ سلیم آغا قزلباش (ڈاکٹر) جدید اُردو افسانے کے رجحانات انجمن ترقی اُردو کراچی

2000 ت 72

10۔ = = = = ت 74

11۔ = = = = ت 74

12۔ = = = = ت 79

13۔ = = = = ت 40

14۔ = = = = ت 123، 124

- 15- مرضی مجبئی روزنامہ جسارت ادبی صفحہ کراچی 21 مارچ 2004
- 16- ممتاز احمد خان آزادی کے بعد اردو ناول ہیئت اسالیب رجحانات ت 35، 36
- 17- سلیم آغا قزلباش جدید اردو افسانے کے رجحانات ت 403، 404
- 18- ماہتاک بلوچی ستمبر 2005 ”دہشت“ منیر احمد بادینی
- 19- شمس الرحمن فاروقی افسانے کی حمایت میں شہزاد کراچی 2004 ت 62، 63
- 20- جدید اردو افسانے کے رجحانات - ت 31، 32
- 21- سکندر احمد، افسانے کے قواعد، ماہتاک ماہنامہ شب خون الہ آباد 2005 ت 10،
- 22- جدید اردو افسانے کے رجحانات - ت 36، 37
- 23- انتظار حسین کے افسانوں میں بیانیہ کی مختلف طرز گزریاں ت 60، 61
- 24- = = = = ت 60
- 25- جدید اردو افسانے کے رجحانات 63.62
- 26- = = = = 340.339
- 27- = = = = 62.62
- 28- = = = = 39.38
- 29- = = = = 387.386.385
- 30- = = = = 399.396
- 31- = = = = 33.32
- 32- = = = = 146.145
- 33- = = = = 146.145

- 36.35 = = = = -34
- 406.405 = = = = -35
- 21 -36 انتظار حسین کے افسانے میں بیانیہ کے طرز گزاریاں۔ ت
- 370.369 -37 جدید اردو افسانے کے رجحانات ت
- 195.196 -38 افسانے کی حمایت میں۔ ت
- 56 -39 انتظار حسین کے افسانے میں بیانیہ کے طرز گزاریاں۔
- 409 -40 سلیم آغا قزلباش۔ جدید اردو افسانے کے رجحانات۔
- 410 = = = = -41
- 410 = = = = -42

اے آر داد 1972ء گنجیں گوادرء پیداک بوتگ۔
ایف اے آئی کیج کالج ء کرتگ ء بی اے، ایم اے
پرائیوٹ کرتگ۔ آمروچاں مزن شہدر برجاہ شال ء
وانینگ ء انت۔

”گپ روان کنت“ آئی ء فلکشن ء سرا
نہشتگلیں نہشتا زکانی وانگی انت۔

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ